

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vyšné Ružbachy na roky 2021-2030

Názov:	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vyšné Ružbachy na roky 2021-2030
Územné vymedzenie:	Obec Vyšné Ružbachy
Územný plán obce schválený:	Áno
Dátum schválenia PHSR:	25.11.2021, uznesením č. 76/304/2021
Dátum platnosti:	Od 26.11.2021 do 31.12.2030
Verzia ¹ :	1.0
Publikovaný verejne dňa:	26.11.2021
Vypracoval:	RNDr. Radomír Babiak, PhD., www.dokumentypreobce.sk

¹ Prvé prijaté znenie sa označuje číslom 1.0. V prípade zásadnej zmeny sa ďalšie aktualizované verzie označujú 2.0, 3.0 atď. V prípade malých zmien sa označuje 1.1.

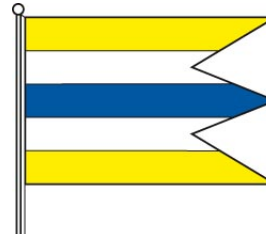

Erb a vlajka obce

Erb obce

vlajka obce

Základné údaje

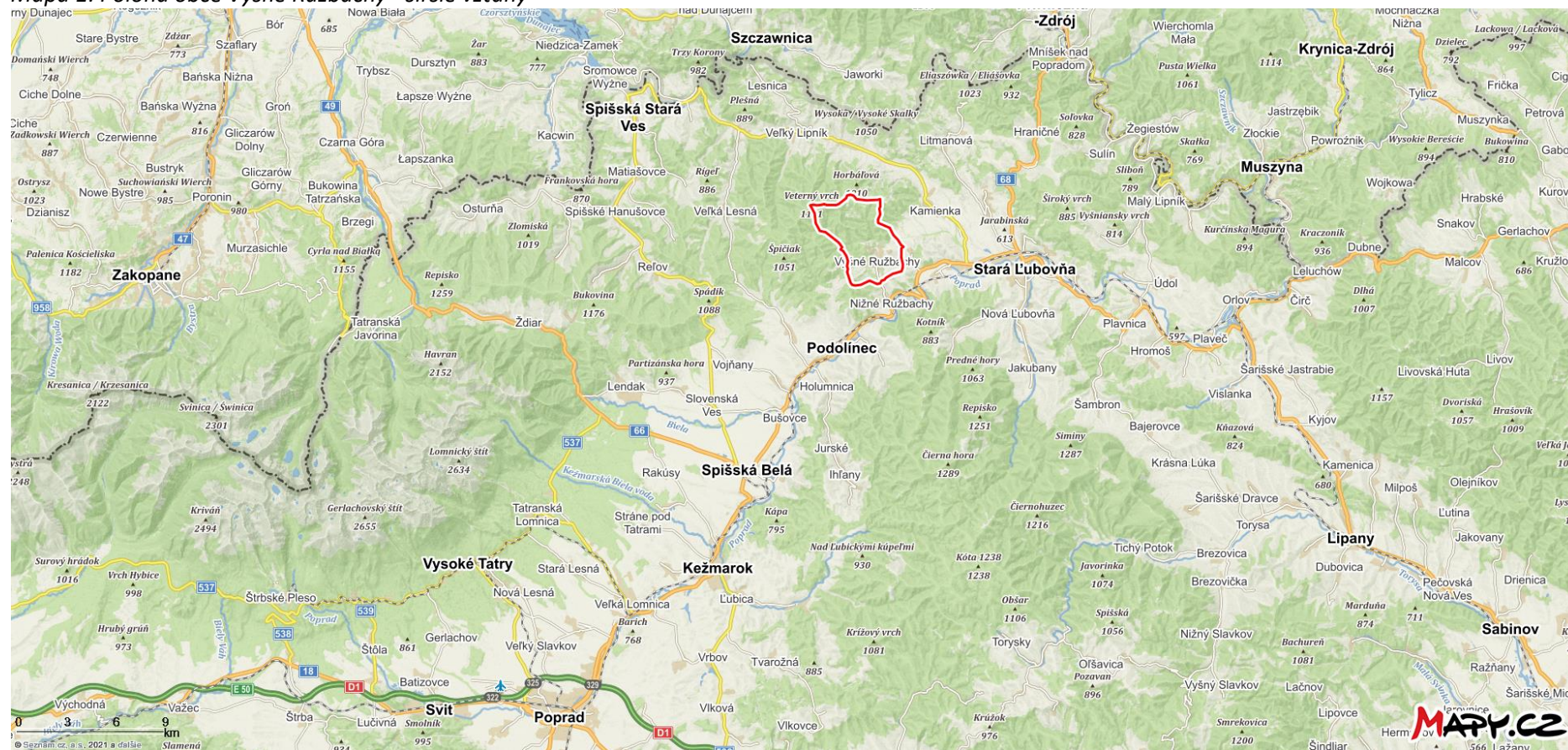
Samosprávny kraj:		Prešovský
Okres:		Stará Ľubovňa
Historický región:		Severný Spiš
Poloha obecného úradu:		49.303405°, 20.566505°
Nadm. výška pri obec. úrade:		613 m.n.m.
Rozloha katastra:		1 796 ha k 31.12.2020
Počet obyvateľov:		1 434 k 31.12.2020
Hustota obyvateľstva:		80 obyv./km ²
PSČ:		065 02
Evidenčné číslo vozidiel:		SL

Oficiálne kontakty

Adresa:		Obec Vyšné Ružbachy
		Obecný úrad č. 243
		065 02 Vyšné Ružbachy
Web:		www.obecvysneruzbachy.sk
Email:		obecvr@slnet.sk
Telefón:		052/43 98 110
IČO:		00 330 264

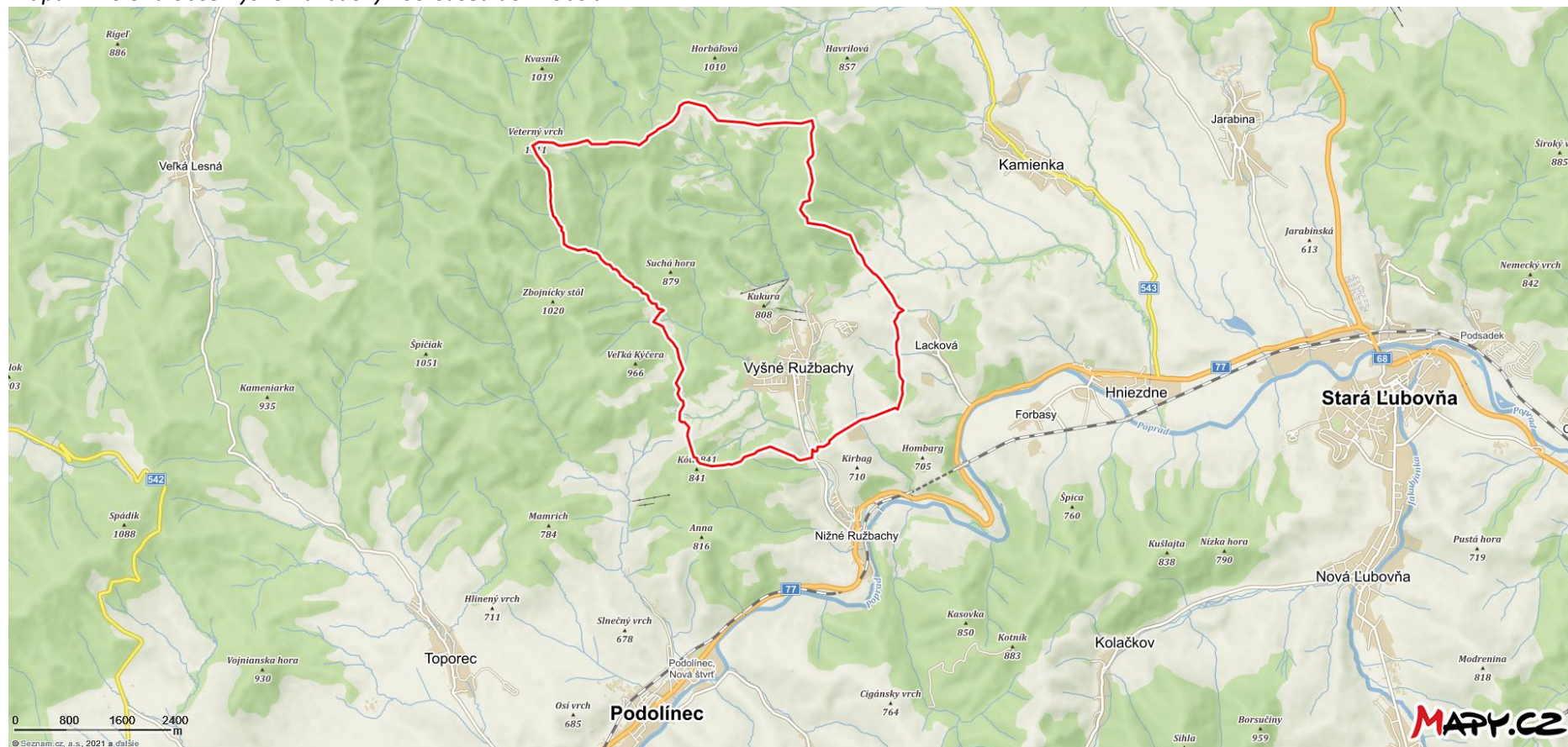
Mapa 1: Poloha obce Vyšné Ružbachy - širšie vzťahy

Zdroj: mapy.cz

Mapa 2: Poloha obce Vyšné Ružbachy voči susediacim obciam

Zdroj: mapy.cz

OBSAH

ÚVOD	7
ZÁMER SPRACOVANIA PROGRAMU HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE VYŠNÉ RUŽBACHY NA ROKY 2021-2030.....	
	8
ANALYTICKÁ ČASŤ	11
Zoznam analyzovaných východiskových koncepcných dokumentov a dát	
	12
A.I ANALÝZA VNÚTORNEHO PROSTREDIA	
	13
História obce	
	13
Poloha katastrálneho územia a prírodné pomery	
	14
Kvalita životného prostredia	
	15
Ochrana prírody a krajiny.....	
	15
Odpadové hospodárstvo.....	
	15
Ochrana pred povodňami	
	15
Obyvateľstvo	
	16
Počet obyvateľov a pohyb obyvateľstva	
	16
Štruktúra obyvateľov podľa pohlavia a veku	
	19
Národnostná a konfesijná štruktúra	
	21
Vzdelanostná štruktúra	
	21
Zamestnanosť	
	22
Nezamestnanosť	
	23
Domový a bytový fond	
	27
Dopravná infraštruktúra	
	28
Technická infraštruktúra	
	28
Zdravotnícka a sociálna infraštruktúra, služby	
	29
Školstvo, kultúrno-spoločenský život a šport	
	30
Administratívno-správne služby	
	31
Bezpečnosť v obci	
	31
Hospodárske pomery	
	31
Polohová atraktivita územia	
	31
Poľnohospodárstvo, lesné a pozemkové hospodárstvo, priemysel.....	
	32
Kúpele Vyšné Ružbachy	
	32
Cestovný ruch	
	33
Finančné hospodárenie.....	
	34
Prehľad majetku a zdrojov	
	35
Príjmy a výdavky obce.....	
	35
Ex-post hodnotenie predchádzajúceho PHSR.....	
	36
Ex-ante hodnotenie stavu projektovej pripravenosti investícií.....	
	37
A.II ANALÝZA VONKAJŠIEHO PROSTREDIA.....	
	39
Členstvo obce v organizáciách	
	40
Štrukturálne fondy v programovom období 2014-2020 a v období 2021-2027	
	41
STEEP analýza.....	
	42

A.III ZHODNOTENIE SÚČASNÉHO STAVU ÚZEMIA	43
SWOT analýza.....	43
Kľúčové faktory a disparity územia	44
B-STRATEGICKÁ ČASŤ	45
STRATEGICKÁ VÍZIA A STRATEGICKÝ CIEĽ OBCE	47
STRATÉGIA ROZVOJA	47
C-PROGRAMOVÁ ČASŤ.....	51
OPATRENIA, PROJEKTY A AKTIVITY PODĽA PRIORITNÝCH OBLASTÍ	52
SÚBOR UKAZOVATEĽOV, VÝSLEDKOV A DOPADOV	58
D-REALIZAČNÁ ČASŤ.....	67
AKČNÝ PLÁN OBCE	68
ADMINISTRATÍVNE, ORGANIZAČNÉ A INŠTITUCIONÁLNE ZABEZPEČENIE PHSR.....	71
STRUČNÝ POPIS KOMUNIKAČNEJ STRATÉGIE.....	71
SYSTÉM MONITOROVANIA A HODNOTENIA.....	72
E-FINANČNÁ ČASŤ	73
INDIKATÍVNY FINANČNÝ PLÁN.....	74
MODEL VIACZDROJOVÉHO FINANCOVANIA A FINANČNÝ RÁMEC.....	75
SYSTÉM HODNOTENIA A ZARAĐOVANIA PROJEKTOV DO FINANCOVANIA.....	83
ZÁVER	84
PRÍLOHY	85
ZOZNAM INFORMAČNÝCH ZDROJOV POUŽITÝCH V PHSR	86
ZOZNAM SKRATIEK POUŽITÝCH V PHSR	87
AKČNÝ PLÁN NA DANÝ ROZPOČTOVÝ ROK S VÝHLADOM NA 2 ROKY	88
ZOZNAM MÁP, TABULIEK, GRAFOV, OBRÁZKOV A FORMULÁROV	93

Úvod

Obecná samospráva v zmysle zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení a zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja tvorí integrálnu súčasť regionálnej politiky a regionálneho rozvoja. Integrálnou súčasťou regionálnej politiky sa stala najmä v súvislosti s rozsiahlou decentralizáciou verejnej správy, ktorá sa na Slovensku uskutočnila po prelome milénia a ktorou na obecné samosprávy prešlo obrovské množstvo kompetencií, zodpovednosti a taktiež financií, predstavujúcich významnú časť verejných financií. Samosprávy tak v oblasti vytvárania podmienok pre hospodársky a sociálny rozvoj územia majú svoje nezastupiteľné postavenie. Či už v rámci svojich originálnych kompetencií alebo preneseného výkonu štátnej správy, obce zabezpečujú výkony a služby vo verejnom záujme. Z tohto dôvodu je potrebné venovať veľkú pozornosť a úsilie koncipovaniu rozvojových stratégií samospráv.

Dokument „Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vyšné Ružbachy na roky 2021-2030“ (ďalej len „PHSR“) je strednodobý strategický dokument, ktorý na základe analýzy hospodárskej a sociálnej situácie stanovuje strategické ciele a priority v záujme budúceho rozvoja obce. Je prostriedkom na napĺňanie vízie ďalšieho smerovania obce. Týmto programom sa uskutočňuje podpora rozvoja na lokálnej úrovni s dôrazom na hospodársku, sociálnu a environmentálnu oblasť. Ide o program cielených opatrení, navrhnutý pre stimulovanie rozvoja obce v strednodobom horizonte. Cieľom tohto dokumentu je navrhnúť funkčne trvalo udržateľnú rozvojovú stratégiu, zameranú na realizáciu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce so zreteľom na potreby jej obyvateľov. Tento dokument formuluje tak strategické ciele, ako aj konkrétne opatrenia a aktivity, realizáciou ktorých budú tieto ciele naplnené. PHSR nie je uzavretý dokument bez možnosti zmien. Práve naopak, je dokumentom živým, otvoreným, ktorý môže byť v prípade potreby kedykoľvek aktualizovaný, dopĺňovaný a upravovaný. Jeho význam a využitie spočíva predovšetkým v tom, že je spracovaný na základe prieskumu názorov a potrieb volených orgánov obce, jej obyvateľov, záujmových skupín, ako aj za spoluúčasti miestnych aktérov a odborníkov.

Ambíciou dokumentu je podať odpovede na tri základné a najdôležitejšie otázky:

1. Akí sme a kde sa nachádzame?
2. Kam sa chceme dostať?
3. Ako sa tam dostaneme?

Cieľom analytickej časti je identifikácia rozvojových faktorov a disparít obce (akí sme a kde sa nachádzame). Následne je v strategickej časti sformulovaná vízia, ktorá dáva odpoveď na druhú otázku (kam sa chceme dostať). Spôsob ako sa tam dostať je stanovený v stratégii rozvoja, ktorej úspešné naplnenie bude závislé od úspešnosti realizácie opatrení a aktivít, definovaných v programovej časti dokumentu.

Pri vypracovaní tohto programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja sa zohľadnili priority Národnej stratégie regionálneho rozvoja SR, ako aj jej vízia regionálneho rozvoja na Slovensku: Slovensko sa má stať krajinou s vysokou kvalitou života všetkých jeho obyvateľov. V záujme naplnenia dlhodobej vízie regionálneho rozvoja SR zameranej na rozvoj obcí, miest a regiónov, na zvyšovanie ich výkonnostného potenciálu a konkurencieschopnosti Národná stratégia regionálneho rozvoja SR stanovuje strategický cieľ: Integrovaným a výsledkovo orientovaným prístupom k regionálnemu rozvoju a na základe využitia vnútorného potenciálu regiónov zvýšiť do roku 2030 ich adaptabilitu, konkurencieschopnosť a výkonnosť pri súčasnom zvyšovaní kvality života obyvateľov a pri rešpektovaní princípov udržateľného rozvoja.

Zámer spracovania Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vyšné Ružbachy na roky 2021-2030

Formulár 1 (Ú1): Zámer spracovania PHSR

Zámer spracovania PHSR	
Názov dokumentu	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vyšné Ružbachy na roky 2021-2030
Forma spracovania	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vyšné Ružbachy na roky 2021-2030 (ďalej len „PHSR 2021-2030“) bude spracovaný podľa aktuálneho znenia zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov. Spracovanie dokumentu bude rešpektovať princíp partnerstva. Vykonané bude participatívnym spôsobom so zapojením zamestnancov obecného úradu, poslancov OcZ, širokej verejnosti a externých odborníkov. PHSR bude vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými tak v Národnej stratégii regionálneho rozvoja, ako aj v Programe hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja.
Riadenie procesu spracovania	Za riadenie procesu spracovania zodpovedá riadiaci tím zložený zo zástupcov obce a zhotoviteľa. Členmi riadiaceho tímu sú: Za obec: <u>Koordinátor riadiaceho tímu</u> Mgr. Peter Martinek – starosta obce Za zhotoviteľa: <u>Člen riadiaceho tímu</u> RNDr. Radomír Babiak, PhD. – externý odborník Riadiaci tím zodpovedá za: - celkovú koordináciu spracovania PHSR 2021-2030, - zostavenie Zámeru spracovania PHSR, - spracovanie analýzy vnútorného a vonkajšieho prostredia, - spracovanie východísk pre strategickú časť, - vypracovanie strategickej vízie, - vypracovanie sumárneho návrhu aktivít a projektov ako východisko pre Akčný plán, - stanovenie termínov realizácie aktivít, projektov (roky) a odhad ich financovania (výška a zdroje financovania), - spracovanie akčného plánu na daný rozpočtový rok s výhľadom na 2 roky, - vytvorenie systému monitorovania, hodnotenia a aktualizácie PHSR, - spracovanie finančnej časti vo forme Finančného rámca pre realizáciu PHSR, - finalizáciu dokumentu a jeho predloženie zastupiteľstvu na schválenie.
Obdobie spracovania	Júl - August 2021
Financovanie spracovania	Z rozpočtu obce.

Zdroj: Weisová, Bernátová 2012, vlastné spracovanie

Formulár 2 (Ú2): Harmonogram spracovania PHSR

Harmonogram spracovania PHSR (2021)												
Mesiac	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Úvod							X					
Analytická časť							X					
Strategická časť							X					
Programová časť							X					
Realizačná časť							X	X				
Finančná časť								X				
Záver								X				

Zdroj: Weisová, Bernátová 2012, vlastné spracovanie

Formulár 3 (Ú8): Štruktúra dokumentu

Úvod

táto časť zahŕňa:

- stručný popis kontextu vzniku a chronológie prípravy PHSR,
- stručné zhrnutie východiskových koncepčných dokumentov, týkajúcich sa vymedzeného územia,
- zámer spracovania PHSR.

Analytická časť

táto časť zahŕňa:

- kompletnú analýzu vnútorného prostredia na základe overeného súboru kvantitatívnych a kvalitatívnych dát podľa jednotlivých oblastí vrátane finančnej a hospodárskej situácie,
- ex-post hodnotenie (realizácia existujúceho PHSR vrátane vyhodnotenia rozpracovaných investičných a neinvestičných projektov k 31.12. príslušného roku),
- analýzu silných a slabých stránok územia,
- identifikáciu hlavných vonkajších faktorov rozvoja územia (výber hlavných faktorov),
- analýzu príležitostí a ohrození pre rast a rozvoj územia (posúdenie hlavných faktorov z hľadiska príležitostí a ohrození),
- analýzu väzieb územia,
- SWOT analýzu (súhrnná tabuľka),
- analýzu možných rizík a hrozieb, identifikáciu kritických oblastí rozvoja,
- identifikáciu východísk a možných riešení.

Strategická časť

táto časť zahŕňa:

- víziu územia,
- formuláciu a návrh stratégie,
- výber a popis strategických cieľov v jednotlivých politikách – oblastiach rozvoja (hospodárska, sociálna, environmentálna).

Programová časť

táto časť zahŕňa:

- konkrétne opatrenia a projekty vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám,
- súbor ukazovateľov výsledkov a dosahov vrátane východiskových a cieľových hodnôt.

Realizačná časť

táto časť zahŕňa:

- popis úloh jednotlivých partnerov pri realizácii PHSR,
- popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia realizácie PHSR, spôsob komunikácie, kooperácie a koordinácie,
- stručný popis komunikačnej stratégie PHSR k jednotlivým cieľovým skupinám,
- systém monitorovania a hodnotenia,
- akčný plán na daný rozpočtový rok s výhľadom na 2 roky – vecný a časový harmonogram realizácie jednotlivých opatrení a projektov.

Finančná časť

táto časť zahŕňa:

- indikatívny finančný plán na celú realizáciu PHSR,
- model viaczdrojového financovania jednotlivých opatrení, aktivít (projektov) za účasti sociálno-ekonomických partnerov v území v prepojení na programový rozpočet obce,
- hodnotiacu tabuľku pre výber projektov.

Záver

táto časť zahŕňa:

- informáciu o schválení a zverejnení PHSR.

Prílohy

táto časť zahŕňa:

- Príloha č. 1 – Zoznam členov riadiaceho tímu, pracovných skupín a partnerov zapojených do spracovania PHSR,
- Príloha č. 2 – Zoznam informačných zdrojov použitých v PHSR (východiskové strategické a koncepcné dokumenty, súvisiaca legislatíva),
- Príloha č. 3 – Zoznam skratiek použitých v PHSR,
- Príloha č. 4 – Akčný plán na daný rozpočtový rok s výhľadom na 2 roky.

Analytická časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Analytická časť PHSR obsahuje komplexné zhodnotenie a analýzu východiskovej situácie obce s väzbami na širšie územie – analýzu aktuálneho stavu, v akom sa obec nachádza. Definuje vnútorný potenciál územia a limitujúce faktory rozvoja obce.

Zoznam analyzovaných východiskových koncepčných dokumentov a dát

Pri spracovaní Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vyšné Ružbachy na roky 2021-2030 boli analyzované a zohľadnené už existujúce programovacie a plánovacie dokumenty:

Tabuľka 1: Zoznam analyzovaných koncepčných dokumentov

Zoznam analyzovaných koncepčných dokumentov			
Názov dokumentu	Platnosť dokumentu	Úroveň dokumentu	Zdroj
Územný plán obce Vyšné Ružbachy	priebežne	lokálna	Obecný úrad Vyšné Ružbachy
Povodňová dokumentácia obce	priebežne	lokálna	Obecný úrad Vyšné Ružbachy
PHSR Prešovského samosprávneho kraja 2014-2020	2014-2020	regionálna	http://po-kraj.sk
Vstupná správa k vypracovaniu Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na roky 2021-2030	2021-2030	regionálna	http://po-kraj.sk
Územný plán veľkého územného celku Prešovského kraja	priebežne	regionálna	http://po-kraj.sk
Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030	do 2030	národná	www.mirri.gov.sk
Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001	od 2001	národná	www.mindop.sk
Stratégia rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030	do 2030	národná	www.minv.sk
Partnerská dohoda 2014-2020	2014-2020	národná	www.partnerskadohoda.gov.sk
Operačné programy 2014-2020	2014-2020	národná	www.partnerskadohoda.gov.sk
Agenda 2030	do 2030	nadnárodná	www.mirri.gov.sk

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

Okrem rôznych koncepčných dokumentov bolo pri spracovaní dokumentu použité aj veľké množstvo dát rôzneho charakteru. Ich prehľad zobrazuje nasledujúca tabuľka.

Tabuľka 2: Zoznam použitých kvalitatívnych a kvantitatívnych dát

Zoznam použitých kvalitatívnych a kvantitatívnych dát		
Oblasť dát/téma	Zdroj údajov	Webová stránka
Obyvateľstvo	Obec Vyšné Ružbachy Štatistický úrad SR Databáza regionálnej štatistiky Ústredie práce sociálnych vecí a rodiny Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2011	www.obecvysneruzbachy.sk www.statistics.sk datacube.statistics.sk www.upsvar.sk datacube.statistics.sk/SODB/
Bývanie	Obec Vyšné Ružbachy Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2011	www.obecvysneruzbachy.sk datacube.statistics.sk/SODB/
Hospodárstvo	Obec Vyšné Ružbachy Štatistický úrad SR Databáza regionálnej štatistiky Obchodný register Živnostenský register	www.obecvysneruzbachy.sk www.statistics.sk datacube.statistics.sk www.orsr.sk www.zrsr.sk
Školstvo a vzdelávanie	Obec Vyšné Ružbachy Centrum vedecko-technických informácií	www.obecvysneruzbachy.sk www.cvtisr.sk
Zdravotníctvo	Obec Vyšné Ružbachy	www.obecvysneruzbachy.sk
Sociálna sféra	Obec Vyšné Ružbachy Ústredie práce sociálnych vecí a rodiny	www.obecvysneruzbachy.sk www.upsvar.sk

Zdroj: vlastné spracovanie

A.I Analýza vnútorného prostredia

História obce

Obec vznikla začiatkom 14. st. na majetku Nižných Ružbách. Založili ju na zákupnom práve šoltýsi z Nižných (Starých) Ružbách. Najstaršia správa o obci je v listine Spišskej kapituly z r. 1329 – vtedy patrila Podolínskemu panstvu. Uvádza sa aj v prvom variante súdobého odpisu listiny Žigmunda z r.1408 ako majetok Ľubovnianskeho hradného panstva. V r. 1412-1772 bola v zálohu Poľsku. Ďalší predaj tejto škultécie sa uskutočnil r. 1437. Roku 1564 mala obec 17 sedliakov. Za Jozefa II. obec osídlilo 5 rodín z Nemecka. Roku 1828 mala 142 domov. Obyvatelia sa zaoberali poľnohospodárstvom, plátenníctvom a prácou v lome na travertín. Roku 1646 tu bola založená papiereň, ktorá pracovala do 19. st. Roku 1900 založili v obci Potravné družstvo, ktoré 25.5.1952 bolo začlenené do Jednoty OSD. Po r. 1918 sa viacerí obyvatelia vysťahovali do cudziny. V obci boli 2 mlyny a miestna elektrárň, ktorá zanikla r. 1934. Počas SNP na okolí obce operovali partizánske skupiny. Obec bola oslobodená 25.1.1945. Po r. 1945 obec hospodársky a kultúrne vzrástla. Po oslobodení bola v obci zavedená elektrická sieť (1946), miestny rozhlas (1956), autobusová doprava (1950), futbalové ihrisko (1959), požiarňa zbrojnica (1959), areál medzinárodného sochárskeho sympózia (1964), televízny vykrývač (1966), autopark (1967), školiace stredisko (1986), budova Jednoty SD (1988), bytové jednotky (1989 a 1993), škola (1994), objekty JRD, miestne komunikácie, lyžiarske vleky (1980) a v roku 1994 uskutočnená plynofikácia obce (PHSR obce Vyšné Ružbachy 2014-2020).

Poloha katastrálneho územia a prírodné pomery

Obec Vyšné Ružbachy leží v Prešovskom kraji, v okrese Stará Ľubovňa. Jej katastrálne územie susedí s katastrálnymi územiami: Podolíneč, Nižné Ružbachy, Lacková, Kamienka, Stráňany a Veľký Lipník. K 31.12.2020 zaberalo katastrálne územie obce Vyšné Ružbachy plochu 1 796 ha.

Geologickú stavbu územia tvorí predovšetkým vrchná krieda a paleogén vnútorných Karpát – flyšové pásмо (centrálnokarpatský paleogén). Z hornín sa tu nachádzajú najmä pieskovce, menej ílovce (bielopotocké súvrstvie). Časť katastra tvorí aj mezozoikum vnútorných Karpát vo forme vápencov, pestrých ílovitých bridlíc a dolomitov (ktoré tu vystupuje na povrch). Zaujímavosťou je prítomnosť travertínov, ktoré predstavujú biogénno-chemogénny materiál.

Z hľadiska geomorfologického členenia patrí katastrálne územie obce do Alpsko-Himalájskej sústavy, podsústavy Karpaty, provincie Západné Karpaty, subprovincie Vonkajšie západné Karpaty a Podhôrno-magurskej oblasti. Väčšinu územia tvorí celok Spišská Magura a podcelok Veterný vrch. Ten je na území katastra Vyšných Ružbách tvorený dvomi geomorfologickými jednotkami – Ružbašským predhorím a samotným Veterným vrchom. Okrem Spišskej Magury tvorí nižšie položenú časť katastra obce aj celok Spišsko-šarišské medzihorie a podcelok Ľubovnianska kotlina (s rovnomennou geomorfologickou jednotkou). Z aspektu vertikálnej disekcie reliéfu prevláda na území obce vrchovinový reliéf a reliéf pedimentových podvrchovín a pahorkatín.

Hydrologicky patrí územie obce do úmoria Baltského mora a do povodia Popradu. Najväčšími tokmi v katastri obce sú potoky Rieka, Čertov potok, Lackovský potok a Zalažný. Jednotlivé toky majú niekoľko ďalších menších bezmenných prítokov. Rieky a potoky na území obce majú snehovo-dažďový režim odtoku, čo znamená, že najvyššiu vodnosť majú v apríli až v júli (s najvyššími prietokmi v máji) a najnižšiu v januári a februári. Kataster obce leží v hydrogeologickom rajóne PQ 141 (Paleogén Spišskej Magury, Ľubovnianskej vrchoviny a SZ časti Spišsko-šarišského medzihoria a Pienin).

Väčšina rozlohy katastra patrí do chladnej, veľmi vlhkej klimateckej oblasti, mierne chladného okrsku (C1) s priemernou júlovou teplotou v rozmedzí 12 °C až 16 °C, priemernou januárovou teplotou okolo -6 °C a priemernou ročnou teplotou vzduchu okolo 4 °C. Len najnižšie položené časti katastra patria do mierne teplej oblasti, okrsku M5 (mierne teplý, vlhký, s chladnou až studenou zimou, dolinový). V tomto okrsku je priemerná januárová teplota nižšia ako -3 °C, priemerná júlová teplota viac ako 16 °C a priemerná ročná teplota vzduchu 4-6 °C. Z aspektu zimnej turistiky je pomerne priaznivý priemerný počet dní so snehovou pokrývkou, ktorý je v rozmedzí 90 – 110.

Územie je pomerne bohaté na vlahu, priemerný ročný úhrn zrážok sa pohybuje v rozpätí od 800 mm do 900 mm. V januári dosahuje úhrn zrážok okolo 40 mm, v júli 100-110 mm. Priemerný ročný počet dní s hmlou je 20 – 50.

Z pôdných typov sa v katastri obce nachádzajú najmä kambizeme modálne kyslé, kambizeme modálne a kultizemné nasýtené, ako aj kambizeme podzolové. V oblastiach, kde až k povrchu vystupujú travertíny, sa nachádzajú rendziny a kambizeme rendzinové.

Z hľadiska fytogeografického členenia patrí kataster obce do bukovej fytogeograficko-vegetačnej zóny. Prirodzenou potenciálnou vegetáciou sú bukové, jedľovo-bukové, podhorské bukové lesy a bukové lesy na vápencových a dolomitných podložiach. V stromovej etáži sa v hojnom počte vyskytujú buk lesný, javor horský, smrek obyčajný, jedľa biela, borovica lesná, breza previsnutá, lipa malolistá, lipa veľkolistá a ďalšie. Zoogeografické členenie terestrického biocyklu zaraďuje územie do provincie listnatých lesov. Zo stavovcov sú pre toto územie charakteristické najmä jeleň obyčajný, srnec hôrny, sviňa divá, zajac poľný, vlk obyčajný a liška obyčajná.

Kvalita životného prostredia

Ochrana prírody a krajiny

Z aspektu územnej ochrany prírody leží kataster obce Vyšné Ružbachy v území s I. stupňom ochrany prírody a krajiny (ktorým je podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny územie celej Slovenskej republiky). Z národných parkov sa najbližšie k obci nachádzajú Pieninský národný park a Tatranský národný park. V týchto národných parkoch sú vyčlenené zóny s 2. až 5. stupňom územnej ochrany. V katastri obce sa nenachádzajú žiadne maloplošné chránené územia.

Nakoľko v obci vychádzajú na povrch vápence a travetíny (v ich okolí sú zriadené kúpele), v tejto oblasti možno nájsť viacero travertínových kôp. Najzaujímavejšou z nich je prepadnutá travertínová kopa pod názvom Ružbašský kráter, ktorá je vyplnená vodou z minerálneho prameňa a predstavuje chránený prírodný útvar. Okrem tejto kopy sa v katastri nachádza viacero ďalších kôp (ktoré sú už však suché). V katastri obce sa nachádza viacero minerálnych prameňov (využívaných, nevyužívaných aj zaniknutých). Z tohto dôvodu je tu vo vnútornom kúpeľnom území zriadené ochranné pásmo 1. stupňa prírodných liečivých a minerálnych vôd.

V blízkosti katastra obce Vyšné Ružbachy sa (okrem územia národných parkov) nachádza viacero maloplošných chránených území (napr. v katastri obcí Jarabina, Kamienka, Stará Ľubovňa, Litmanová, Podolíneček alebo Hniezde) - sú to napr. prírodná pamiatka Litmanovský potok s 5. stupňom ochrany (ochrana potoka s mimoriadne zachovalým spoločenstvom pôvodnej ichtyofauny) alebo prírodná pamiatka Jaskyňa v Čube (k.ú. Podolíneček).

Odpadové hospodárstvo

Systém zberu komunálnych odpadov je v obci nastavený podľa reálnych potrieb obyvateľov a zabezpečuje sa v súlade s ustanoveniami zákona NR SR č. 79/2015 Z. z. o odpadoch v znení neskorších predpisov. Úroveň vytriedenia komunálneho odpadu je na priemernej úrovni (v porovnaní s inými obcami), pohybuje sa nad hranicou 30 %.

Na zber zmesového komunálneho odpadu z domácností sa používajú 110 l KUKA nádoby, príp. EKOS vrecia. Biologicky rozložiteľné komunálne odpady sa zbierajú a zhodnocujú na obecnom kompostovisku. Triedený zber odpadov je zabezpečený prostredníctvom špeciálnych nádob na triedený zber, ktoré sú rozmiestnené na území obce. Zber jednotlivých druhov odpadu zabezpečujú zmluvné organizácie. V záujme kvalitnejšieho a efektívnejšieho nakladania s odpadmi v obci by bolo vhodné vybudovať zberný dvor.

Ochrana pred povodňami

Z hľadiska manažmentu povodí sa v katastri obce Vyšné Ružbachy v súčasnosti nachádza najmä jedna problémová lokalita s potenciálom záplav – ide o priľahlú oblasť potoka Rieka v juhovýchodnej časti obce pri rímskej osade, kde je potrebné v záujme ochrany životov a majetku vybudovať protipovodňový val.

Obyvateľstvo

Počet obyvateľov a pohyb obyvateľstva

Nasledujúca tabuľka zobrazuje základné parametre stavu a pohybu obyvateľstva obce Vyšné Ružbachy za posledných 10 rokov. Počet obyvateľov sa v tomto období zvýšil o 38 (z 1 396 v roku 2011 na 1 434 v roku 2020).

Tabuľka 3: Základné charakteristiky stavu a pohybu obyvateľstva

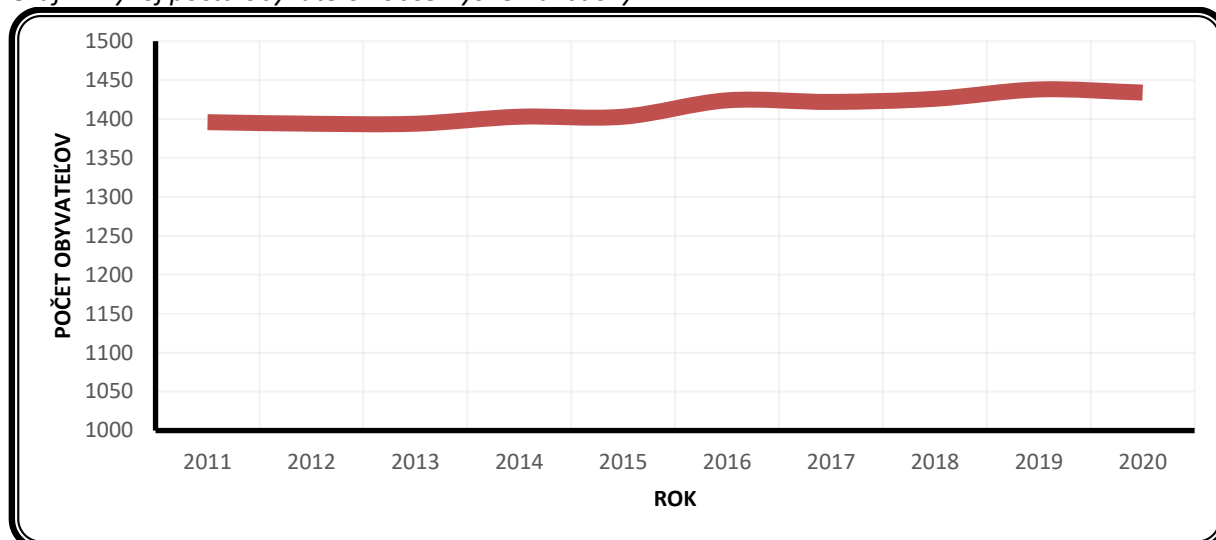
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Počet obyvateľov (k 31.12.)	1396	1394	1394	1403	1403	1424	1422	1426	1438	1434
Živonarodení	17	16	19	16	12	18	9	20	18	11
Zomrelí	13	3	10	10	7	7	8	6	16	13
Bilancia prirodzeného pohybu	4	13	9	6	5	11	1	14	2	-2
Priťahovaní	22	4	5	13	11	21	15	16	29	11
Vysťahovaní	14	19	14	10	16	11	18	26	19	13
Migračné saldo	8	-15	-9	3	-5	10	-3	-10	10	-2
Bilancia celkového pohybu	12	-2	0	9	0	21	-2	4	12	-4
Hr.m. živorodenosti (‰)	12,2	11,5	13,6	11,4	8,6	12,6	6,3	14,0	12,5	7,7
Hr.m. úmrtnosti (‰)	9,3	2,2	7,2	7,1	5,0	4,9	5,6	4,2	11,1	9,1
Hr.m. prirodzeného prírastku (‰)	2,9	9,3	6,5	4,3	3,6	7,7	0,7	9,8	1,4	-1,4
Hr.m. imigrácie (‰)	15,8	2,9	3,6	9,3	7,8	14,7	10,5	11,2	20,2	7,7
Hr.m. emigrácie (‰)	10,0	13,6	10,0	7,1	11,4	7,7	12,7	18,2	13,2	9,1
Hr.m. migračného salda (‰)	5,7	-10,8	-6,5	2,1	-3,6	7,0	-2,1	-7,0	7,0	-1,4
Hr.m. celkového prírastku (‰)	8,6	-1,4	0,0	6,4	0,0	14,7	-1,4	2,8	8,3	-2,8

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné prepočty

Počet obyvateľov obce v strednodobom horizonte mierne rastie. Na konci roku 2020 bol oproti roku 2011 o 3,7 % vyšší.

Graf 1: Vývoj počtu obyvateľov obce Vyšné Ružbachy

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

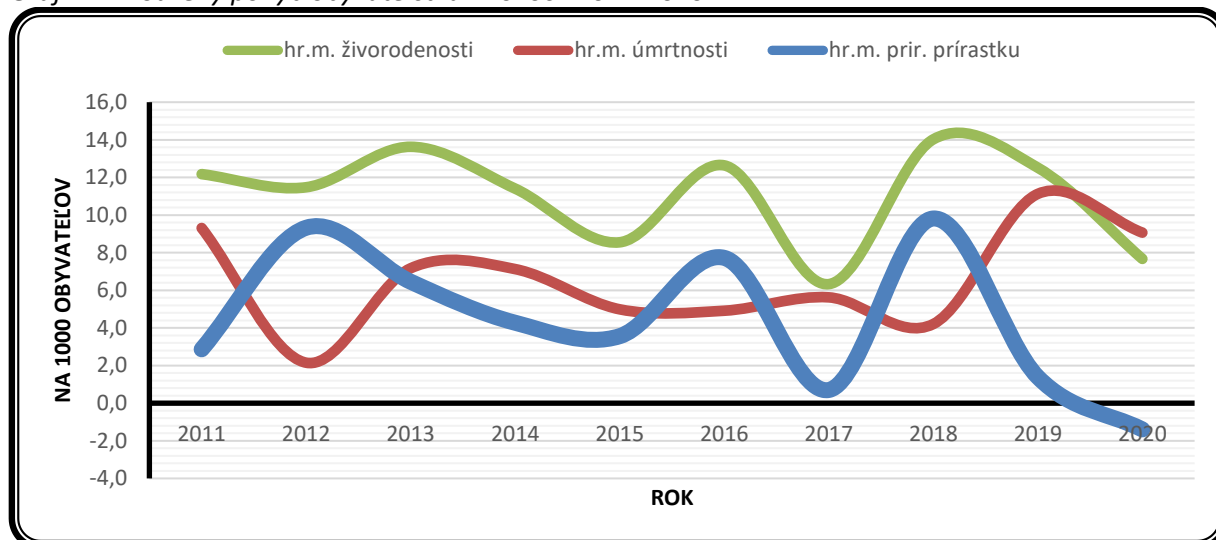
Úroveň natality za posledných 10 rokov mala pomerne nevyrovnaný priebeh, keď sa pohybovala v rozmedzí cca 6 – 14 ‰. Počet narodených detí sa v obci medziročne pohyboval v rozmedzí 9 – 20. Priemerná hodnota ukazovateľa hrubej miery živorodenosti za celé hodnotené obdobie, teda za posledných 10 rokov, bola vo Vyšných Ružbachoch 11,0 ‰. Obec teda v tomto ukazovateli dosahuje málo priaznivé hodnoty. Pre porovnanie, v okrese Stará Ľubovňa sa hr. m. živorodenosti pohybuje na úrovni cca 15,0 ‰, v Prešovskom kraji 12,0 ‰ a v Slovenskej republike na úrovni cca 10,5 ‰.

Medziročný vývoj počtu zomrelých mal, podobne ako u živonarodených, taktiež menej vyrovnaný priebeh. Najmenej zomrelých za posledných 10 rokov bolo v roku 2012 (3 osoby), najviac v roku 2019 (16 osôb). Úroveň mortality sa teda pohybovala v rozmedzí od 2,2 po 11,1 ‰, pričom priemer za posledných 10 hodnotených rokov bol vo Vyšných Ružbachoch len 6,6 ‰. V obci teda môžeme pozorovať oveľa nižšiu mieru úmrtnosti akú má Slovenská republika (cca 11,0 ‰), Prešovský kraj (9,5 ‰) i okres Stará Ľubovňa (cca 9,0 ‰).

Takéto hodnoty hrubej miery živorodenosti a hrubej miery úmrtnosti sa odzrkadľujú v bilancii prirodzeného pohybu obyvateľstva Vyšných Ružbách. Obec bola počas väčšiny hodnoteného obdobia populačne zisková (až 9x), negatívnu bilanciu prirodzeného pohybu zaznamenala len 1x. Hrubá miera prirodzeného prírastku sa v posledných 10 rokoch pohybovala v rozmedzí od -1,4 ‰ po 9,8 ‰. Z dôvodu takejto kombinácie natality s mortalitou bola reprodukcia obyvateľstva za posledných 10 rokov priaznivá. Celkovo možno konštatovať, že prirodzenými populačnými procesmi dochádzalo v obci k prírastku obyvateľov.

Graf 2: Prirodzený pohyb obyvateľstva v rokoch 2011-2020

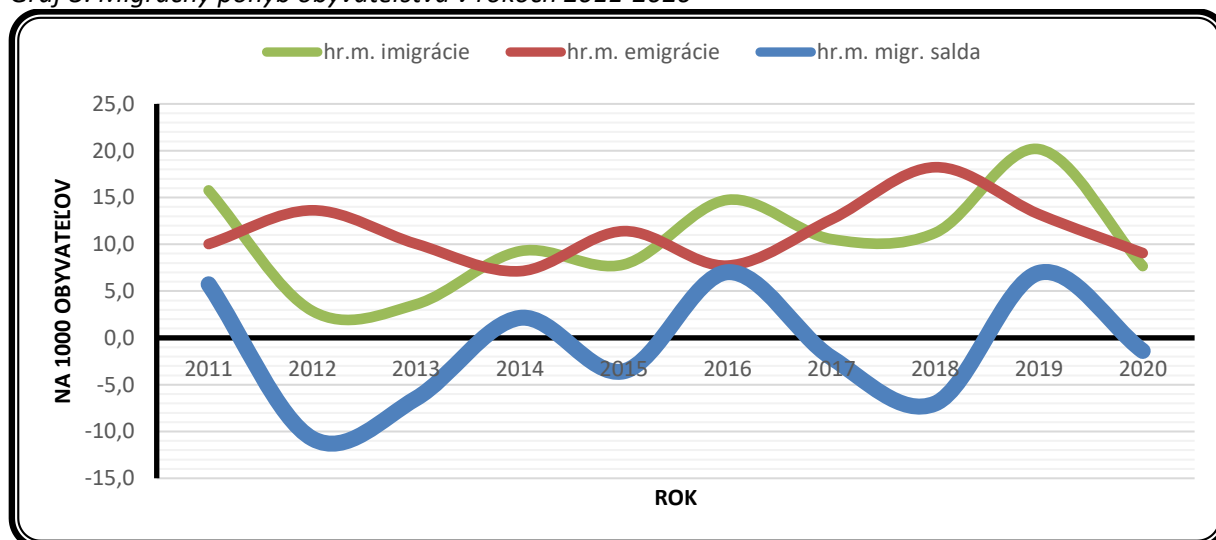

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Zatiaľ čo vývoj prirodzeného pohybu je v obci pozitívny, vývoj z hľadiska migračného pohybu už takým nie je. Hrubá miera imigrácie sa v obci za posledných 10 rokov pohybovala v priemere na úrovni 10,4 ‰ (priemerne sa ročne prisťahovalo 14,7 osôb). Hrubá miera emigrácie v hodnotenom období dosahovala mierne vyššie hodnoty, pričom jej priemerná úroveň bola 11,3 ‰ (v priemere 16,0 vystáňovaných osôb ročne).

Výsledkom hore uvedených procesov bol nepriaznivý vývoj migračného salda, ktoré sa pohybovalo v rozmedzí od -15 osôb v roku 2012 po +10 osôb v rokoch 2016 a 2019. Kladné migračné saldo obec zaznamenala 4x a 6x bolo migračné saldo záporné. Väčšinu hodnoteného obdobia teda obec vykazuje negatívnu bilanciu migračného salda, pričom z aspektu migrácie v nej prebiehajú prevažne depopulačné procesy. Možno teda konštatovať, že trend vývoja za posledných 10 rokov je nepriaznivý.

Graf 3: Migračný pohyb obyvateľstva v rokoch 2011-2020

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

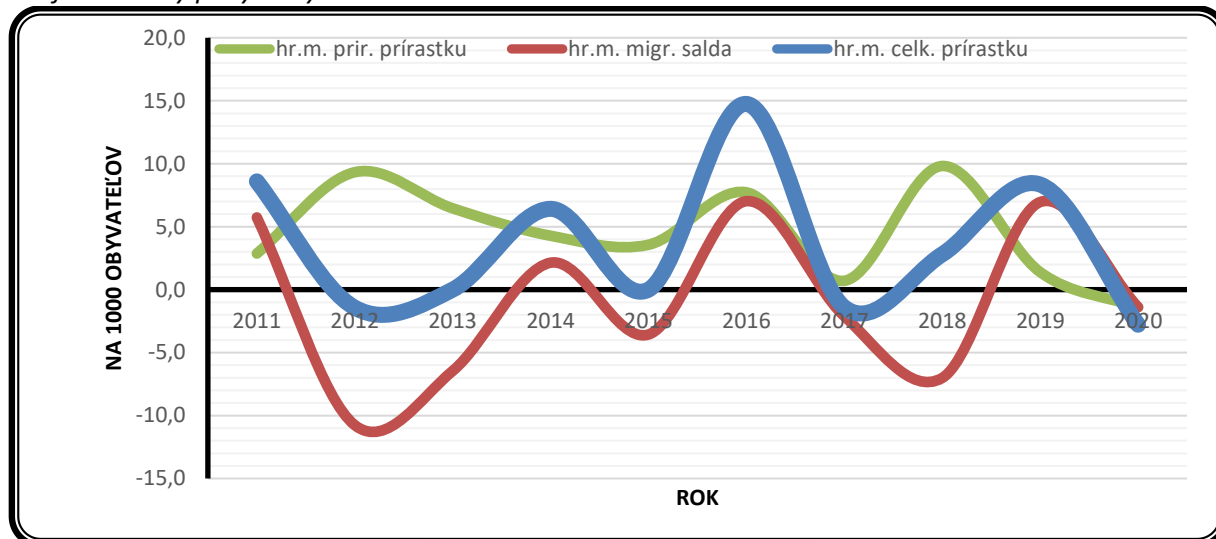
Hrubá miera prirodzeného prírastku dosahovala počas väčšiny hodnoteného obdobia kladné hodnoty (viac ľudí sa v týchto rokoch narodilo ako zomrelo), čiže prirodzenými populačnými procesmi počet obyvateľov poväčšine rástol. Naproti tomu, hrubá miera migračného salda dosahovala väčšinou

záporné hodnoty, znamenajúce migračný úbytok obyvateľstva (viac ľudí sa z obce v danom roku vysťahovalo ako sa do nej prisťahovalo).

Keďže však prirodzené prírastky boli vyššie ako migračné úbytky, výsledkom kombinácie vyššie popísaných prirodzených populačných procesov a migračných procesov je kladná bilancia celkového pohybu obyvateľstva obce Vyšné Ružbachy za ostatných 10 rokov. Celkovú situáciu ohľadne populačného vývoja v obci možno teda hodnotiť pozitívne (keďže počet obyvateľov zo strednodobého hľadiska rastie).

Graf 4: Celkový pohyb obyvateľstva v rokoch 2011-2020

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

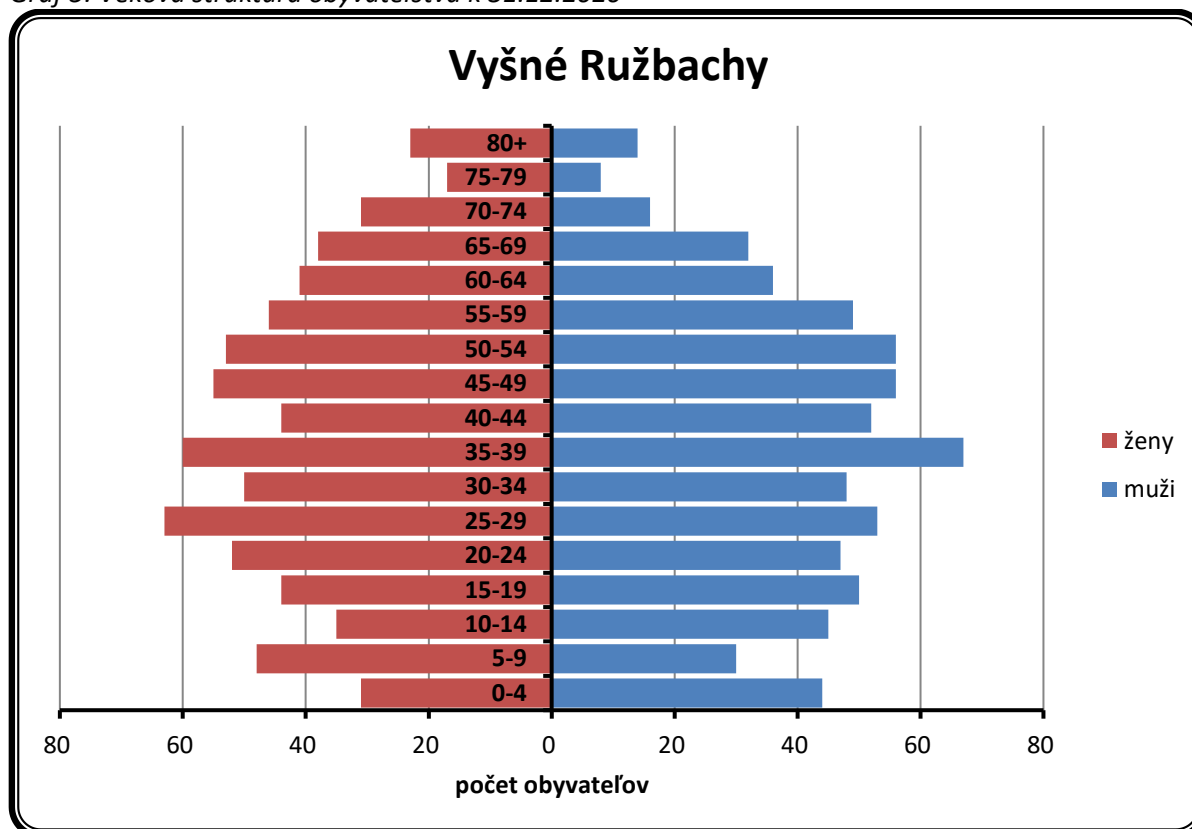
Štruktúra obyvateľov podľa pohlavia a veku

Veková pyramída obyvateľstva Vyšných Ružbách ukazuje, že v obci sa z pohľadu demografickej reprodukcie nachádza regresívny typ populácie, keďže početnosť predreprodukčnej zložky (0-14 r.) nedosahuje početnosť poreprodukčnej (nad 50 r.) zložky obyvateľstva (v pomere 233 k 460 k 31.12.2020). Najvyššie zastúpenie v štruktúre obyvateľstva Vyšných Ružbách majú vekové skupiny (podľa poradia) 35-39 ročných (127 obyvateľov), 25-29 ročných (116) a 45-49 ročných (111 obyvateľov). K 31.12.2020 tu spomedzi 1 434 obyvateľov žilo 233 detí do 14 rokov a 179 seniorov vo veku nad 65 rokov. Zo spomínaných 1 434 obyvateľov tu k uvedenému dátumu žilo 703 mužov a 731 žien.

V nadväznosti na typ vekovej pyramídy a typ populácie možno konštatovať, že z dlhodobého hľadiska bude prostredníctvom prirodzeného pohybu počet obyvateľov obce (pri nezmenených podmienkach) klesať.

Graf 5: Veková štruktúra obyvateľstva k 31.12.2020

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Ako vidieť z nasledujúcej tabuľky, priemerný vek obyvateľstva sa v ostatných 10 rokoch radikálne zvýšil. V porovnaní so Slovenskou republikou žije v obci ešte stále mladšie obyvateľstvo, avšak to starne oveľa rýchlejšie ako je tomu v SR.

Tabuľka 4: Vývoj priemerného veku obyvateľstva

Priemerný vek / rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Vyšné Ružbachy	34,93	35,54	35,97	36,21	36,85	37,18	37,56	38,16	38,22	38,52
Slovenská republika	39,05	39,32	39,6	39,87	40,13	40,37	40,59	40,82	41,06	41,26

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

V štruktúre obyvateľstva vo vzťahu k ekonomickej aktivite, teda podľa produktívnych vekových skupín, prevláda predproduktívna zložka (0-14 r.) nad poproduktívnou zložkou (65+ r.) obyvateľstva, pričom podiel produktívnej zložky je 71,3 %.

Tabuľka 5: Veková štruktúra obyvateľov podľa produktívnych vekových skupín

k 31.12.2020	Počet obyvateľov	Veková štruktúra obyvateľov					
		počet			podiel (%)		
		0-14	15-64	65+	0-14	15-64	65+
Vyšné Ružbachy	1 434	233	1022	179	16,2	71,3	12,5

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Národnostná a konfesionálna štruktúra

Národnostné zloženie obyvateľstva Vyšných Ružbách bolo v čase Sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2011 takmer homogénne, keďže v ňom podľa jeho výsledkov výrazne dominovala slovenská národnosť s 88,9 % obyvateľov (1 238 z 1 392 osôb). Výraznejšie zastúpenie mala v tom čase aj rómska národnosť so 6,2 % podielom (86 obyvateľov). Nepatrné zastúpenie mala aj maďarská (3 obyvateľia), rusínska (3), ukrajinská (1), česká (3), nemecká (1), poľská (1) a ruská (1 obyvateľ) národnosť. U 3,8 % obyvateľov (53 osôb) národnostná príslušnosť zistená nebola.

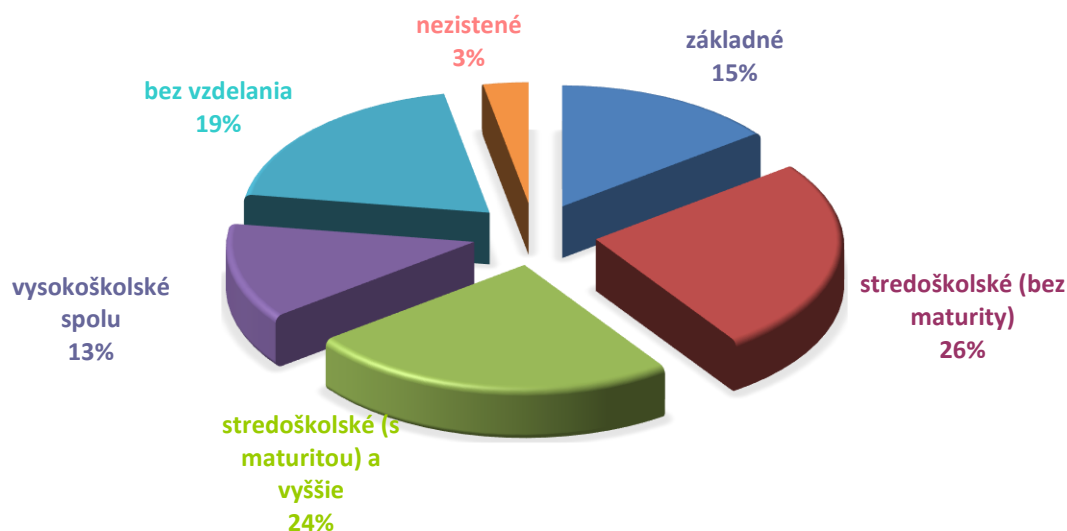
Zaujímavosťou je, že Rómovia z obce s najvyššou pravdepodobnosťou uvádzali v čase SODB rómsku národnosť (čo v podmienkach SR vôbec nie je pravidlom, nakoľko obyvatelia rómskej národnosti majú tendenciu hlásiť sa – z rôznych dôvodov – najmä k slovenskej národnosti). Dôkazom podporujúcim predchádzajúce tvrdenie je fakt, že podľa kvalifikovaného odhadu publikovaného v Atlase rómskych komunít (2019) žilo v obci Vyšné Ružbachy v čase výskumu z celkového počtu 1 347 obyvateľov 7 % Rómov (98 osôb).

V konfesionálnej štruktúre obyvateľstva v čase Sčítania 2011 výrazne dominovalo rímskokatolícke vierovyznanie s 88,0 % obyvateľov (1 225 z 1 392 obyvateľov), vyššie zastúpenie mala aj Gréckokatolícka cirkev (3,7 %; 52 obyvateľov). Iné konfesie (Pravoslávna cirkev, Evanjelická cirkev augsburského vyznania, Reformovaná kresťanská cirkev, Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia a Bahájske spoločenstvo) mali len nepatrný podiel, žiadna z nich nemala podiel vyšší ako 0,2 %. K žiadnemu náboženstvu sa nehlásilo 2,2 % obyvateľov obce (30 osôb) a u 5,5 % obyvateľov (76 osôb) príslušnosť ku konfesiám zistená nebola (SODB 2011).

Vzdelanostná štruktúra

Podľa výsledkov Sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2011 (SODB, 2011) má 15 % obyvateľov obce ako najvyššie dosiahnuté vzdelanie len základné vzdelanie. Stredoškolské vzdelanie bez maturity (max. výučný list) má 26 % obyvateľov, stredoškolské vzdelanie s maturitou a vyššie má 24 % obyvateľov Vyšných Ružbách. Vysokoškolské vzdelanie malo v roku 2011 trinásť percent obyvateľov obce.

Graf 6: Štruktúra obyvateľstva podľa najvyššieho ukončeného vzdelania

Poz.: v kategórii „bez vzdelania“ sú zahrnuté osoby s neukončeným základným vzdelaním a deti do 16 rokov

Zdroj: SODB 2011

Zamestnanosť

Ukazovateľ „odvetvie ekonomickej činnosti“ predstavuje druh výroby alebo činnosti podniku alebo iného subjektu, ktorú obyvateľ aktuálne alebo v poslednom pracovnoprávnom vzťahu vykonával. Vzťahuje sa na obyvateľov starších ako 16 rokov, ktorí už niekedy pracovali. Podľa SODB 2011 najväčšiu časť zo 622 ekonomicky aktívnych obyvateľov obce predstavovali v tom čase pracujúci v odvetví stavebníctva (99 obyvateľov; 16 % z celkového počtu EAO), priemyselnej výroby, inej ťažby a dobývania a zdravotníctva a sociálnej pomoci (zhodne po 80 obyvateľov; po 13 % z celkového počtu EAO).

Napriek tomu, že v obci v tom čase existovali viaceré pracovné príležitosti priamo v obci najmä v oblasti cestovného ruchu, aj tak zohrávala významnú úlohu v otázke zamestnanosti obyvateľstva dochádzka do zamestnania. Ako vidieť z nasledujúcej tabuľky, viac ako štyria z piatich ekonomicky aktívnych obyvateľov (80,55 %) muselo v čase SODB za prácou dochádzať mimo obec svojho bydliska. Najvyšší podiel dochádzajúcich do zamestnania mimo obec svojho bydliska bol v odvetviach stavebníctva (94,95 %), dopravy a skladovania (92,31 %) a vzdelávania (86,36 %). V 6 odvetviach zo 14 bol podiel dochádzajúcich mimo obec svojho bydliska 80 % a vyšší. Najnižší podiel osôb dochádzajúcich do zamestnania bol v oblasti ubytovania a stravovania (54,76 %).

Najdôležitejším miestom dochádzky za prácou bolo pre obyvateľov Vyšných Ružbách v čase Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011 mesto Stará Ľubovňa, do ktorého dochádzalo za prácou 61 obyvateľov. V menšom počte odchádzali obyvatelia obce za prácou do Podolíncu (21), Popradu (14) a Kežmarku (10). Do inej obce v rámci okresu Stará Ľubovňa odchádzalo celkovo 12 osôb, do iných okresov v rámci SR celkom 69 osôb a do zahraničia 59 ekonomicky aktívnych obyvateľov.

Tabuľka 6: Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa dochádzky do zamestnania a odvetvia ekonomickej činnosti

Odvetvie ekonomickej činnosti ²	Počet EAO	podiel dochádzajúcich do zamestnania v danom odvetví (%)	
		z toho dochádza do zamestnania	
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a ťažba dreva, rybolov	26	22	84,62
Priemyselná výroba, iná ťažba a dobývanie	80	61	76,25
Dodávka energií, odpadové hospodárstvo	14	11	78,57
Stavebníctvo	99	94	94,95
Veľkoobchod, maloobchod	62	45	72,58
Doprava a skladovanie	13	12	92,31
Ubytovacie a stravovacie služby	42	23	54,76
Činnosti v oblasti nehnuteľností, financií, poisťovania, informácií a komunikácie	16	12	75,00
Odborné, vedecké a technické činnosti	8	6	75,00
Administratívne a podporné služby	11	8	72,73
Verejná správa a obrana	60	51	85,00
Vzdelávanie	44	38	86,36
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	80	69	86,25
Ostatné činnosti spolu	27	21	77,78
Nezistené	40	28	70,00
Spolu	622	501	80,55

Zdroj: SODB 2011

² kvôli zjednodušeniu a prehľadnosti sú niektoré odvetvia v danej tabuľke oproti klasifikácii SK NACE Rev.2 spojené

V ostatných 10-15 rokoch, najmä v súvislosti s nástupom informačného veku a masívnym rozvojom informačno-komunikačných technológií, sa na trhu práce (predovšetkým na primárnom³) čoraz väčší dôraz kladie na digitálne zručnosti zamestnancov. Schopnosť osôb uplatniť sa na trhu práce je vo výraznej miere determinovaná úrovňou ich počítačových znalostí. Z tohto aspektu bola digitálna gramotnosť obyvateľstva Vyšných Ružbách v čase SODB 2011 v porovnaní s inými obcami na priemernej úrovni. Viac ako polovica obyvateľov obce ovládala prácu s internetom (57,2 % trvalo bývajúcich obyvateľov) a necelá polovica (49,7 %) obyvateľov prácu s textom. Prácu s elektronickou poštou ovládalo 48,7 % obyvateľov a prácu s tabuľkami viac ako tretina obyvateľov obce (39,4 %). Ozajstný počet obyvateľov ovládajúcich/neovládajúcich prácu s počítačom sa však mohol ešte líšiť, nakoľko cca 9 % obyvateľov neuviedlo svoje digitálne schopnosti.

Tabuľka 7: Obyvateľstvo podľa počítačových znalostí

Trvalo bývajúce obyvateľstvo spolu	práca s textom			práca s tabuľkami		
	áno	nie	nezistené	áno	nie	nezistené
	692	527	173	549	650	193
	práca s elektronickou poštou (e-mail)			práca s internetom		
	áno	nie	nezistené	áno	nie	nezistené
1 392	678	530	184	796	439	157

Zdroj: SODB 2011

Nezamestnanosť

Výrazným sociálno-ekonomickým javom spojeným s existenciou trhu práce je nezamestnanosť. Tá predstavuje jednak vážny ekonomický problém, pretože reprezentuje stratenú potenciálnu hodnotu celej ekonomiky, no zároveň je i významným sociálnym indikátorom, pretože, ako to dokazujú viaceré štúdie, je spojená s takými spoločenskými javmi, ako je zvýšená rozvodovosť, kriminalita, zlé mentálne a fyzické zdravie, rôzne sociálno-patologické javy a pod.

Existencia nezamestnanosti má teda silný vplyv na život samotných nezamestnaných. Strata zamestnania prináša pre jednotlivca rôzne negatívne dôsledky, ktoré sa netýkajú len poklesu životnej úrovne, spojeného s poklesom príjmu, ale aj výrazných zmien v každodennom živote, spoločenských vzťahoch, hodnotách, v sociálnych inštitúciách (najmä v rodine). Nezamestnaní majú menej priestoru pre prijímanie zásadných rozhodnutí o svojom živote a menšiu šancu rozvíjať svoje zručnosti. S výskytom nezamestnanosti, najmä dlhodobej, hrozí pre jednotlivca riziko asociálneho správania, spôsobené nadbytkom času, nudou, nedostatkom programu a povinností a vylúčením zo spoločnosti. Medzi najcitlivejšie a najzávažnejšie dôsledky nezamestnanosti patrí výskyt chudoby. Chudoba a nezamestnanosť sú totiž veľmi úzko korelujúce fenomény, spôsobujúce jednotlivcom ťažké sociálne a psychologické dôsledky.

Počet uchádzačov o zamestnanie sa v obci Vyšné Ružbachy za posledných 10 rokov pohyboval v rozmedzí 47 až 108. Miera nezamestnanosti sa teda v obci v ostatnom období pohybovala v rozpätí od 7,6 % (2018) po 17,4 % (2011), pričom k 31.12.2020 bola na úrovni 8,7 %. Pre porovnanie, k 31.12.2020 bola miera nezamestnanosti v okrese Stará Ľubovňa 10,4 %, v Prešovskom kraji bola na úrovni 12,5 % a v Slovenskej republike 8,3 %. V okolitých okresoch, s ktorými okres Stará Ľubovňa susedí, bola nasledovná: Kežmarok 19,6 %, Sabinov 17,2 % a Bardejov 14,2 %.

³ Na základe teórie duálneho trhu práce rozlišujeme primárny a sekundárny trh práce. Na primárnom trhu práce sú lepšie a výhodnejšie pracovné príležitosti s vyššou prestížou, poväčšine lepšie pracovné podmienky, možnosti profesionálneho rastu a vyššie mzdy. Na sekundárnom trhu práce sú pracovné miesta s nižšou prestížou, nižšou mzdovou úrovňou a nižšie sú aj kvalifikačné nároky na pracovníkov. Poväčšine sa tu jedná o „manuálnu“ prácu.

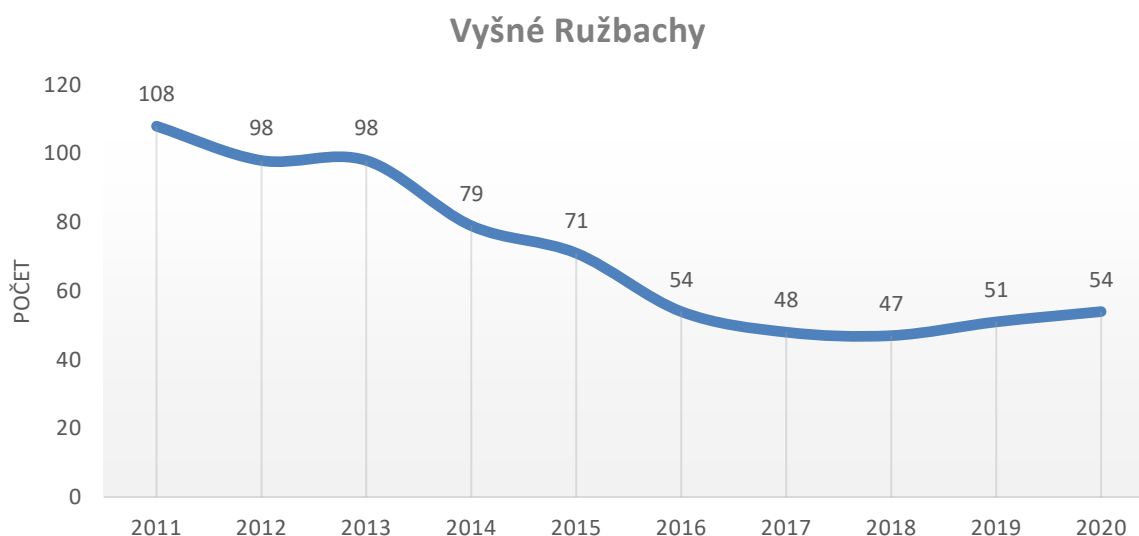
Tabuľka 8: Vývoj nezamestnanosti v obci

k 31.12.	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Počet UoZ	108	98	98	79	71	54	48	47	51	54
Miera nezamestnanosti* (%)	17,4	15,8	15,8	12,7	11,4	8,7	7,7	7,6	8,2	8,7

* Na výpočet miery nezamestnanosti bol použitý jediný dostupný údaj o ekonomicky aktívnom obyvateľstve v obci, ktorý pochádza zo Sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2011.

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, UPSVaR, vlastné spracovanie

Graf 7: Vývoj počtu UoZ v obci

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, UPSVaR, vlastné spracovanie

Na konci roku 2020 bolo v obci Vyšné Ružbachy prostredníctvom Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny evidovaných 54 uchádzačov o zamestnanie. Z tohto počtu bolo 25 mužov (46,3 %) a 29 žien (53,7 %). Ako ukazuje nasledujúca tabuľka, rozloženie UoZ podľa jednotlivých vekových skupín je rovnomerné. V obci teda neexistuje žiadna veková skupina, ktorá by bola v porovnaní s inými výraznejšie marginalizovaná. Lepšie v porovnaní s ostatnými je na tom najmä stredná veková skupina obyvateľov (30-39 rokov).

Tabuľka 9: Štruktúra UoZ podľa veku k 31.12.2020

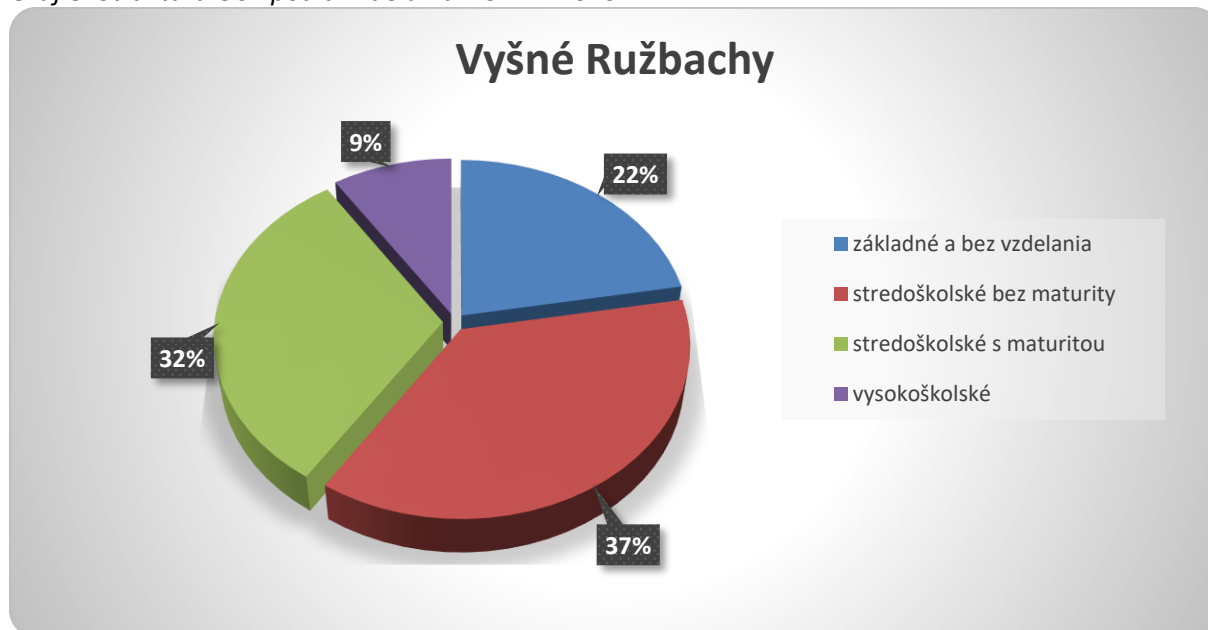
do 19 r.		20-29 r.		30-39 r.		40-49 r.		50-59 r.		nad 60 r.		UoZ spolu	
počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
5	9,3	18	33,3	5	9,3	11	20,4	14	25,9	1	1,9	54	100

Zdroj: UPSVaR, vlastné spracovanie

Vo všeobecnosti možno konštatovať, že so zvyšujúcim stupňom dosiahnutého vzdelania sa pre jednotlivých obyvateľov zvyšuje pravdepodobnosť uplatnenia na trhu práce. Z tohto hľadiska je vo Vyšných Ružbachoch pomerne negatívnou skutočnosť, že z 54 uchádzačov o zamestnanie na konci roku 2020 bolo až 22 % UoZ (12 osôb) s najvyšším ukončeným vzdelaním základným alebo bez vzdelania.

Graf 8: Štruktúra UoZ podľa vzdelania k 31.12.2020

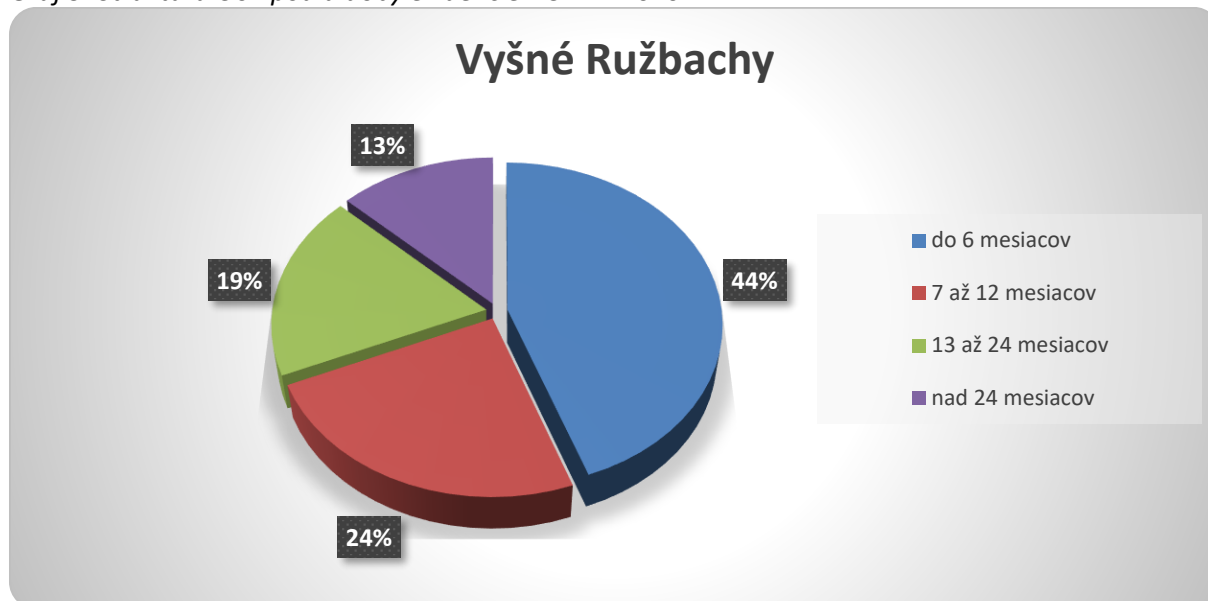
Zdroj: UPSVaR, vlastné spracovanie

Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa doby evidencie patrí medzi najvýznamnejšie parciálne indikátory, poukazujúce na „zdravie“ ekonomickej a sociálnej sféry v tom – ktorom regióne. S nepriaznivou štruktúrou UoZ podľa doby evidencie (tzn. s vysokým podielom dlhodobo nezamestnaných osôb – nad 12 mesiacov) sa spájajú výrazné problémy ekonomického a sociálneho charakteru (vysoké sociálne dávky, „neschopnosť“ zamestnať takýchto obyvateľov, chudoba, sociálno-patologické javy a pod.). Z hľadiska štruktúry uchádzačov o zamestnanie podľa doby evidencie sa sleduje predovšetkým podiel dlhodobo nezamestnaných osôb na celkovom počte uchádzačov o zamestnanie, keďže dlhodobá nezamestnanosť patrí medzi výrazne negatívne ukazovatele socioekonomického rozvoja (resp. zaostalosti) daného regiónu.

V Slovenskej republike sa podiel krátkodobo nezamestnaných (menej ako 7 mesiacov) v roku 2020 pohyboval na úrovni cca 40 %, podiel strednodobo nezamestnaných (7 – 12 mesiacov) na úrovni cca 25 % a podiel dlhodobo nezamestnaných okolo úrovne 35 % (pričom Slovenská republika a špeciálne regióny východného Slovenska vykazujú dokonca najvyšší podiel dlhodobo nezamestnaných obyvateľov v rámci všetkých regiónov Európskej únie). Vo Vyšných Ružbachoch bol k 31.12.2020 podiel dlhodobo nezamestnaných obyvateľov (nad 12 mesiacov) 32 %, pričom 13 % (7 UoZ) z celkového počtu UoZ bolo nezamestnaných viac ako 2 roky.

Graf 9: Štruktúra UoZ podľa doby evidencie k 31.12.2020

Zdroj: UPSVaR, vlastné spracovanie

Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa klasifikácie zamestnaní (KZAM) nám zatrieduje nezamestnaných do skupín podľa toho, aký charakter malo pracovné miesto, ktoré zaujímal terajší uchádzač o zamestnanie bezprostredne pred tým, než bol zaradený do evidencie uchádzačov o zamestnanie. Jednotlivé zamestnania sú v KZAM rozdelené do tried podľa charakteru práce, zložitosti, zodpovednosti a kvalifikačnej náročnosti práce. Pri KZAM sa dôraz kladie na charakter pracovného miesta a nie na to, či zamestnanec v konkrétnom zamestnaní je viac alebo menej kvalifikovaný ako iný zamestnanec v rovnakom zamestnaní.

Najvyšší podiel v štruktúre UoZ podľa KZAM majú vo Vyšných Ružbachoch pomocní a nekvalifikovaní pracovníci (20 UoZ z 54; 37,0 %). Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci sú tí UoZ, ktorí v poslednom zamestnaní vykonávali práce vyžadujúce si vedomosti na úrovni základnej školy (ako napr. jednoduché a rutinné práce vyžadujúce ručné nástroje a fyzickú silu – upratovanie, čistenie, kopanie jám, zametanie ulíc, stráženie majetku, ručné balenie, manipulácie s nákladmi, dokladanie tovaru, pomocné práce, likvidovanie odpadov a pod.).

Tabuľka 10: Štruktúra UoZ podľa KZAM k 31.12.2020

Trieda KZAM	Počet UoZ	Podiel (%)
0 - Príslušníci ozbrojených síl	0	0,0
1 - Zákonodarcovia, riadiaci pracovníci	0	0,0
2 - Špecialisti	1	1,9
3 - Technici a odborní pracovníci	4	7,4
4 - Administratívni pracovníci	4	7,4
5 - Pracovníci v službách a obchode	10	18,5
6 - Kvalifikovaní pracovníci v poľnohospodárstve, lesníctve a rybárstve	0	0,0
7 - Kvalifikovaní pracovníci a remeselníci	6	11,1
8 - Operátori a montéri strojov a zariadení	2	3,7
9 - Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	20	37,0
N/A - neurčené	7	13,0
Spolu	54	100,0

Zdroj: UPSVaR, vlastné spracovanie

Domový a bytový fond

Charakteristika bytového fondu vo Vyšných Ružbachoch je dobrá. Väčšina bytov je obývaná vlastníkom daného bytu (311 z 355), pričom až takmer 93 % bytov má tečúcu vodu (330 z 355). V obci sa nachádzajú najmä stredne veľké byty s 3 obytnými miestnosťami (152 z 355). Väčšina bytov v obci bola postavená počas socializmu. Pomerne výrazná bytová výstavba však pokračuje v obci aj v súčasnosti. Množstvo bytov je rekonštruovaných a slúži na prechodné bývanie (ako ubytovanie v súkromí, penzióny a pod.).

Tabuľka 11: Byty podľa formy vlastníctva a systému dodávky vody

	byty obývané vlastníkom	družstevné byty	byty v nájme	iná forma vlastníctva bytu	nezistené	Spolu
v obytnej jednotke je tečúca voda	290	0	9	27	4	330
v obytnej jednotke nie je tečúca voda	4	0	1	1	0	6
nezistené	17	0	0	0	2	19
Byty spolu	311	0	10	28	6	355

Zdroj: SODB 2011

Tabuľka 12: Byty podľa obytných miestností

1 obytná miestnosť	2 obytné miestnosti	3 obytné miestnosti	4 obytné miestnosti	5 a viac obytných miestností	nezistené	Spolu bytov
35	44	152	51	70	1	355

Zdroj: SODB 2011

Tabuľka 13: Byty podľa obdobia výstavby

	pred r. 1919	1919-1945	1946-1990	1991-2000	2001-2011	nezistené	spolu
počet bytov	9	12	180	79	57	86	443

Zdroj: SODB 2011

Samozrejme, všetky vyššie uvedené údaje boli získané v roku 2011 a odvtedy sa situácia v oblasti bývania v obci ešte zlepšila. Aj v súčasnom období dochádza k pomerne výraznému nárastu nových domov a bytov. V intraviláne obce sa nachádza spolu až 11 bytových domov – z nich 10 je v správe spoločenstiev vlastníkov bytov a 1 bytový dom je vo vlastníctve obce. V tomto bytovom dome, vybudovanom prostredníctvom Štátneho fondu rozvoja bývania, sa nachádza 25 nájomných bytových jednotiek.

Významný rozvoj bývania v obci sa predpokladá aj do budúcnosti, nakoľko tu existuje veľký dopyt po individuálnej bytovej výstavbe, ako aj po nájomných bytoch. V tomto kontexte sa vhodným rozvojovým zámerom v obci javí príprava lokality IBV Horbek (vybudovanie inžinierskych sietí), ako aj vybudovanie lokality hromadnej bytovej výstavby.

Okrem „klasického“ bývania je vo Vyšných Ružbachoch vybudovaná aj (územne) súvislá chatová oblasť Kukura s množstvom chat rôznej veľkosti a kvality. Tieto chaty slúžia najmä na prechodné bývanie (ubytovacie kapacity pre turistov).

Problémovou z hľadiska bývania je v obci najmä osada, lokalizovaná na nižšie položenej časti intravilánu pri potoku Rieka. Táto osada je charakteristická vyššou koncentráciou rómskeho obyvateľstva a nižšou kvalitou domového a bytového fondu (v porovnaní s majoritným obyvateľstvom).

Dopravná infraštruktúra

Obec Vyšné Ružbachy leží na ceste III. triedy č. 3124. Táto cesta III. triedy pripája obec na križovatke v Nižných Ružbachoch I. triedy č. I/77 (táto cesta 1. triedy prebieha západo-východným smerom v dĺžke 97 km, spája Spišskú Belú cez Bardejov so Svidníkom). Z aspektu pripojenia na cesty I. triedy je teda poloha Vyšných Ružbách pomerne výhodná, keďže tie ležia v bezprostrednej blízkosti cesty I/77.

Menej výhodnú polohu má však obec z hľadiska napojenia na rýchlostné cestné a železničné dopravné komunikácie. Najdôležitejšia dopravná tepna Slovenska - diaľnica D1, sa nachádza (výjazd na diaľnicu) až v 40 km vzdialených Jánovciach alebo v Poprade. Popradom prechádza taktiež hlavná železničná tepna Slovenska a na jeho území sa nachádzajú aj zastávky medzinárodnej autobusovej i železničnej prepravy ako i medzinárodné letisko, čo znamená, že toto mesto je najdôležitejším dopravným uzlom v okolí Vyšných Ružbách. Ďalšími významnými dopravnými uzlami v širšom okolí sú mestá Košice a Krakow. Linky autobusovej dopravy zabezpečujú pre obyvateľov obce spojenie s okolitými obcami a mestami.

Miestne komunikácie vo Vyšných Ružbachoch majú prevažne bezprašnú povrchovú úpravu s rôznym šírkovým usporiadaním. Kvalita miestnych ciest v obci je poväčšine na dobrej úrovni, niektoré úseky však majú kvalitu nižšiu (napr. komunikácia vedúca k družstvu, časť komunikácie vedúcej k chatovej osade Kukura), príp. ide o nové komunikácie so zatiaľ ešte nevybudovaným spevneným povrchom (napr. v lokalite IBV Horbek). Okolo väčšiny ciest sú vybudované odvodňovacie kanály.

Z dôvodu, že obec má turistický charakter a okrem samotných kúpeľov sa tu nachádza aj množstvo menších súkromných ubytovacích zariadení, nachádza sa v jej intraviláne pomerne veľké množstvo parkovísk a odstavných parkovacích plôch pre automobily. Tie sú prevádzkované najmä súkromnými vlastníckmi. V obci sú popri miestnych komunikáciách na viacerých miestach vybudované aj chodníky. Viaceré úseky si však už vyžadujú rekonštrukciu.

Z pohľadu rozvoja cyklistickej dopravy je významným momentom najmä existencia cyklistického chodníka v rámci cyklistickej cesty medzi kúpeľnými miestami pod názvom AQUAVELO. Tento chodník vedie od obce severovýchodným smerom na obec Lacková. Veľmi vhodným a pozitívnym rozvojovým zámerom do budúcnosti je výstavba cyklistického chodníka medzi obcou Nižné Ružbachy a mestom Podolíneč, vedúceho práve cez Vyšné Ružbachy (cez tzv. Panské lúky).

Technická infraštruktúra

Vo Vyšných Ružbachoch majú obyvatelia vybudovaný vodovod, ako aj kanalizačnú sieť, pripojenú na čističku odpadových vôd (ČOV). Na kanalizáciu je síce napojená väčšina domov, ostáva však ešte dobudovať vetvu aj v osade. Okrem toho je obec aj plynofikovaná. Všetky časti obce sú plne elektrifikované a v obci taktiež funguje verejné osvetlenie. Svetelné body sú zrekonštruované za energeticky oveľa menej náročné LED svietidlá. Dostupný je tiež mobilný signál a internetové pripojenie. Z hľadiska budúcich rozvojových zámerov obce je potrebné vybudovať inžinierske siete aj v budúcich lokalitách IBV a HBV.

Tabuľka 14: Vybavenie technickou infraštruktúrou

Technická infraštruktúra	
vodovod	áno
kanalizácia	áno*
ČOV	áno
plyn	áno
elektrina, verejné osvetlenie	áno
obecný rozhlas	áno
mobilný operátor	áno
internet	áno

* chýba v osade

Zdroj: Obecný úrad

Zdravotnícka a sociálna infraštruktúra, služby

Za základnou zdravotnou starostlivosťou musia obyvatelia obce dochádzať len čiastočne. Priamo v obci totižto pôsobí lekár pre dospelých, pre deti a dorast a zubár. Navyše, v kúpeľoch je k dispozícii aj špecializovaná zdravotnícka starostlivosť, spojená s kúpeľnou liečbou. Ostatné špecializované zdravotnícke ambulancie sa nachádzajú najbližšie v Starej Ľubovni a Kežmarku, kde sú lokalizované aj nemocnice. Najbližšia záchranná zdravotná služba sídli v Starej Ľubovni a Spišskej Belej.

Najbližšia stanica Hasičského a záchranného zboru (profesionálnych hasičov) sídli taktiež v Starej Ľubovni. Vo Vyšných Ružbachoch funguje Dobrovoľný hasičský zbor, ktorý má sídlo v zrekonštruovanej budove. Tento zbor je aktívny, v prípade potreby spolupracuje s profesionálnymi hasičmi. V obci sa nachádza pobočka pošty aj bankomat, pre obyvateľov je zároveň dostupných viacero predajní zmiešaného tovaru. Najbližšia pobočka banky a čerpacia stanica sa nachádzajú v Podolínci, najbližšia pobočka zdravotnej poisťovne v Starej Ľubovni.

Tabuľka 15: Základné parametre zdravotníckej a sociálnej infraštruktúry (2021)

Praktický lekár pre dospelých	áno	Zariadenie sociálnych služieb	áno
Praktický lekár pre deti a dorast	áno	Pošta	áno
Stomatologická ambulancia	áno	Predajňa zmiešaného tovaru	áno
Gynekologická ambulancia	nie	Bankomat	áno
Lekáreň	nie	Stanica Hasičského a záchr. zboru	nie
Záchranná zdravotná služba	nie	Dobrovoľný hasičský zbor obce	áno

Zdroj: Obecny úrad

Z hľadiska poskytovania sociálnych služieb (na základe zákona o sociálnych službách) zabezpečuje obec Vyšné Ružbachy svojim obyvateľom nasledovné sociálne služby a sociálnu pomoc:

- **posudková činnosť na účely odkázanosti na sociálnu službu:** povinná činnosť, ktorú obec v prípade potreby zabezpečuje na základe zákona o sociálnych službách;
- **základné sociálne poradenstvo:** v prípade potreby poskytovanie potrebných informácií jednotlivcom.

Vo Vyšných Ružbachoch pôsobí jeden neverejný poskytovateľ sociálnych služieb – nezisková organizácia Humanitarian, n.o. Táto nezisková organizácia prevádzkuje v obci na adrese Vyšné Ružbachy 125 dve zariadenia sociálnych služieb – zariadenie pre seniorov a špecializované zariadenie. Okrem tejto organizácie nepôsobia v obci žiadni iní verejní ani neverejní poskytovatelia sociálnych služieb.

Okrem vyššie uvedených služieb, zabezpečovaných na základe zákona o sociálnych službách, zabezpečuje obec Vyšné Ružbachy pre svojich obyvateľov na úseku sociálnych vecí a v záujme podpory komunitného rozvoja aj iné služby, podporu, pomoc a aktivity (na základe iných zákonov alebo všeobecne záväzných nariadení obce):

- **dotácia na stravu seniorom a ŤZP osobám:** ide o finančnú pomoc osobám, ktoré patria medzi nízkopríjmové skupiny obyvateľstva;
- **donáška obedov seniorom a ŤZP osobám:** pomoc osobám, ktoré si nevedia zabezpečiť obed vlastnou cestou; Ide o službu spojenú s prípravou, výdajom a rozvozom stravy do domácností, ktorú obec na požiadanie zabezpečuje imobilným osobám alebo osobám so zníženou schopnosťou pohybu;
- **menšie obecné služby:** služba poskytovaná v spolupráci s Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny, cieľom ktorej je udržiavať u miestnych dlhodobo nezamestnaných obyvateľov pracovné návyky;

- **iné opatrenia aktívnej politiky trhu práce** (napr. podľa § 50 zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti): služby poskytované v spolupráci s Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny, cieľom ktorých je udržiavať, resp. rozvíjať u nezamestnaných obyvateľov pracovné návyky.

Významným pozitívnym momentom na úseku sociálnych vecí je aj existencia registrovaného sociálneho podniku, ktorý zriadila samospráva obce Vyšné Ružbachy. Tento registrovaný sociálny podnik prináša viaceré multiplikačné efekty – a to tak z hľadiska rozvoja lokálnej ekonomiky, ako aj pozitívneho vplyvu na sociálnu situáciu miestneho obyvateľstva (tým, že zamestnáva miestnych obyvateľov). Sociálny podnik sa zameriava na rôzne činnosti – napr. stavebné práce alebo komunálne služby.

Školstvo, kultúrno-spoločenský život a šport

Vo Vyšných Ružbachoch sa nachádza plne organizovaná Základná škola s materskou školou, ktorej zriaďovateľom je obec. V šk. roku 2020/2021 ju navštevuje 120 žiakov. Pri Základnej škole s materskou školou funguje aj školská jedáleň (pri MŠ výdajná školská jedáleň) a zriadený je aj školský klub detí. Najbližšie stredné školy, ktoré môžu študenti z obce navštevovať, sa nachádzajú najmä v Starej Ľubovni a Kežmarku.

V obci sa nachádza Kino Mier, ktoré okrem premietania slúži zároveň na organizovanie rôznych spoločenských podujatí (teda v podstate aj ako kultúrny dom). Samotná budova je čiastočne zrekonštruovaná (sociálne zariadenia), vzhľadom k svojmu veku si však už vyžaduje výraznejšiu investíciu do rekonštrukcie. Pre potreby obyvateľov obce je pri obecnom úrade zriadená knižnica.

Kultúrno-spoločenský život v obci je veľmi bohatý. Reprezentovaný je viacerými podujatiami, ktoré sa počas roka konajú (samozrejme, v čase pandémie sú tieto podujatia obmedzené). V januári sa v spolupráci s lyžiarskym strediskom organizuje ohňová show, vo februári fašiangový ples, v marci oslavy Dňa žien, v máji Deň matiek a stavenie mája, v júni Deň detí, v júli futbalový turnaj medzi slobodnými a ženatými vrátane súťaže strongmenov, v auguste sa spolu s kúpeľmi organizujú Ružbašské folklórne trhy, v októbri sa koná podujatie v rámci Úcty k starším, v novembri posedenie s dobrovoľníkmi (s obyvateľmi, ktorí nezištne vypomáhajú pri zveľádovaní obce) a v decembri Vianočné trhy a oslavy Silvestra (pálenie vatry, ohňostroj). Ďalšie podujatia (najmä pre deti a rodičov) sa konajú v rámci základnej školy a materskej školy a tiež v kúpeľoch.

Pre potreby športového vyžitia obyvateľov má obec vybudované futbalové ihrisko, multifunkčné ihrisko (vyžaduje si už čiastočnú rekonštrukciu) a tiež športovú halu (tá slúži ako telocvičňa – pre potreby školy a tiež pre širokú verejnosť).

Tabuľka 16: Infraštruktúra kultúry a športu

Kultúrny dom	áno	Telocvičňa	áno
Kino	áno	Športové ihrisko prírodné	áno
Knižnica	áno	Športové ihrisko umelé	áno
Ochotnícky divadelný súbor	nie	Detiské ihrisko	áno
Folklórny súbor	nie	Športový klub	áno

Zdroj: Obecný úrad

Podobne ako je tomu v iných vidieckych obciach, aj vo Vyšných Ružbachoch má dôležité postavenie v živote obce cirkev, ktorá mala odjakživa významný vplyv na náboženské, kultúrne a spoločenské dianie. V centrálnej časti obce sa nachádza rímskokatolícky farský kostol Obetovania Pána, postavený v roku 1791 na mieste zrúteného kostola. Pri vstupe do obce od Nižných Ružbách sa na pravej strane nachádza cintorín s Domom smútku.

Administratívno-správne služby

Na kvalitu života obyvateľov obce vplýva aj dostupnosť administratívno-správnych služieb subjektov verejnej správy. Možno konštatovať, že čím viac služieb je v obci dostupných, tým väčší je komfort obyvateľstva. Dostupnosť (blízkosť; nízka náročnosť na dochádzku za danými službami, či už z hľadiska vzdialenosti alebo času) administratívno-správnych služieb patrí medzi dôležité faktory ovplyvňujúce migračný pohyb obyvateľstva v obci.

Tabuľka 17: Spádovosť obce k vybraným poskytovateľom administratívno-správnych služieb

Inštitúcia	Miesto poskytovania služieb
Matričný úrad	Podolíneec
Pracovisko daňového úradu	Stará Ľubovňa
Pracovisko Obvodného oddelenia policajného zboru	Podolíneec
Okresný súd	Stará Ľubovňa
Okresný úrad	Stará Ľubovňa
Pobočka Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny	Podolíneec

Zdroj: vlastné spracovanie

Bezpečnosť v obci

V intraviláne obce je zavedený monitorovací kamerový systém, ktorého súčasťou je aktuálne 6 kamier. Tie monitorujú najmä budovy v majetku obce a verejné priestory. Z hľadiska prevencie kriminality a v záujme spoľahlivejšieho zisťovania prípadných porušení zákona by bolo vhodné existujúci kamerový systém v obci rozšíriť a osadiť ďalšie kamery na monitoring verejných priestranstiev, príp. aj potenciálne problémových úsekov z hľadiska cestnej premávky.

Hospodárske pomery

Polohová atraktivita územia

V Slovenskej republike sa v plnej miere uplatňuje západo-východný gradient rozvoja, ktorý je odrážaním západo-východného gradientu rozvoja v Európe (v súvislosti s ekonomickou výkonnosťou krajín sa v Európe spomína taktiež severo-južný gradient rozvoja). Na Slovensku sa daná skutočnosť prejavuje tým spôsobom, že najvyspelejšie regióny sa nachádzajú v jeho západnej a najzaostalejšie v jeho východnej časti, pričom úroveň rozvoja smerom od západu na východ postupne klesá⁴ (najmä čo sa týka ukazovateľov ako tvorba HDP, miera nezamestnanosti, ekonomická aktivita obyvateľstva, príjmy obyvateľstva, tvorba nových pracovných miest, ale aj infraštruktúrne vybavenie regiónov, kvalita domového a bytového fondu a pod). Makropolohová atraktivita obce Vyšné Ružbachy, ležiacej na východnom Slovensku, je teda z aspektu jej potenciálu pre pritiažnutie investícií veľmi nízka, keďže ekonomicky najrozvinutejšie regióny krajiny sa nachádzajú najmä na západe (s výnimkou funkčných mestských regiónov Košíc a Prešova).

Mezopoloha obce vo vzťahu k regionálnym ekonomickým centrámi a vo vzťahu k dopravnej infraštruktúre nadregionálneho významu je taktiež nevýhodná. Výraznejším ekonomickým centrom v okolí regiónu je mesto Stará Ľubovňa. Toto mesto je od obce vzdialené len 15 km, má však len cca 16 000 obyvateľov, pričom predstavuje ekonomické centrum nižšieho rádu. Výrazným ekonomickým centrom v tatranskom regiónu je až mesto Poprad s viac ako 50 000 obyvateľmi, predstavujúce pomerne rozvinutý priemyselný uzol s dominanciou strojárkeho priemyslu. Poprad je však už od obce značne vzdialený a nachádza sa na hranici rádia dennej dochádzky do zamestnania

⁴ Presnejšie, v súvislosti s úrovňou rozvoja jednotlivých slovenských regiónov sa v odbornej literatúre spomína rozdelenie Slovenska na bohatý (severo) západ a chudobný (juho) východ, pričom región Spiša patrí práve do tej chudobnejšej časti.

z obce Vyšné Ružbachy. Všetky hlavné komunikačné línie nadregionálneho a vyššieho významu (rýchlostné cesty, diaľnice, rýchlostné železničné trasy) idú mimo územia Vyšných Ružbách aj okresu Stará Ľubovňa.

Aj vzhľadom k vyššie uvedenému by asi nebolo namieste domnievať sa, že priamo obec Vyšné Ružbachy má nejaký potenciál pre prilákanie akejkoľvek výroby s vyšším počtom zamestnancov. Skúsenosti z regionálneho vývoja na Slovensku ukazujú, že aj v okresnom meste Stará Ľubovňa a v jeho bezprostrednom okolí len zriedka vznikajú nové priemyselné prevádzky, ktoré zamestnávajú niekoľko desiatok zamestnancov a ktoré by potenciálne mohli (hoci sprostredkovane) napomôcť riešeniu zamestnanosti v regióne (a teda aj v obci). V tejto súvislosti je namieste konštatovanie, že s najvyššou pravdepodobnosťou si obec aj v budúcnosti zachová svoj turistický charakter.

Pol'nohospodárstvo, lesné a pozemkové hospodárstvo, priemysel

V štruktúre poľnohospodárskej pôdy v katastri obce dominujú trvalé trávne porasty (403,8 ha), väčšie plochy zaberá aj orná pôda (207,5 ha). V poľnohospodárskej výrobe má teda vzhľadom k rozsiahlejším plochám trvalých trávnych porastov priaznivejšie podmienky živočíšna výroba. Časť obyvateľstva hospodári na súkromných poliach, na ktorých v rámci samozásobovania pestuje najmä zemiaky a krmoviny. Na svojich hospodárskych dvoroch sa niektorí obyvatelia venujú chovu domácich zvierat. V katastri obce hospodári jeden subjekt poľnohospodárskej veľkovýroby – spoločnosť Tomak, s.r.o. Táto spoločnosť sídli v Podolínci, podniká od roku 1993 a zameriava sa na rastlinnú aj živočíšnu výrobu (najmä na produkciu kravského mlieka). Okrem nej pôsobia v obci aj samostatne hospodáriaci roľníci, ktorí túto činnosť vykonávajú ako hlavný zdroj obživy. Lesné a pozemkové hospodárstvo v katastri obce Vyšné Ružbachy realizuje Združenie bývalých urbarialistov, pozemkové spoločenstvo.

Tabuľka 18: Štruktúra pôdneho fondu (k 31.12.2020; v ha)

Poľnohospodárska pôda						
orná pôda	chmeľnice	vinice	záhrady	ovocné sady	TTP	spolu
207,5	0,0	0,0	7,0	0,0	403,8	618,3
Nepoľnohospodárska pôda						
lesné pozemky	vodné plochy	zastavané plochy a nádvorja		ostatné plochy		Spolu
1038,0	10,5	61,7		67,2		1 177,3
Celková výmera územia						1 795,7

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Priemyselná výroba sa v obci nenachádza a aj v minulosti bola veľmi chudobná. Súviselo to najmä s nevhodnými lokalizačnými faktormi pre umiestnenie významnejšej priemyselnej výroby. V obci sa však nachádza viacero drobných remeselných dielní (stolárstvo, kováčstvo a pod.). Obyvatelia obce pracujúci v priemysle dochádzajú do práce najmä do priemyselných podnikov v Starej Ľubovni a okolitých mestách (Podolíne, Kežmarok, Poprad). V minulosti sa vo Vyšných Ružbachoch nachádzalo aj ložisko s ťažbou dekoračného kameňa, to je však v súčasnosti utlmené.

Kúpele Vyšné Ružbachy

Prvý rozvoj kúpeľov spadá do obdobia panstva rodiny Ľubomirskovcov. Výstavbu začal Šebastián Ľubomirski, ktorý r. 1591 prevzal po Gašparovi Maciejevskom správu Spišského starostva, ku ktorému patrilo aj územie ružbašských kúpeľov. Za Stanislava Ľubomirského boli v činnosti dva pramene: prvý - hlavný, nazývaný prameňom Ľubomirského a druhý nazývaný Fons sanctus alebo Silvestris. Po vymretí rodiny Ľubomirskovcov kúpele začali upadať. Po smrti Teodora Konštantína Ľubomirského r. 1745 pripadli ako súčasť spišského starostva Márii Jozefe, manželke poľského kráľa Augusta III. Po jej smrti

získal r. 1757 spišské starostovstvo, a s ním aj V. Ružbachy, gróf Henrik Bruhl. Keď r. 1772 Poľsko vrátilo zálohované spišské mestá Uhorsku, kúpele sa dostali pod správu kráľovskej komory, ktorá kúpele zanedbávala, takže po krátkom oživení začali opäť upadať. Obdobie renesancie kúpeľov začalo r. 1825. Vtedy ich získal do vlastníctva šľachtic Eugen Emmerich Jóny, ktorý spustnuté kúpele začal obnovovať. Postavil nový kúpeľný dom s jedálňou, v lese dal vybudovať malý bazén - zrkadlisko a upravil okolie kúpeľov. Oživenie kúpeľov však nemalo dlhšie trvanie. Dedičia Jónyho sa o zveľadenie kúpeľov nestarali, kúpele opäť upadli. Kúpele do r. 1882 chátrali. Vtedy ich za 100 000 zlatých Guldov odkúpil poľský gróf Andej Zamojski. Po jeho smrti sa ujal jeho majetkov, medzi ktoré patrili aj kúpele V. Ružbachy, jeho mladší syn Ján, ktorý o kúpele prejavil mimoriadny záujem. Podľa návrhu Oskara Zuberu dal r. 1923 postaviť veľké termálne kúpalisko, najväčšie na Slovensku (21 m široké, 33, 30 m dlhé a na najhlbšom mieste 2,4 m hlboké). Po jeho smrti r. 1927 zdedil kúpele najmladší syn Ján s manželkou Izabelou de Bourbon, neterou španielskeho kráľa Alfonza. Nový majiteľ pokračoval v otcovom diele. Podľa plánov výstavby v r. 1930-1931 navrhli v hĺbke 208 m nový prameň Izabela s teplotou asi 22 stupňov Celzia, ktorý stačil zásobovať kúpalisko a balneoterapiu v štrandovom kúpeľnom dome. Na stravovanie dal gróf postaviť modernú reštauráciu s jedálňou zaujímavou riešenú na travertínovej kope v biedermeierovom slohu, neskôr čiastočne pozmenenou, tzv. Biely dom, ktorý pôvodne navrhol architekt Kesselbauer z Levoče. Plány a výstavbu uskutočnil Ing. Jozef Kováč. Hospodárska kríza v r. 1929-1934 zhoršila aj hospodársku situáciu grófa J. Zamojského, ktorý patril medzi najbohatších statkárov na Spiši. Majiteľ sa zadlžil a požiadal Krajský súd o moratórium. Kúpele do jari 1936 boli pod vnútenou správou. Následky krízy ochromili investičnú činnosť Zamojského natoľko, že na ďalšie zveľadenie kúpeľov už nepomýšľal (PHSR obce Vyšné Ružbachy 2014-2020). Po 2. sv. vojne boli kúpele dané pod národnú správu a 1.1.1948 znárodnené. Kúpele spravoval podnik Československé štátne kúpele a žriedla. Po znárodnení sa zdravotná správa usilovala premeniť kúpele na významné liečebné zdravotnícke zariadenie. Od r. 1952 do r. 1956 boli kúpele v správe ROH, od 1.1.1957 v správe Štátnych kúpeľov a žriediel. V r. 1989 bol postavený nový liečebný dom Travertín a v r. 1990 liečebný dom Balneoterapia. V súčasnosti sú kúpele Vyšné Ružbachy kľúčovým zamestnávateľom v obci. V kúpeľoch Vyšné Ružbachy sa poskytuje ústavná kúpeľná starostlivosť pre pacientov s rôznymi ochoreniami (PHSR obce Vyšné Ružbachy 2014-2020).

Cestovný ruch

Cestovný ruch predstavuje interdisciplinárne odvetvie hospodárstva, na realizácii ktorého sa podieľa mnoho ďalších oblastí, ako sú napr. poľnohospodárstvo (v ostatnom období najmä ekologické poľnohospodárstvo a agroturistika), priemysel, stavebníctvo, služby a pod. Lokalizačné predpoklady cestovného ruchu vyjadrujú príťažlivosť územia pre účastníkov cestovného ruchu, vytvárajú motiváciu pre návštevu danej lokality. Delíme ich na prírodné a umelo vytvorené (kultúrno-správne).

Vyšné Ružbachy majú z hľadiska prítiahnutia turistov pomerne dobrú polohu na úpätí Spišskej Magury a ležia tiež neďaleko významných oblastí cestovného ruchu na Slovensku – Tatranského a Pieninského národného parku. Okrem týchto národných parkov sa v blízkosti obce nachádzajú na Spiši aj mnohé ďalšie prírodné (NPR Belianske lúky, Kamienska tisina) a kultúrnohistorické pamiatky (napr. Ľubovniansky hrad, skanzen pod Ľubovnianskym hradom, pamiatková rezervácia v Podolínci – námestie s kostolom, meštianskymi domami a príslušným kláštorom piaristov, kaštieľ Strážky, kostoly, hrad a unikátne námestie v Kežmarku, námestie v Levoči, Spišský hrad, Spišská Sobota a ďalšie). Medzi lokalizačné predpoklady CR patria aj kultúrno-spoločenské a športové podujatia, ktoré taktiež prispievajú k atraktivite okolitého regiónu a významne zvyšujú jeho návštevnosť. Počas roka sa ich v blízkom okolí koná obrovské množstvo. Medzi najvýznamnejšie možno zaradiť Hradné dni na hrade Ľubovňa, Nestville Open Day a Rockfest v Hniezdom, Medzinárodný festival remesiel a ľudovej kultúry EĽRO v Kežmarku, Mariánsku púť v Levoči, Zamagurské folklórne slávnosti, Hradobranie na Spišskom hrade, ale aj univerzálnu noc múzeí a galérií. Lokalizačné predpoklady cestovného ruchu (prírodné aj umelo vytvorené) v okolitom regióne sú teda na výbornej úrovni.

Okrem lokalizačných predpokladov hrajú veľmi dôležitú úlohu v rámci rozvoja regiónu aj realizačné predpoklady cestovného ruchu, medzi ktoré patrí doprava a materiálno-technická základňa

(stravovacie, ubytovacie a športovo-technické zariadenia, zariadenia služieb a obchodu a špeciálne zariadenia). Dopravná infraštruktúra je v regióne na dobrej úrovni. V posledných rokoch prebehla rekonštrukcia mnohých ciest, mostov a chodníkov, čo zabezpečilo zvýšenú kvalitu cestných komunikácií v regióne. Dopravné spojenie s okolitými regiónmi je zabezpečené autobusovou a železničnou dopravou. Zo športovo-technických zariadení sa v regióne nachádza množstvo zjazdoviek, lanoviek a vlekov. Ubytovacie kapacity sú v regióne reprezentované hotelmi, miestnymi penzióňmi a rekreačnými chatami s menším počtom postelí, ktoré sa nachádzajú takmer v každej obci. Najviac stravovacích zariadení s celoročnou prevádzkou sa v okolí regióne nachádza v centrách cestovného ruchu – najmä v Tatrách a v mestách (v ktorých je, prirodzene, vyššia koncentrácia obyvateľstva).

Poloha Vyšných Ružbách v blízkosti mnohých prírodných a kultúrnych pamiatok je teda dobrá. Navyše, veľmi silnou stránkou obce sú zároveň lokalizačné a realizačné predpoklady rozvoja cestovného ruchu priamo v obci – teda také, ktoré dokážu pritiahnuť turistov. Priamo v obci sa nachádzajú (už aj vyššie spomínané) kúpele poskytujúce kúpeľnú starostlivosť pre rôzne skupiny obyvateľov s viacerými liečivými minerálnymi prameňmi a kúpaliskom. Okrem kúpeľov je tu vybudovaná aj samostatná chatová oblasť Kukura s množstvom chát. Viacero súkromných ubytovacích zariadení sa nachádza v intraviláne obce. Na veľmi dobrej úrovni je v obci vybudovaná aj materiálo-technická základňa (športové zariadenia, lyžiarsky vlek s lyžiarskou školou, detské ihriská, stravovacie a ubytovacie prevádzky a pod.) a doplnkové služby (požičovňa bicyklov, lyží, obchody s rozličným tovarom a pod.). V obci sa nachádza pomerne veľké množstvo národných kultúrnych pamiatok (napr. kúpalisko, medzinárodné sochárske sympóziu, liečebné domy, kostol a i.).

S ohľadom na vyššie uvedené možno konštatovať, že obec Vyšné Ružbachy sama osebe predstavuje pomerne výraznú destináciu cestovného ruchu a má ďalší potenciál pre rast. V najbližších rokoch teda bude cestovný ruch v rozvoji obce Vyšné Ružbachy naďalej zohrávať významnú úlohu.

Finančné hospodárenie

Finančné hospodárenie obce sa realizuje prostredníctvom rozpočtu obce, zostavovaného podľa dikcie § 9 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení na obdobie jedného kalendárneho roka. Pravidlá rozpočtového hospodárenia obce upravuje zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov. V § 5 uvedeného zákona sú príjmy obce definované nasledovne:

- a) výnosy miestnych daní a poplatkov podľa osobitného predpisu
- b) nedaňové príjmy z vlastníctva a z prevodu vlastníctva majetku obce a z činnosti obce a jej rozpočtových organizácií podľa tohto alebo osobitného zákona,
- c) úroky a iné príjmy z finančných prostriedkov obce,
- d) sankcie za porušenie finančnej disciplíny uložené obcou,
- e) dary a výnosy dobrovoľných zbierok v prospech obce,
- f) podiely na daniach v správe štátu podľa osobitného predpisu,
- g) dotácie zo štátneho rozpočtu na úhradu nákladov preneseného výkonu štátnej správy v súlade so zákonom o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok a dotácie zo štátnych fondov,
- h) ďalšie dotácie zo štátneho rozpočtu v súlade so zákonom o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok,
- i) účelové dotácie z rozpočtu VÚC alebo z rozpočtu inej obce na realizáciu zmlúv podľa osobitných predpisov,
- j) prostriedky z EÚ a iné prostriedky zo zahraničia poskytnuté na tento účel,
- k) iné príjmy ustanovené osobitnými predpismi.

Obec môže na plnenie svojich úloh použiť aj prostriedky mimorozpočtových peňažných fondov, prostriedky získané z rozdielu medzi výnosmi a nákladmi z podnikateľskej činnosti po zdanení, návratné zdroje financovania a združené prostriedky.

V súlade s § 9 zákona č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy zostavuje viacročný rozpočet. Tento viacročný rozpočet predstavuje ekonomický nástroj finančnej politiky obce, v ktorom sú v rámci jej pôsobnosti vyjadrené zámery rozvoja územia a potrieb obyvateľov vrátane programov obce najmenej na tri rozpočtové roky.

Prehľad majetku a zdrojov

Hodnota dlhodobého majetku obce Vyšné Ružbachy k 31.12.2020 bola 4 101 505,51 €. V dlhodobom majetku je teda viazaných 82 % zdrojov obce. Jeho výrazne dominantnú zložku (3 526 211,77 €) tvorí dlhodobý hmotný majetok v podobe pozemkov a najmä stavieb, významné zdroje má však obec aj v dlhodobom finančnom majetku (536 054,57 € - najmä v realizovateľných cenných papieroch a podieloch). Obežný majetok k 31.12.2020 predstavoval 906 394,15 €.

Na konci roku 2020 obec evidovala pohľadávky v celkovej výške 126 474,55 €. Väčšinu tejto sumy predstavovali krátkodobé pohľadávky (118 195,80), dlhodobé pohľadávky mala obec vo výške 8 278,75 €. Celkové záväzky obce k uvedenému dátumu boli vo výške 553 790,64 €. Krátkodobé záväzky (voči dodávateľom, zamestnancom, poisťovniam, daňovému úradu a pod.) boli k 31.12.2020 vo výške 104 730,49 €, dlhodobé záväzky vo výške 268 926,99 € (spolu 373 657,48 €).

Tabuľka 19: Bilancia aktív a pasív k 31.12.2020 (eur; netto)

AKTÍVA	5 009 457,98	PASÍVA	5 009 457,98
Neobežný majetok spolu	4 101 505,51	Vlastné imanie	2 944 380,87
Dlhodobý nehmot. majetok	39 239,17	Výsledok hospodárenia	2 944 380,87
Dlhodobý hmotný majetok	3 526 211,77	-minulé roky	2 831 486,43
Dlhodobý finančný majetok	536 054,57	-účtovné obdobie	112 894,44
Obežný majetok spolu	906 394,15	Záväzky súčet	553 790,64
Zásoby	11 932,42	Rezervy	1 080,00
Zúčtovanie medzi subj. VS	545 842,24	Zúčtovanie medzi subjektmi VS	36 574,12
Pohľadávky	126 474,55	Záväzky	373 657,48
Finančné účty	222 144,94	Bankové úvery a ostatné	142 479,04
Časové rozlíšenie	1 558,32	Časové rozlíšenie	1 511 286,47

Zdroj: Súvaha k 31.12.2020

Príjmy a výdavky obce

Celkové príjmy obce v roku 2020 boli vo výške 815 853,91 €. Dominantnú zložku tejto sumy predstavovali daňové výnosy samosprávy vo výške 589 697,27 €, výnosy z poplatkov mala obec v roku 2020 vo výške 33 027,53 € (spolu 622 724,80 €). Nemalé zdroje predstavovali aj ostatné výnosy z prevádzkovej činnosti (26 745,43 €).

Celkové výdavky obce v roku 2020 boli vo výške 702 958,96 €. Osobné náklady (mzdy a odvody zamestnancov) boli vo výške 184 487,09 €, prevádzkové výdavky obce za spotrebované nákupy a služby boli vo výške 124 243,39 € (nákupy 50 775,11 €, služby 73 468,28 €). Tieto výdavky predstavujú finančné zdroje na bežný chod samosprávy, sú spotrebovávané bez toho, aby prinášali priamy efekt pre rozvoj obce. V roku 2020 dosiahla obec Vyšné Ružbachy kladný hospodársky výsledok vo výške 112 894,44 € po zdanení.

Tabuľka 20: Náklady a výnosy v roku 2020

Náklady	eur
Spotrebované nákupy	50 775,11
Služby	73 468,28
Osobné náklady	184 487,09
Dane a poplatky	4 323,26
Ostatné náklady na prevádzkovú činnosť	12 208,22
Odpisy, rezervy a opravné položky z prevádzkovej činnosti a finančnej činnosti a zúčtovanie časového rozlíšenia	150 334,90
Finančné náklady	17 765,79
Náklady na transfery a náklady z odvodu príjmov	209 596,31
Spolu	702 958,96
Výnosy	eur
Tržby za vlastné výkony a tovar	9 541,70
Daňové a colné výnosy a výnosy z poplatkov	622 724,80
Ostatné výnosy z prevádzkovej činnosti	26 745,43
Zúčtovanie rezerv a opravných položiek z prevádzkovej činnosti a finančnej činnosti a zúčtovanie časového rozlíšenia	1 080,00
Finančné výnosy	279,19
Výnosy z transferov a rozpočtových príjmov v obciach, VÚC a v rozpočtových organizáciách a príspevkových organizáciách zriadených obcou alebo VÚC	155 482,79
Spolu	815 853,91
VÝSLEDOK HOSPODÁRENIA po zdanení	112 894,44

Zdroj: Výkaz ziskov a strát obce Vyšné Ružbachy k 31.12.2020

Ex-post hodnotenie predchádzajúceho PHSR

Predchádzajúci Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mala obec Vyšné Ružbachy spracovaný na roky 2014-2020. V ňom mala zadefinované 3 prioritné osi (Zodpovedná obec, Atraktívna obec a Moderná obec). V rámci prioritnej osi Zodpovedná obec bolo zadefinovaných 7 opatrení a v nich 17 aktivít, v rámci Atraktívnej obce rovnako 7 opatrení a 30 aktivít a v rámci Modernej obce 4 opatrenia a 10 aktivít. Viacero aktivít sa počas minulého programového obdobia podarilo zrealizovať, niektoré boli zrealizované čiastočne a niektoré sa zrealizovať zatiaľ nepodarilo. Celkovo bolo plnenie predchádzajúceho PHSR pomerne úspešné.

Ex-ante hodnotenie stavu projektovej pripravenosti investícií

Cieľom Ex – ante hodnotenia stavu projektovej pripravenosti investícií je analyzovať súčasný stav pripravenosti investičných zámerov a možnosti ich financovania z rôznych zdrojov. V nasledujúcom formulári sú uvedené len tie investičné zámery, na ktoré má obec v čase vypracovania tohto PHSR už spracovanú príslušnú dokumentáciu (resp. už má podanú žiadosť o NFP a čaká na vyhodnotenie). Súhrn všetkých investičných aj neinvestičných zámerov obce na nasledujúce obdobie je uvedený v ďalšej časti dokumentu (pozri najmä formuláre P1, P2, P3 a F2).

Formulár 4 (A7): Ex - ante hodnotenie stavu projektovej pripravenosti investícií

Ex-ante hodnotenie - stav projektovej pripravenosti investícií k termínu vypracovania nového PHSR (pipe_line)																			
v tis. EUR																			
por. č.	Politika – oblasť*	Názov investície	Klasifikácia stavby - triedy	Rok začatia-plán	Technická príprava mesiac/rok	Cena podľa stavebného zámeru		Navrhovaný objem finančných prostriedkov v príslušnom roku spolu			Finančné prostriedky podľa zdrojov								
				Rok dokončenia-plán	ÚR:	Celkom	Z toho stavebná časť	Rok	Objem fin. prostriedkov celkom	Z toho verejné investície	Štátny rozpočet	Rozpočet samosprávneho kraja	Rozpočet obce	Štátne účelové fondy	Úvery so zárukou štátu	Rozpočet EÚ	Kód OP	Súkr. zdroje	Iné zdroje
					SP:														
					PD:														
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
1	S	Prestrešenie pódia na nádvorí grófa Zámoyského		2021	-	17,5	17,5	2021	17,5	17,5		6,0	11,5						
2	S	Nadstavba ZŠ s MŠ (rozšírenie kapacity)	1263 - Školy, univerzity a budovy na vzdelávanie	2022	-	600,0	600,0	2022	600,0	600,0	60,0		30,0			510,0			

3	S	Zateplenie športovej haly a výmena strešnej krytiny	1263 - Školy, univerzity a budovy na vzdelávanie	2021-2022	-	420,0	420,0	2021 - 2022	420,0	420,0			21,0	399,0					
4	E	Zberný dvor Vyšné Ružbachy	2420 - Ostatné inžinierske stavby, i.n.	2022	-	300,0	300,0	2022	300,0	300,0			15,0	285,0					

* H – Hospodárska, S – Sociálna, E – Environmentálna politika

Zdroj: MDVRR 2015, obecný úrad

A.II Analýza vonkajšieho prostredia

Vonkajšie prostredie v kontexte tohto Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja predstavuje pre obec tie oblasti, ktoré síce ovplyvňujú jej rozvoj (v rôznej miere, či už významne alebo len okrajovo), avšak obec ich zároveň nedokáže svojou činnosťou nijako ovplyvniť. V makroregionálnej mierke je dôležitým činiteľom rozvoja obce európsky rozvojový koncept „Red octopus“, ktorý stanovuje hlavné rozvojové centrá Európy. Ide o tzv. „červenú chobotnicu“ (pomenovanie podľa tvaru tejto rozvojovej siete), ktorá spája najrozvinutejšie európske sídelné a aglomeračné centrá a centrá, ktoré majú najväčší potenciál ďalšieho rozvoja. Jedno z ramien „červenej chobotnice“ prechádza aj Slovenskom, avšak len jeho juhozápadnou časťou. Vyšné Ružbachy sú teda od tohto ramena značne vzdialené.

Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 (KURS 2001) vyhodnotila jednotlivé sídelné centrá Slovenska ako terciárne centrá, t.j. centrá na základe ich terciárnej obslužnosti (úrovne vybavenosti vybranou vyššou občianskou vybavenosťou). Takýmto spôsobom bolo na národnej úrovni vytvorených päť skupín obcí (okrem Bratislavy a Košíc, ktoré stoja samostatne a nepatria do žiadnej skupiny), ktoré naznačujú úroveň obsluhy ako pre vlastné mesto, tak pre jeho zázemie (prvé tri skupiny sa pritom členia na dve podskupiny). Najbližšie centrá osídlenia pre Vyšné Ružbachy predstavujú mestá Podolíne (5. skupina), Stará Ľubovňa (3a. skupina centier osídlenia), Spišská Belá (4. skupina), Kežmarok (2b. skupina) a Poprad (1b. skupina).

Okrem centier osídlenia KURS 2001 na Slovensku stanovila jadrové ťažiská osídlenia, ktoré sú navzájom pospájané rozvojovými osami I. stupňa. Ostatné sídelné centrá sú pospájané osami II. a III. stupňa. Tieto rozvojové a urbanizačné osi sú súčasťou vyváženej hierarchizovanej sídelnej štruktúry. Podporujú sídelné väzby medzi obcami a rovnovážny sídelný rozvoj vrátane rozvoja vidieka. Vytvárajú podmienky pre dostupnosť k infraštruktúram, zachovanie a rozvoj prírodného a kultúrneho dedičstva a zabezpečujú požiadavky, ktoré sú na sídelnú štruktúru kladené z hľadiska ekonomických, sociálnych a environmentálnych potrieb.

Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 stanovuje tri stupne rozvojových osí, ktoré vychádzajú z nasledovných kritérií:

- rozvojová os prvého stupňa – prepája centrá osídlenia prvej skupiny a ťažiská osídlenia prvej úrovne v štáte a porovnateľné centrá mimo hraníc krajiny, zahŕňajúc najmenej jednu cestnú komunikáciu a jednu železniciu rýchlostného typu,
- rozvojová os druhého stupňa – prepája centrá osídlenia druhej skupiny a ťažiská osídlenia druhej úrovne s centrami osídlenia prvej skupiny a ťažiskami osídlenia prvej úrovne, resp. prepája centrá osídlenia druhej skupiny a ťažiská osídlenia druhej úrovne medzi sebou, zahŕňajúc najmenej jednu cestnú komunikáciu a jednu železniciu nadregionálneho významu alebo jednu rýchlostnú cestu,
- rozvojová os tretieho stupňa – prepája stredné centrá a ťažiská osídlenia tretej úrovne navzájom, ako aj ostatné vyhodnocované centrá osídlenia s ostatnými centrami osídlenia druhej skupiny.

Z pohľadu rozvoja územia najdôležitejšia, teda rozvojová os I. stupňa, prepája Bratislavu a Košice (o. i.) severoslovenským dopravným koridorom, čiže najbližšie k Vyšným Ružbachom sa táto os nachádza v oblasti Popradu. Z Popradu do Spišskej Belej smeruje rozvojová os II. stupňa a zo Spišskej Belej do Starej Ľubovne je vedená os III. stupňa. Vyšné Ružbachy teda ležia v blízkosti rozvojovej osi III. stupňa. Veľmi dôležitým aspektom v analýze vonkajšieho prostredia je aj stratégia štrukturálnej politiky Európskej únie a jej priemet do slovenských pomerov. Počas programovacieho obdobia EÚ 2000-2006 (čo pre Slovensko znamenalo roky 2004-2006) používala Európska únia stratégiu regionálnej politiky založenú na rovnomernom prístupe samospráv k štrukturálnym fondom (tzv. „pokropením regiónov investíciami“, kde každá samospráva mala rovnaký prístup k týmto fondom). Od programovacieho obdobia 2007 - 2013 sa však už stratégia regionálnej politiky EÚ zmenila, keďže táto sa už nezamerala na znižovanie regionálnych disparít formou podpory zaostalých regiónov, ale na základe skúseností z regionálneho rozvoja zo západoeurópskych krajín, rozhodla sa posilňovať predovšetkým vytýčené póly rastu, ktoré sú najviac konkurencieschopné a majú najväčší potenciál rozvoja (týmto opatrením

sa taktiež sledovalo posilnenie vonkajšej konkurencieschopnosti EÚ ako celku voči ostatným aktérom vo svetovom hospodárstve). Jednotlivými krajinami vytýčené póly rastu mali byť nositeľmi rozvoja v jednotlivých regiónoch a postupom času by sa rozvoj z týchto pólov rastu mal šíriť do ich bezprostredného okolia (teda do zaostalejších oblastí v ich okolí). Na Slovensku tak boli od programovacieho obdobia 2007-2013 na základe Konceptie územného rozvoja Slovenska stanovené inovačné a kohézne póly rastu (niektoré mestá a obce v ich bezprostrednom zázemí), pričom najväčšia časť podpory zo štrukturálnych fondov smeruje práve do nich.

Výrazným vonkajším rozvojovým impulzom pre oblasť Ľubovnianskeho okresu by mohla byť zvýšená podpora zo strany vlády formou investičných stimulov pre tie priame zahraničné investície, ktoré sa realizujú čo najbližšie k tomuto regiónu (keď už nie priamo v ňom). Skúsenosti však ukazujú, že od roku 2002, kedy sa začalo s poskytovaním investičnej pomoci, jednotlivé slovenské vlády touto formou podporovali smerovanie priamych zahraničných investícií primárne do najrozvinutejších regiónov Slovenska (najmä do trojuholníka Bratislava – Trnava – Nitra, do Košíc a oblasti stredného Považia po Žilinu). Do oblasti Starej Ľubovne smerovala len úplne minimálna časť investičnej pomoci vlády. Z prostredia investičnej pomoci teda len ťažko očakávať priaznivé rozvojové impulzy pre región v blízkej budúcnosti.

Spomínaná politika územnej podpory vo forme investičnej pomoci a množstvo ďalších faktorov (napr. faktor sídelnej hierarchie, faktor makropolitologickej atraktivity, faktor veľkej dopravnej infraštruktúry, faktor historickej marginality, faktor depresnosti priľahlých prihraničných regiónov a pod.; Korec 2005) prispeli (a naďalej prispievajú) k veľmi nerovnovážnemu regionálnemu vývoju v rámci Slovenska, keď sa medzi jednotlivými jeho regiónmi vytvorili pomerne výrazné regionálne disparity. Vytvorila sa tak významná priestorová polarizácia spoločnosti s existenciou centier na strane jednej a periférií (vnútorných aj prihraničných periférnych regiónov) na strane druhej. Uvedené skutočnosti upozorňujú na značne obmedzené možnosti budúceho rozvoja obce Vyšné Ružbachy.

Členstvo obce v organizáciách

Obec Vyšné Ružbachy je členom 4 združení, ktoré vznikli za rôznym účelom, majú rôzne ciele a prostredníctvom ktorých sa obec snaží uplatňovať svoje záujmy:

- „*Združenie miest a obcí Slovenska*“ (ZMOS) – organizácia zastupujúca záujmy samospráv na celoslovenskej úrovni;
- „*Ľubovnianske regionálne združenie miest a obcí*“ (ĽRZMO) – združenie obcí a miest okresu Stará Ľubovňa, založené za účelom poradenstva a kvalitnejšieho riešenia spoločných problémov a výziev;
- *Občianske združenie „Partnerstvo pre región“* – verejno-súkromné partnerstvo rôznych organizácií (obcí, podnikov, podnikateľov, občianskych združení, neziskových organizácií a pod.), vytvorené za účelom zlepšovania kvality života v území združenia (územie obcí, ktoré sú členmi tohto združenia), posilnenia ekonomického prostredia, zhodnotenia kultúrneho a prírodného dedičstva a podpory trvalo udržateľného rozvoja. Ide o tzv. Miestnu akčnú skupinu (MAS), ktorá v programovom období 2014-2020 získala Štatút MAS;
- „*Oblastná organizácia cestovného ruchu Severný Spiš Pieniny*“ (OOCR Severný Spiš Pieniny) – ide o neziskovú organizáciu založenú v zmysle zákona o podpore cestovného ruchu, podporujúcu tvorbu podmienok pre rozvoj cestovného ruchu na svojom území (území členských obcí);
- „*Regionálne vzdelávacie centrum Štrba*“ (RVC Štrba) – záujmové združenie právnických osôb, združujúce obce a mestá v podtatranskom regióne, poskytujúce svojim členom rôzne vzdelávacie aktivity, školenia a prednášky spojené s výkonom samosprávy;
- „*Združenie hlavných kontrolórov miest a obcí Slovenskej republiky*“ (ZHK SR) – občianske združenie dobrovoľne združujúce hlavných kontrolórov miest a obcí v Slovenskej republike za účelom efektívnejšieho výkonu kontroly samosprávy;
- „*Asociácia horských sídiel Slovenska*“ (AHSS) – záujmové združenie právnických osôb, presadzujúca špecifické potreby a záujmy horských sídiel.

- „Európske zoskupenie územnej spolupráce“ (EZÚS Tatry, s.r.o.) – organizácia s právnou subjektivitou podľa práva Európskej únie, ktorá bola založená v roku 2013 záujmovým združením právnických osôb „Euroregión Tatry“ (známe u nás ako Euroregión Tatry) na slovenskej strane a Zväzkom Euroregión „Tatry“ na poľskej strane. EZÚS Tatry, s.r.o. bolo založené v záujme zlepšovania a zintenzívňovania cezhraničných väzieb a kontaktov medzi priľahlými regiónmi na slovenskej a poľskej strane hranice. Jeho cieľmi sú (o.i.) posilňovanie cezhraničnej hospodárskej a sociálnej súdržnosti, poskytovanie cezhraničných služieb, riadenie cezhraničných alebo medzinárodných projektov v oblasti trvalo udržateľného rozvoja a i.

Štrukturálne fondy v programovom období 2014-2020 a v období 2021-2027

Jednou z možných ciest získavania finančných prostriedkov na realizáciu investičných akcií (okrem ďalších možných zdrojov, uvedených v časti „Indikatívny finančný plán“) sú Európske štrukturálne a investičné fondy. Napriek tomu, že tieto európske štrukturálne a investičné fondy sú z aspektu regionálneho rozvoja definované ako „doplňkové“ zdroje financovania, v súčasnom modeli regionálnej politiky a nastavenia financovania samospráv sú práve tieto prostriedky z EŠIF hlavným zdrojom financií, bez ktorého by len ťažko boli samosprávy schopné financovať svoje rozvojové investičné projekty. V programovom období EÚ 2014 – 2020 čerpá Slovensko európske štrukturálne a investičné fondy v rámci Cieľa Investovanie do rastu a zamestnanosti a v rámci Cieľa Európska územná spolupráca. Nakoľko v čerpaní eurofondov platí pravidlo n+3, finančné prostriedky z programového obdobia 2014 – 2020 je možné čerpať do konca roku 2023.

V rámci Cieľa Investovanie do rastu a zamestnanosti sa čerpajú financie prostredníctvom nasledujúcich operačných programov:

- Integrovaný regionálny operačný program (OP IROP),
- OP Ľudské zdroje (OP ĽZ),
- OP Integrovaná infraštruktúra (OP II),
- OP Výskum a inovácie (OP VaI),
- OP Kvalita životného prostredia (OP KŽP),
- OP Efektívna verejná správa (OP EVS),
- Technická pomoc,
- Program rozvoja vidieka,
- Rybné hospodárstvo.

V rámci Cieľa Európska územná spolupráca čerpá Slovensko financie prostredníctvom nasledujúcich operačných programov:

Programy cezhraničnej spolupráce

- SK – CZ 2014 – 2020,
- SK – AT 2014 – 2020,
- PL – SK 2014 – 2020,
- SK – HU 2014 – 2020,
- ENI HU – SK – RO – UA 2014 – 2020.

Programy nadnárodnej spolupráce

- Stredná Európa,
- ETC Dunaj.

Programy medziregionálnej spolupráce

- INTERREG,
- ESPON,
- INTERACT,
- URBACT.

V čase vzniku tohto PHSR (leto 2021) ešte nie je schválená Partnerská dohoda medzi Slovenskom a EÚ na nastávajúce programové obdobie 2021 -2027, a teda ani Operačný program Slovensko. Nie je ešte známe aké konkrétne ciele a priority budú prostredníctvom EŠIF podporované (tieto skutočnosti sú aktuálne predmetom negociácií medzi SR a EÚ). Z tohto dôvodu nie je možné analyzovať možné zdroje podpory v rámci EŠIF v budúcom programovom období, ktoré by obec Vyšné Ružbachy mohla využiť.

STEEP analýza

Pri stretávaní sa s rôznymi problémami a výzvami je potrebné si uvedomiť, že ich riešenie môže byť v budúcnosti ovplyvnené rôznymi vonkajšími faktormi, ktoré obec nedokáže ovplyvniť. Úlohou STEEP analýzy (analýzy externého prostredia) je napomáhať tvorcom rozhodnutí predvídať budúci možný vývoj a na tieto zmeny sa pripraviť.

Formulár 5 (A8): STEEP analýza

Sociálne	Technologické	Ekonomické	Ekologické	Politické	Hodnoty
Starnutie obyvateľstva, emigrácia mladých ľudí do miest	Úroveň technológie poskytovateľa	Nové trhy a nové príležitosti (napr. cestovný ruch)	Vplyv rôznych subjektov na ŽP	Politika vlády v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej oblasti	Zmena postojov k lokálnemu rozvoju
Zmeny postojov a správania – aktívny tretí sektor	Dostupná technológia a využívaná technológia	Klesajúce trhy v niektorých poskytovaných službách	Možnosti obnovy a tvorby ŽP	Štrukturálna politika Európskej únie	Zmena životného štýlu
Zmeny správania obyvateľov	Technológia využívaná obyvateľmi, podnikateľmi	Dostupnosť finančných zdrojov	Politika ŽP	Legislatívne zmeny	Tímová spolupráca
Móda	Kontakt s obyvateľmi prostredníctvom technológie	Daňová politika	Podpora tvorby a ochrany ŽP	Zmena vlády ako výsledok volieb	Osobné hodnoty

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

A.III Zhodnotenie súčasného stavu územia

Zhodnotenie súčasného stavu územia je spracované formou SWOT analýzy. Tá bola vypracovaná na základe auditu rozvojových zdrojov obce.

SWOT analýza

Formulár 6 (A10): SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
• existencia kúpeľov s viacerými minerálnymi prameňmi • unikátne travertínové jazero Ružbašský kráter • mierny rast počtu obyvateľov v strednodobom horizonte • pozitívny vývoj prirodzeného pohybu obyvateľstva • dobrá úroveň domového a bytového fondu • viacero bytových domov v obci • výrazná aktivita samosprávy na poli rozvoja individuálnej aj hromadnej bytovej výstavby • vybudovaný cyklistický chodník v rámci AQUAVELO • aktivita samosprávy z hľadiska rozvoja cyklistickej dopravy • viacero pripravených projektových dokumentácií na realizáciu investičných zámerov • takmer kompletne vybudovaná technická infraštruktúra, vrátane energeticky efektívneho LED verejného osvetlenia • dostupnosť základnej zdravotnej starostlivosti priamo v obci • dostupnosť špecializovanej zdravotnej starostlivosti (naviazanej na kúpeľnú starostlivosť) • existencia registrovaného sociálneho podniku • veľmi bohatý kultúrno-spoločenský život v obci • viacero vybudovaných športových zariadení • dostatočná ponuka aktivít priamo v obci v rámci celoročného cestovného ruchu (kúpele, kúpalisko, lyžiarske vleky, chaty, penzióny a pod.) • vynikajúce lokalizačné a realizačné predpoklady rozvoja CR priamo v obci • zrealizovaný projekt pozemkových úprav, znamenajúci vhodnejšie predpoklady pre budúcu realizáciu investičných akcií z dôvodu nižšej náročnosti na vysporiadanie pozemkov • dostatok trvalých trávnych porastov na živočíšnu výrobu • blízkosť chránených území, atraktívne a zachované prírodné prostredie v blízkom okolí • množstvo prírodných a kultúrno-historických pamiatok priamo v obci, ako aj v blízkom okolí	• emigrácia obyvateľstva • nepriaznivá veková štruktúra obyvateľov • veľmi rýchle starnutie obyvateľstva (oveľa rýchlejšie ako priemer SR) • pomerne vysoký podiel UoZ so slabou úrovňou vzdelania • vysoký podiel dlhodobo nezamestnaných osôb • nižšia kvalita domového fondu v rómskej osade • nižšia kvalita niektorých miestnych komunikácií a chodníkov • nedobudovaná kanalizácia (chýba v osade) • nevýhodná poloha obce z hľadiska napojenia na rýchlostné komunikácie

Príležitosti	Ohrozenia
• príprava lokalít pre rozvoj IBV a HBV • dobudovanie kanalizácie • rekonštrukcia ciest a chodníkov • podpora budovania cyklistickej infraštruktúry • podpora miestnych podnikateľských subjektov • rozvoj cestovného ruchu v obci • využitie európskych štrukturálnych a investičných fondov na realizáciu rozvojových aktivít • možnosti podpory nezamestnaných občanov v rámci AOTP (menšie obecné služby, regionálna zamestnanosť...)	• odliv mladých obyvateľov za prácou • starnutie obyvateľstva • konkurencia okolitých destinácií CR z hľadiska prilákania turistov (Tatry, Stredný Spiš, Stará Ľubovňa, Zámagurie) • nedostatočné využitie možných zdrojov z EÚ • vysoká administratívna náročnosť pre získanie financií z EŠIF • neustále zvyšovanie administratívnej záťaže výkonu miestnej samosprávy bez kompenzácie z hľadiska paralelného zvyšovania zdrojov (finančných, personálnych)

Zdroj: vlastné spracovanie

Kľúčové faktory a disparity územia

Vyhodnotením silných stránok a príležitostí zo SWOT analýzy boli identifikované hlavné faktory rozvoja obce. Podobne, na základe vyhodnotenia slabých stránok a ohrození boli identifikované hlavné disparity obce.

Hlavné faktory rozvoja:

- rozvoj CR v obci na báze celoročnej ponuky aktivít (kúpeľný turizmus, lyžovanie, agroturistika a i.)
- podpora cezhraničných kontaktov a ochota participovať na cezhraničnej spolupráci
- výrazná aktivita samosprávnych orgánov na poli rozvoja individuálnej aj hromadnej bytovej výstavby, vrátane rozvoja nájomného bývania
- pripravenosť obce na získanie externých zdrojov na realizáciu rozvojových projektov (viacero pripravených projektových dokumentácií)
- podpora rozvoja poľnohospodárstva, lesného hospodárstva a agroturistiky
- využitie zdrojov z EŠIF na realizáciu investičných a neinvestičných projektov
- racionálne hospodárenie samosprávy
- zrealizovaný projekt pozemkových úprav.

Hlavné disparity rozvoja:

- emigrácia obyvateľstva – z obce emigruje predovšetkým mladé obyvateľstvo, a to najmä z dôvodu kvalitnejšej ponuky pracovných miest v iných regiónoch
- nízky potenciál pre prilákanie investícií do priemyselnej výroby – z dôvodu málo výhodnej polohy vo vzťahu k ekonomickým centráam a nadradenej dopravnej infraštruktúre má obec veľmi nízky lokalizačný potenciál pre prilákanie investícií do priemyselnej výroby
- nezamestnanosť obyvateľstva – obyvateľstvo, ktoré si nevie nájsť prácu a neemigruje, upadá kvôli absencii dostatočného príjmu na živobytie do sociálnych problémov.

B-Strategická časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Rozvoj rôznych regiónov, od lokálnej po makroregionálnu úroveň, je nutné chápať, realizovať, uvažovať a posudzovať v čo možno najširších súvislostiach a väzbách, nie izolovane. Z tohto dôvodu je preto pre stanovenie rozvojovej stratégie obce nevyhnutné rešpektovať aj rôzne „nadradené“ stratégie, ktoré boli prijaté či už na nadnárodnej úrovni, na úrovni štátu alebo VÚC.

Na medzinárodnej úrovni je Slovenská republika viazaná najmä **Agendou 2030**. Ide o súhrn globálnych záväzkov, ktorými medzinárodné spoločenstvo reaguje na najzávažnejšie výzvy súčasnosti. Zmena klímy, chudoba, zvyšujúce sa ekonomické a sociálne nerovnosti alebo neudržateľnosť prevládajúcich vzorcov výroby a spotreby sú komplexné a navzájom previazané problémy. Izolované zásahy a opatrenia preto strácajú účinnosť pri ich riešení. Agenda 2030 bola prijatá členskými štátmi Organizácie Spojených národov v roku 2015 a vyzýva štáty k spoločnému koordinovanému postupu pri riešení globálnych výziev. Táto Agenda 2030 bola prijatá najmä za účelom zabezpečenia udržateľného rozvoja vo svete. Obsahuje spolu 17 cieľov, ktorých plnenie je v záujme udržateľného rozvoja potrebné naplňať.

Implementácia Agendy 2030 je na Slovensku inštitucionálne rozdelená medzi Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR a Ministerstvo zahraničných vecí SR. V konzultácii s odbornou verejnosťou bola Agenda 2030 na Slovensku premietnutá do užšieho súboru šiestich prioritných oblastí, ktoré zohľadňujú špecifiká Slovenska a ktoré budú základom ďalšej strategickej a koncepcnej práce. Sú nimi:

- *Vzdelanie pre dôstojný život,*
- *Smerovanie k znalostnej a environmentálnej udržateľnej ekonomike pri demografických zmenách a meniacom sa globálnom prostredí,*
- *Znižovanie chudoby a sociálna inklúzia,*
- *Udržateľné sídla, regióny a krajina v kontexte zmeny klímy,*
- *Právny štát, demokracia a bezpečnosť,*
- *Dobré zdravie.*

Vyššie uvedené prioritné oblasti sa premietajú aj do opatrení regionálnej politiky, podporujúcich rozvoj jednotlivých regiónov Slovenska.

Strategická časť Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vyšné Ružbachy na roky 2021-2030 nadväzuje na analytickú časť, ktorá predstavuje komplexnú analýzu územia. Táto časť PHSR obsahuje stratégiu rozvoja obce s ohľadom na jej vnútorné špecifiká a danosti. Jej súčasťou je strategická vízia, formulácia a návrh stratégie rozvoja, ako aj formulácia cieľov v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej oblasti.

Strategická vízia a strategický cieľ obce

Vízia je želanou predstavou obyvateľov o budúcnosti, o tom, ako by mala obec vyzeráť. Je teda nástrojom na motiváciu, opisom ideálneho stavu, ktorý by sme chceli v budúcnosti dosiahnuť. Stanovuje rámec pre definovanie strategických cieľov a priorít na strednodobý časový horizont. Analýzou súčasného stavu obce, analýzou doteraz realizovaných a plánovaných projektov, na základe analýzy hlavných faktorov rozvoja a na základe funkcií, ktoré plní samospráva obce bola sformulovaná nasledovná **strategická vízia** obce Vyšné Ružbachy:

Obec Vyšné Ružbachy je miestom s atraktívnym prostredím pre život. Všestranným rozvojom a využívaním svojho vnútorného potenciálu zabezpečuje zvyšovanie kvality života všetkých svojich obyvateľov, ktorým poskytuje kvalitné služby.

Na dosiahnutie uvedenej strategickej vízie bude potrebné naplniť strategický cieľ rozvoja obce Vyšné Ružbachy na roky 2021-2030. **Strategickým cieľom** rozvoja obce je

„zvýšiť kvalitu života obyvateľov obce aktívnym prístupom k podpore hospodárskej a sociálnej oblasti pri súčasnom zveľadovaní životného prostredia obce“.

Stratégia rozvoja

Cieľom strategickej časti programu je navrhnuť priority a opatrenia, ktoré budú viesť k naplneniu stanovenej vízie. Ide o návrh takých priorít a opatrení, ktorých riešenie je buď priamo v kompetencii obce alebo tiež takých, ktoré síce nie sú priamo v jej kompetencii, avšak obec ich dokáže svojou činnosťou a svojimi schopnosťami ovplyvniť žiaducim smerom.

Definovanie stratégie rozvoja obce vychádza najmä z detailného poznania jej vnútorného prostredia a z poznania potrieb obyvateľstva, pričom priamo nadväzuje na výsledky analýz. Stratégia vychádza zo základného predpokladu, že príslušné orgány verejnej správy od národnej po regionálnu úroveň budú zabezpečovať koordinovaný prístup v záujme dosiahnutia realizácie plánovaných zmien a že bude existovať dobrá informovanosť kľúčových aktérov regionálneho rozvoja.

Stratégia rozvoja obce je spracovaná v súlade s **Víziou a stratégiou rozvoja Slovenska do roku 2030**, ktorá plní úlohu Národnej stratégie regionálneho rozvoja Slovenskej republiky v zmysle zákona o podpore regionálneho rozvoja. Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030 definuje (okrem iného) priority, ciele a nástroje podpory regionálneho rozvoja podľa typov regiónov, miest a obcí. Je v súlade s politikou súdržnosti Európskej únie v období 2021-2027, v rámci ktorej **Európska komisia zdefinovala 5 hlavných politických cieľov politiky súdržnosti**:

1. *Inteligentnejšia Európa* – inovatívna a inteligentná transformácia hospodárstva
2. *Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa*
3. *Prepojenejšia Európa* – mobilita a regionálna pripojiteľnosť IKT
4. *Sociálnejšia Európa* – vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv
5. *Európa bližšie k občanom* – udržateľný a integrovaný rozvoj mestských, vidieckych a pobrežných oblastí prostredníctvom miestnych iniciatív.

V novom programovom období pravdepodobne nastanú v oblasti strategického plánovania a riadenia a implementácie eurofondov viaceré zásadné zmeny (v čase spracovania tohto PHSR však ešte žiadne definitívne rozhodnutia prijaté neboli, všetky plánované zmeny boli ešte len v štádiu rokovania). Doposiaľ sa programy rozvoja obcí vypracúvali na úrovni VÚC a na úrovni obcí a miest (pričom obce mali možnosť vypracovať si spoločný program rozvoja obcí). Po novom sa do strategického plánovania pridáva ďalší „medzistupeň“. Tento nový medzistupeň predstavujú tzv. **Strategicko-plánovacie regióny (SPR)**, ktorých hranice zadefinuje príslušný VÚC a schváli ustanovená Rada partnerstva kraja. Pre každý SPR sa následne vypracúva špecifická stratégia, spracovaná vo forme **integrovanej územnej stratégie (IUS)** a obsahujúca špecifické ciele a operácie, vzťahujúce sa len na to-ktoré SPR. Cieľom je zabezpečiť adresnejšie operácie a podporu regiónom na medzistupni medzi regionálnou samosprávou (VÚC) a miestnou samosprávou (obce). Integrovaná územná stratégia pre SPR môže byť vypracovaná v podstate 3 rôznymi spôsobmi:

1. ako svoje vlastné PHSR (v zmysle zákona o regionálnom rozvoji by de facto išlo o spoločný Program rozvoja obcí);
2. druhou možnosťou je, že SPR bude mať svoju špecifickú stratégiu vypracovanú ako integrovanú územnú stratégiu (ako samostatný dokument, avšak nie vo forme PHSR – nie ako spoločný Program rozvoja obcí);
3. integrovaná územná stratégia pre SPR bude samostatnou súčasťou Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja vyššieho územného celku.

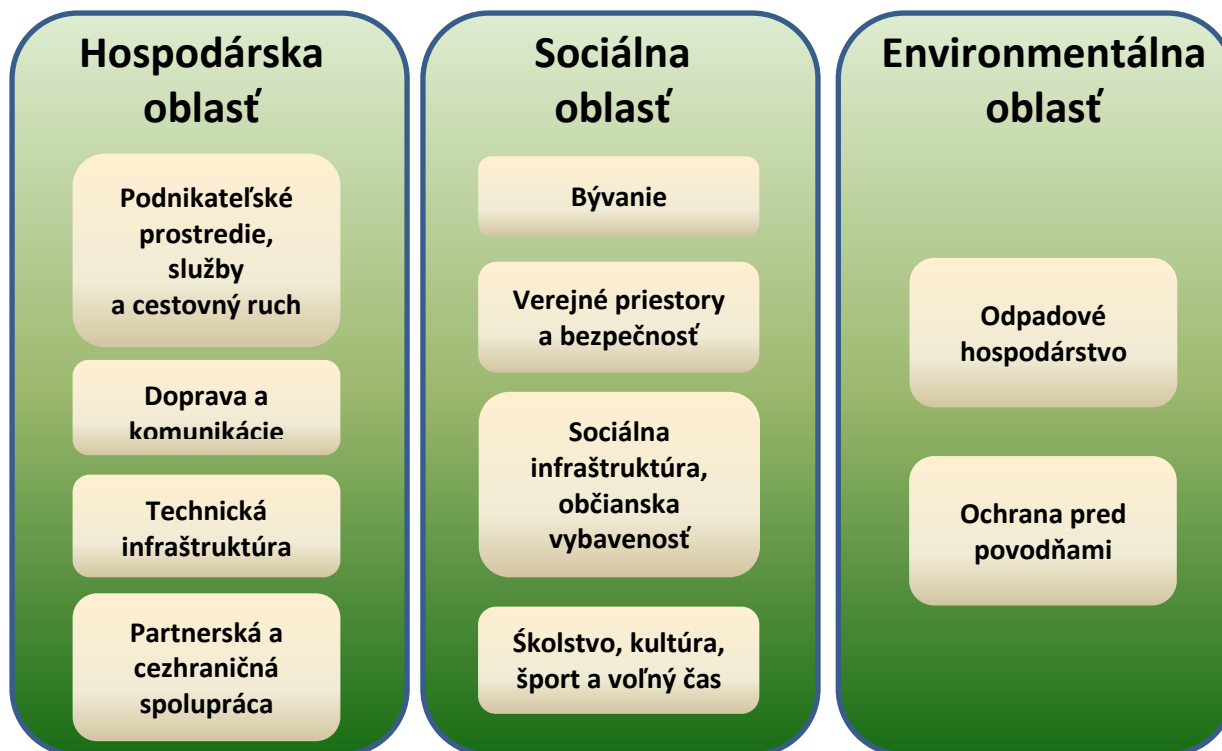
Tretí stupeň strategického plánovania budú stále tvoriť obce a mestá – tým je, samozrejme, ponechaná možnosť vypracovať si svoje vlastné PHSR (ak nevyužijú možnosť vypracovať si svoj PHSR ako súčasť spoločného programu rozvoja obcí). **Obec Vyšné Ružbachy** leží v Prešovskom samosprávnom kraji a v programovom období 2021-2027 je **súčasťou** strategicko-plánovacieho regiónu **SPR Spiš**.

Zmena nastáva v rámci územného rozvoja. Každý samosprávny kraj na Slovensku si v rámci svojho PHSR definuje tzv. **Integrované projektové balíčky**. Tie pozostávajú z kľúčových projektov (ktorých realizácia je pre implementáciu daného projektového balíka kľúčová, nosná; bez nej by realizácia celého integrovaného balíka nemala zmysel a investície by nepriniesli synergický efekt) a komplementárnych projektových balíkov (ktoré obsahujú indikatívne tematické projektové balíčky). Celý integrovaný projektový balík môže byť financovaný z rôznych zdrojov (napr. EŠIF, Plán obnovy, Fond pre spravodlivú transformáciu, tzv. Nórske fondy, úverové zdroje, vlastné zdroje, dotácie štátu a pod.). Tá časť integrovaného projektového balíka, ktorá bude financovaná len z EŠIF, sa nazýva **Integrovaná územná investícia** (IUI, angl. skratka ITI).

Integrovaný územný rozvoj v rámci územného programu by už nemal byť realizovaný výlučne formou dopytovo-orientovaných projektov (ako tomu bolo doposiaľ). V čase spracovania tohto PHSR (jar 2021) zatiaľ situácia ohľadom nastavovania implementácie EŠIF v SR celkom vyjasnená nie je. Časť IUI bude pravdepodobne schvaľovaná Radou partnerstva daného VÚC (bez potreby vyhlasovania dopytovo-orientovaných výziev; výhodou tohto spôsobu schvaľovania bude, že najprv Rada partnerstva VÚC schváli konkrétny projektový zámer na realizáciu, takže žiadateľ bude mať istotu, že jeho projektový zámer určite získa financie na realizáciu; potom dostane úspešný žiadateľ čas na dopracovanie a dodanie všetkej potrebnej dokumentácie, ako napr. samotná projektová dokumentácia, územné rozhodnutie, stavebné povolenie a pod.; tento prístup môže teda potenciálne ušetriť žiadateľom množstvo financií, úsilia a času – keďže tí nebudú povinní mať pripravenú celú dokumentáciu už v čase podania žiadosti o NFP, ale až po jej schválení) a časť IUI sa bude stále implementovať formou dopytovo-orientovaných výziev, vyhlasovaných štátnymi orgánmi (rovnakým spôsobom ako tomu bolo doteraz).

Pre naplnenie strategickej vízie (pozri predchádzajúcu kapitolu) si teda obec Vyšné Ružbachy stanovila tri hlavné rozvojové oblasti a v rámci nich nasledovné priority:

- A.) **Hospodárska oblasť** – táto prioritná oblasť pozostáva zo 4 priorít: podnikateľské prostredie, služby a cestovný ruch (podpora malého a stredného podnikania, podpora miestnej hospodárskej základne, zavádzanie inovácií, rozvoj poľnohospodárstva, rozvoj digitalizácie, výstavba rekreačnej infraštruktúry), doprava a komunikácie (rekonštrukcia starých a výstavba nových miestnych komunikácií a chodníkov, cyklochodníkov, mostov a pod.), technická infraštruktúra (dobudovanie technickej vybavenosti obce – kanalizácia, verejné osvetlenie) a partnerská spolupráca (spolupráca s partnerskými obcami).
- B.) **Sociálna oblasť** – prioritná oblasť pozostávajúca taktiež zo 4 rozvojových priorít: bývanie (podpora bývania v obci, príprava pozemkov na IBV, príprava HBV, obstaranie nájomných bytov, tvorba legislatívnych podmienok), verejné priestory a bezpečnosť (prevencia kriminality), sociálna infraštruktúra, občianska vybavenosť (skvalitnenie občianskej vybavenosti, rekonštrukcia budov vo vlastníctve obce, podpora sociálnych služieb a komunitného rozvoja) a školstvo, kultúra, šport a voľný čas (rekonštrukcia a výstavba športových a oddychových zariadení, rekonštrukcia školskej infraštruktúry, podpora kultúrnych a športových podujatí a telies).
- C.) **Environmentálna oblasť** – tretia prioritná oblasť pozostáva z 2 rozvojových priorít: odpadové hospodárstvo (podpora triedeného zberu, zvyšovanie úrovne vytriedenia komunálnych odpadov) a ochrana pred povodňami (realizácia protipovodňových opatrení).

Prostredníctvom týchto troch prioritných oblastí a definovaných priorít, ktoré sú v programovej časti dokumentu rozpracované do jednotlivých opatrení, projektov a aktivít, bude obec naplňovať definovanú strategickú víziu rozvoja. Splnením jednotlivých cieľov a stanovených opatrení bude zabezpečovať zvyšovanie kvality života svojich obyvateľov.

Formulár 7 (S1): Hierarchia rozvojových cieľov

Vízia <i>„Obec Vyšné Ružbachy je miestom s atraktívnym prostredím pre život. Všestranným rozvojom a využívaním svojho vnútorného potenciálu zabezpečuje zvyšovanie kvality života všetkých svojich obyvateľov, ktorým poskytuje kvalitné služby“</i>			
Strategický cieľ <i>„zvýšiť kvalitu života obyvateľov obce aktívnym prístupom k podpore hospodárskej a sociálnej oblasti pri súčasnom zveľadovaní životného prostredia obce“</i>			
Prioritná oblasť	Hospodárska	Sociálna	Environmentálna
Globálny cieľ	<i>Rozvíjať vnútorný potenciál územia, založený na podpore miestneho hospodárstva a vybudovanej dopravnej a technickej infraštruktúry</i>	<i>Podporovať skvalitňovanie občianskej vybavenosti a zabezpečovať pre obyvateľov dôstojné podmienky spoločenského vyžitia</i>	<i>Zabezpečiť pre obyvateľov obce ako aj jej návštevníkov kvalitné životné prostredie</i>
Priority	• podnikateľské prostredie, služby a cestovný ruch • doprava a komunikácie • technická infraštruktúra • partnerská a cezhraničná spolupráca	• bývanie • verejné priestory a bezpečnosť • sociálna infraštruktúra, občianska vybavenosť • školstvo, kultúra, šport a voľný čas	• odpadové hospodárstvo • ochrana pred povodňami
Opatrenia	1.1 Podpora MSP, remeselníkov, poľnohospodárov a lesníkov 1.2 Rozvoj digitalizácie 1.3 Skvalitňovanie turistickej infraštruktúry 1.4 Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry 1.5 Zlepšenie technickej vybavenosti obce 1.6 Spolupráca s partnerskými obcami	2.1 Tvorba možností pre rozvoj bývania 2.2 Zvyšovanie bezpečnosti obyvateľov vrátane prevencie kriminality 2.3 Zlepšenie kvality občianskej vybavenosti 2.4 Podpora sociálnych služieb a sociálnych aktivít 2.5 Skvalitnenie ponuky športového vyžitia a trávenia voľného času 2.6 Zlepšenie školskej infraštruktúry 2.7 Podpora spoločenského a kultúrneho života	3.1 Podpora zhodnocovania odpadov 3.2 Zlepšenie existujúcej protipovodňovej infraštruktúry

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

C-Programová časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Programová časť PHSR nadväzuje na strategickú časť a obsahuje opatrenia a projekty na zabezpečenie realizácie programu rozvoja, vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám. Táto časť obsahuje podrobnejšie rozpracovanie cieľov v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej oblasti na úrovni opatrení a aktivít. Táto časť obsahuje:

- konkrétne opatrenia a projekty vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám,
- súbor ukazovateľov, výsledkov a dopadov vrátane východiskových a cieľových hodnôt.

Opatrenia, projekty a aktivity podľa prioritných oblastí

V strategickej časti zadefinované priority v rámci troch prioritných oblastí (hospodárskej, sociálnej, environmentálnej) obsahujú viaceré opatrenia, pričom každé opatrenie pozostáva z jedného alebo viacerých projektov/aktivít. Tie sú plne v súlade s 5 hlavnými politickými cieľmi politiky súdržnosti Európskej únie na programové obdobie 2021-2027. Realizácia projektov/aktivít v rámci zadefinovaných opatrení podporí **inteligentnú transformáciu hospodárstva**, napomôže **prechodu na ekologickejšiu nízkouhlíkovú Európu**, posilní **mobilitu a digitalizáciu**, prispeje k budovaniu **sociálnejšej Európy** a posilní **miestny rozvoj** (samozrejme, myslí sa tu realizácia projektov/aktivít na území obce – pričom tieto projekty/aktivity svojím malým dielom napomôžu realizácii systémových zmien v celoslovenskom a európskom meradle).

Všetky projekty a aktivity, ktoré samospráva plánuje v strednodobom horizonte realizovať, sú uvedené v nasledujúcom formulári. Konkrétne činnosti, ktoré samospráva plánuje realizovať formou projektového zámeru, sú v tomto aj v ďalších formulároch uvedené ako „**Projekt**“. Činnosti, ktoré sa neplánujú realizovať formou projektového zámeru (spravidla „jednoduchšie“, menej náročné činnosti), sú uvedené ako „**Aktivita**“.

Nie vždy bolo možné jednotlivé projekty alebo aktivity, ktoré samospráva plánuje realizovať, jednoznačne zatriediť pod konkrétne opatrenie a konkrétnu prioritu. Niektoré plánované projekty sa totižto svojím obsahom prelínajú a dotýkajú sa viacerých prioritných oblastí a opatrení. V takýchto prípadoch bol plánovaný projekt alebo aktivita začlenený pod príslušné opatrenie podľa hlavného, najdôležitejšieho cieľa, na ktorý je ten-ktorý projekt/aktivita zameraný/á. Takýmto spôsobom sa postupovalo napr. pri projekte „2.6.2 Zateplenie športovej haly a výmena strešnej krytiny“ (tento projekt mohol byť začlenený aj pod opatrenie 2.5, ktoré je zamerané na rozvoj športu; jeho hlavným cieľom je však najmä zabezpečenie kvalitných priestorov na výkon športových aktivít žiakov základnej školy, ktorí túto halu využívajú na vyučovanie telesnej výchovy; samozrejme, hala je využívaná aj verejnosťou).

Všetky projekty a aktivity, ktoré sú v tomto PHSR zadefinované, môžu byť realizované v rámci **integrovaných projektových balíkov**, zadefinovaných v Programe hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja samosprávneho kraja a môžu byť taktiež zahrnuté medzi **integrované územné investície** (financované z EŠIF).

Formulár 8 (P1): Prehľad opatrení, projektov a aktivít podľa oblastí

Prioritná oblasť 1 – HOSPODÁRSKA	
Opatrenie	Projekt/Aktivita
1.1 Podpora MSP, remeselníkov, poľnohospodárov a lesníkov	Aktivita: 1.1.1 Podpora rozvoja služieb a podnikateľských aktivít v obci - príprava pozemkov, budov, priestorových a technických podmienok pre vznik nových služieb a rozvoj existujúcich podnikateľských aktivít - prenájom obecných pozemkov a budov - podpora subjektov lesného hospodárstva a zhodnocovania drevnej hmoty - podpora poľnohospodárskych subjektov Aktivita: 1.1.2 Podpora zavádzania inovácií u miestnych zamestnávateľov - zavádzanie nových produktov, zlepšených procesov, využívanie nových materiálov, zlepšovanie výrobných metód
1.2 Rozvoj digitalizácie	Aktivita: 1.2.1 Podpora zavádzania efektívnych SMART digitálnych riešení v podnikoch a u subjektov poskytujúcich verejné služby - realizácia podporných aktivít pri zavádzaní digitálnych riešení do spoločnosti (napr. v doprave, cestovnom ruchu, odpadovom hospodárstve, vo výrobných procesoch, pri poskytovaní elektronických služieb občanom a pod.) Aktivita: 1.2.2 Zvyšovanie digitálnych zručností zamestnancov a obyvateľov obce - realizácia vzdelávacích aktivít pre zamestnancov pracujúcich v podnikoch a verejnej správe a pre miestnych obyvateľov
1.3 Skvalitňovanie turistickej infraštruktúry	Projekt: 1.3.1 Obnova kempu Vyšné Ružbachy Aktivita: - vybudovanie rekreačných ubytovacích zariadení vrátane doplnkovej infraštruktúry v priestoroch bývalého kempu
1.4 Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry	Projekt: 1.4.1 Rekonštrukcia miestnej komunikácie a výstavba chodníka smerom k družstvu a k cyklotrase AQUAVELO Aktivita: - oprava povrchu miestnej komunikácie - vybudovanie chodníka popri ceste

	Projekt: 1.4.2 Výstavba kruhového objazdu na hlavnej križovatke Aktivita: - vybudovanie okružnej križovatky v záujme zvýšenia bezpečnosti cestnej premávky Aktivita: 1.4.3 Zvýšenie bezpečnosti cestnej premávky v obci (retardéry, bezpečnostné zábrany pri MŠ a pod.) - realizácia bezpečnostných prvkov na komunikáciách v obci (napr. osadenie spomaľovacích prahov a pod.) - osadenie bezpečnostných prvkov pri budove MŠ Projekt: 1.4.4 Rekonštrukcia ostatných miestnych komunikácií a chodníkov Aktivita: - obnova poškodeného povrchu komunikácií a chodníkov v obci Projekt: 1.4.5 Rekonštrukcia mosta pri požiarnej zbrojnici Aktivita: - realizácia opravných prác na moste Aktivita: 1.4.6 Rekonštrukcia nástupnej zastávky a vybudovanie výstupnej zastávky - obnova starých a vybudovanie nových zastrešených priestorov pre cestujúcich verejnou autobusovou dopravou Projekt: 1.4.7 Výstavba cyklistického chodníka N. Ružbachy - V. Ružbachy - Podolíne Aktivita: - v katastri obce Vyšné Ružbachy vybudovanie samostatného chodníka pre cyklistov, vedúceho mimo cestných ťahov, smerom cez Panské lúky
1.5 Zlepšenie technickej vybavenosti obce	Projekt: 1.5.1 Dobudovanie kanalizačnej vetvy a prečerpávacej stanice v osade Aktivita: - osadenie vetvy kanalizačného potrubia v chýbajúcej časti obce - výstavba prečerpávacej stanice, ktorá pripojí budovy v osade na hlavnú kanalizačnú sieť a ČOV Projekt: 1.5.2 Výstavba verejného osvetlenia v chatovej oblasti Kukura Aktivita: - osadenie stĺpov verejného osvetlenia v chatovej oblasti

	Projekt: 1.5.3 Vybudovanie SMART verejného osvetlenia v sochárskom sympóziu Aktivita: - realizácia inteligentného verejného osvetlenia v areáli sympózia Aktivita: 1.5.4 Rekonštrukcia verejného osvetlenia na hlavnej ceste - premiestnenie stĺpov verejného osvetlenia zo záhrad rodinných domov na pozemky vo vlastníctve obce
1.6 Spolupráca s partnerskými obcami	Aktivita: 1.6.1 Rozvoj partnerskej a cezhraničnej spolupráce - rozvoj spolupráce s partnerskými obcami/mestami
Prioritná oblasť 2 – SOCIÁLNA	
Opatrenie	Projekt/Aktivita
2.1 Tvorba možností pre rozvoj bývania	Aktivita: 2.1.1 Obstaranie nového územného plánu - zabezpečenie územného plánu, reflektujúceho zmenené sociálno-ekonomické podmienky, ako aj aktuálne a budúce potreby obce Projekt: 2.1.2 Komplexná príprava inžinierskych sietí v lokalite IBV Horbek (voda, plyn, kanalizácia, komunikácie, chodníky, verejné osvetlenie, rozhlas) Aktivita: - vybudovanie vodovodnej, kanalizačnej a plynovej siete - výstavba miestnych komunikácií a chodníkov - vybudovanie verejného osvetlenia a osadenie koncových bodov obecného rozhlasu Projekt: 2.1.3 Komplexná príprava lokality HBV s nájomnými bytmi pre mladé rodiny pri vstupe do obce Aktivita: - výstavba nájomných bytov - vybudovanie vodovodnej, kanalizačnej a plynovej siete - výstavba miestnych komunikácií a chodníkov - vybudovanie verejného osvetlenia a osadenie koncových bodov obecného rozhlasu - osadenie mobiliáru a výstavba voľnočasových zariadení (lavičky, koše, detské ihrisko a pod.) Projekt: 2.1.4 Rekonštrukcia bývalého hotela Kráter na nájomné byty Aktivita: - prestavba nevyužívaných priestorov bývalého hotela na nájomné byty - rekonštrukcia pridružených priestorov (hala, okolie a pod.)

2.2 Zvyšovanie bezpečnosti obyvateľov vrátane prevencie kriminality	Projekt: 2.2.1 Rozšírenie kamerového systému Aktivity: - osadenie ďalších bezpečnostných kamier za účelom prevencie protispoločenského správania v obci
2.3 Zlepšenie kvality občianskej vybavenosti	Projekt: 2.3.1 Prestrešenie pódia na nádvorí grófa Zámoyského Aktivity: - realizácia prestrešenia na novo vybudovanom pódiu Aktivita: 2.3.2 Zriadenie reprezentačných priestorov v budove bývalého kaštieľa - presťahovanie administratívnych kapacít obecného úradu do zrekonštruovaných priestorov Kina Mier - úprava a prispôsobenie uvoľnených priestorov v kaštieli na reprezentačné účely obce Projekt: 2.3.3 Obnova fasády Domu smútku Aktivity: - rekonštrukcia fasády, úprava omietok, naniesenie farby
2.4 Podpora sociálnych služieb a sociálnych aktivít	Aktivita: 2.4.1 V spolupráci s UPSVaR zapájanie obce do projektov AOTP - spolupráca obce s Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny pri realizácii projektov na úseku aktívnych opatrení trhu práce Aktivita: 2.4.2 Podpora činnosti registrovaného sociálneho podniku - realizácia podnikateľských aktivít v podniku - zamestnanie (najmä) miestnych uchádzačov o zamestnanie, znevýhodnených na trhu práce Projekt: 2.4.3 Vybudovanie komunitného centra rekonštrukciou, nadstavbou a prístavbou Kina Mier Aktivity: - vybudovanie priestorov komunitného centra vrátane sociálnych zariadení - obstaranie vnútorného vybavenia
2.5 Skvalitnenie ponuky športového vyžitia a trávenia voľného času	Aktivita: 2.5.1 Rekonštrukcia multifunkčného ihriska - výmena povrchu, záchytných sietí a bránok - dobudovanie osvetlenia ihriska Projekt: 2.5.2 Výstavba dopravného ihriska Aktivity: - vybudovanie exteriérových priestorov na realizáciu vzdelávacích aktivít na úseku cestnej premávky

	Aktivita: 2.5.3 Výstavba outdoorového ihriska pri futbalovom ihrisku - osadenie rôznych zariadení a prvkov určených na vykonávanie fyzických aktivít - osadenie príslušného mobiliáru (lavičky, koše a pod.)
2.6 Zlepšenie školskej infraštruktúry	Projekt: 2.6.1 Nadstavba ZŠ s MŠ (rozšírenie kapacity) Aktivita: - realizácia nadstavby na budove ZŠ v záujme zabezpečenia dostatočných kapacít pre vyučovanie Projekt: 2.6.2 Zateplenie športovej haly a výmena strešnej krytiny Aktivita: - oprava strešného plášťa - zníženie energetickej náročnosti prevádzky športovej haly - úprava fasády
2.7 Podpora spoločenského a kultúrneho života	Aktivita: 2.7.1 Podpora kultúrnych a športových podujatí - podpora kultúrnych podujatí - podpora športových podujatí - podpora miestnych kultúrnych a športových telies
Prioritná oblasť 3 – ENVIRONMENTÁLNA	
Opatrenie	Projekt/Aktivita
3.1 Podpora zhodnocovania odpadov	Aktivita: 3.1.1 Skvalitnenie systému zberu odpadov - zvýšenie efektivity triedeného zberu odpadov - rozšírenie možností zberu tzv. zeleného biologicky rozložiteľného a kuchynského odpadu z domácností - rozširovanie ponuky triedeného zberu o ďalšie druhy odpadov Projekt: 3.1.2 Zberný dvor Vyšné Ružbachy Aktivita: - výstavba zberného dvora za účelom skvalitnenia nakladania s odpadmi v obci a zlepšovania možností na triedenie jednotlivých druhov odpadov - úprava malej kompostárne a obstaranie techniky a zariadenia na nakladanie s biologicky rozložiteľným komunálnym odpadom
3.2 Zlepšenie existujúcej protipovodňovej infraštruktúry	Projekt: 3.2.1 Vybudovanie hrádze pri osade Aktivita: - vykonanie potrebných úprav na miestnom potoku v záujme eliminácie ohrozenia životov a majetku v osade

Zdroj: MDVRR 2015, Obecný úrad, vlastné spracovanie

Súbor ukazovateľov, výsledkov a dopadov

Súčasťou programovej časti je aj stanovenie ukazovateľov pre hodnotenie PHSR. Ukazovatele výsledkov a dopadov pre PHSR obce sú spracované v nasledujúcom formulári. Rozdelené sú do troch kategórií:

- ukazovatele výstupu – práce, tovary a služby, financované počas realizácie aktivít projektu,
- ukazovatele výsledku – okamžitý efekt realizácie aktivít projektu, príp. služby poskytnuté cieľovej skupine,
- ukazovatele dopadu – dlhodobý efekt vplyvu na danú prioritnú oblasť alebo cieľovú skupinu.

Východiskové hodnoty dopadových ukazovateľov v rámci hodnotenia dopadov pre PHSR obce boli stanovené ako nulové v roku 2021, cieľové hodnoty boli stanovené pre roky 2024 a 2027.

Formulár 9 (P2): Zoznam ukazovateľov cieľov/prioritných oblastí PHSR

Typ ukazovateľa	Ukazovateľ	Informačný zdroj/odkaz	Merná jednotka	Východisková hodnota	Cieľová hodnota	
				2021	2024	2027
Hospodárska oblasť						
Opatrenie 1.1. - Podpora MSP, remeselníkov, poľnohospodárov a lesníkov						
Výsledok	Podpora podnikateľa	OcÚ	počet / rok	0	3	3
Dopad	Vyššia pridaná hodnota	ŠÚSR	%	0	3	6
Opatrenie 1.2. - Rozvoj digitalizácie						
Výstup	Realizované digitálne riešenia	OcÚ, zamestnávateľa	počet	0	10	20
Dopad	Zvýšená zamestnanosť obyvateľstva	OcÚ, ŠÚSR	%	0	3	6
Opatrenie 1.3. - Skvalitňovanie turistickej infraštruktúry						
Výstup	Obnovený kemp	OcÚ	objekt	0	0	1
Opatrenie 1.4. - Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry						
Výstup	Zrekonštr. komunikácia smerom k družstvu	OcÚ	m	0	600	600
Výstup	Nový chodník smerom k družstvu	OcÚ	m	0	600	600
Výstup	Vybudovaný kruhový objazd	OcÚ	objekt	0	1	1
Výstup	Osadené retardéry	OcÚ	počet	0	4	4

Výstup	Osadené bezpečnostné zábradlie pri MŠ	OcÚ	objekt	0	1	1
Výstup	Zrekonštruované miestne komunikácie	OcÚ	m	0	1500	1500
Výstup	Zrekonštruovaný most	OcÚ	objekt	0	1	1
Výstup	Zrekonštruované prístrešky autobusových zastávok	OcÚ	počet	0	1	1
Výstup	Nové autobusové prístrešky	OcÚ	počet	0	1	1
Výstup	Nový cyklist. chodník v smere na N. Ružbachy a Podolíneec	OcÚ	m	0	1500	1500
Opatrenie 1.5. - Zlepšenie technickej vybavenosti obce						
Výsledok	Dobudovaná kanalizačná sieť v osade	OcÚ	súbor	0	1	1
Výstup	Vybudovaná prečerpávací stanica	OcÚ	súbor	0	1	1
Výstup	Nové body VO v chatovej oblasti Kukura	OcÚ	počet	0	0	15
Výstup	Komplexne osvetlená lokalita sochárskeho sympózia	OcÚ	objekt	0	0	1
Výstup	Premiestnené stĺpy VO na hlavnej ulici	OcÚ	súbor	0	1	1
Opatrenie 1.6. - Spolupráca s partnerskými obcami						
Výsledok	Podporené partnerské projekty	OcÚ	počet	0	3	5
Sociálna oblasť						
Opatrenie 2.1. - Tvorba možností pre rozvoj bývania						
Dopad	Obstaraný nový územný plán	OcÚ	súbor	0	1	1
Dopad	Pripravené stavebné pozemky v lokalite IBV Horbek	OcÚ	súbor	0	1	1
Dopad	Komplexne pripravená lokalita HBV s nájomnými bytmi	OcÚ	súbor	0	0	1
Výstup	Nové nájomné byty v bývalom hoteli Kráter	OcÚ	počet	0	0	20
Dopad	Vyšší počet obyvateľov obce (o koľko)	OcÚ	%	0	5	15
Opatrenie 2.2. - Zvyšovanie bezpečnosti obyvateľov vrátane prevencie kriminality						
Výstup	Nové kamery monitorujúce verejné priestory	OcÚ	počet	0	10	10
Výsledok	Nižší počet priestupkov	OcÚ, Polícia	%	0	10	10
Opatrenie 2.3. - Zlepšenie kvality občianskej vybavenosti						
Výstup	Prestrešené pódium	OcÚ	objekt	0	1	1
Výsledok	Nové reprezentačné priestory obce	OcÚ	objekt	0	0	1
Výstup	Obnovená fasáda Domu smútku	OcÚ	objekt	0	1	1
Opatrenie 2.4. - Podpora sociálnych služieb a sociálnych aktivít						
Výsledok	Osoby zamestnané cez projekty AOTP	OcÚ	počet	0	5	5
Výsledok	Osoby zamestnané v registr. sociálnom podniku	OcÚ	počet	0	10	10
Výsledok	Prijímatelia využívajúci služby kom. centra	OcÚ	počet	0	30	30

Opatrenie 2.5. - Skvalitnenie ponuky športového vyžitia a trávenia voľného času						
Výstup	Zrekonštruované multifunkčné ihrisko	OcÚ	objekt	0	1	1
Výstup	Vybudované dopravné ihrisko	OcÚ	objekt	0	0	1
Výstup	Vybudované outdoorové ihrisko	OcÚ	objekt	0	1	1
Opatrenie 2.6. - Zlepšenie školskej infraštruktúry						
Dopad	Podiel žiakov ZŠ vyučovaných v škole v jednozmennej prevádzke	OcÚ, škola	%	0	100	100
Výstup	Zrekonštr. budova športovej haly	OcÚ, škola	objekt	0	1	1
Opatrenie 2.7. - Podpora spoločenského a kultúrneho života						
Výsledok	Zrealizované kultúrne a športové podujatia	OcÚ	počet/rok	0	10	10
Výsledok	Podporené subjekty	OcÚ	počet/rok	0	4	4
Environmentálna oblasť						
Opatrenie 3.1. - Podpora zhodnocovania odpadov						
Výsledok	Skvalitnený systém zberu odpadov	OcÚ	súbor aktivít	0	1	1
Výstup	Vybudovaný zberný dvor	OcÚ	objekt	0	1	1
Dopad	Vyššia úroveň vytriedenia odpadov (o koľko)	OcÚ	%	0	15	25
Opatrenie 3.2. - Zlepšenie existujúcej protipovodňovej infraštruktúry						
Výstup	Zrealizované protipovodňové opatrenia v osade	OcÚ	súbor aktivít	0	0	1

Zdroj: MDVRR 2015, Obecný úrad, vlastné spracovanie

Súhrnný prehľad všetkých projektových zámerov a aktivít na nasledujúce obdobie poskytuje Formulár P3.

Formulár 10 (P3): Súhrnný prehľad projektových zámerov obce

P. č.	Typ zámeru	Klasifikácia stavby	Zameranie projektu (názov vystihujúci zámer)	Oblasť, na ktorú je projektový zámer orientovaný		Ukazovatele výstupov		Stav pripravenosti projektového zámeru		Predpokladaný termín realizácie (od - do)	Predpokladané náklady (tis. eur)	Priorita zámeru		Spolupráca s partnerom pri realizácii	Realizácia projektu je viazaná na podmienku
				Oblasť	Kategória	Ukazovateľ / jednotka	Plánovaná hodnota	Stav	Iné - doplňte			Priorita	Iné - doplňte		
1	4	5	6	8	8a	9	9a	10	10a	11	12	13	13a	14	15
1	Neinvestičný		Podpora rozvoja služieb a podnikateľských aktivít v obci	Zamestnanosť		podpora podnikateľa / počet	3		-	2021-2030	3,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	N	N/A
2	Neinvestičný		Podpora zavádzania inovácií u miestnych zamestnávateľov			vyššia pridaná hodnota o / %	6		-	2021-2030	2,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	N	N/A
3	Neinvestičný		Podpora zavádzania efektívnych SMART digitálnych riešení v podnikoch a u subjektov poskytujúcich verejné služby	Zamestnanosť		realizované digitálne riešenia / počet	20		-	2021-2030	4,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	N	N/A
4	Neinvestičný		Zvyšovanie digitálnych zručností zamestnancov a obyvateľov obce	Zamestnanosť		zvýšená zamestnanosť o / %	6		-	2021-2030	2,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	N	N/A

5	Inv esti čný	2412 - Ostatné športové a rekreačné stavby	Obnova kempu Vyšné Ružbachy	Cestovný ruch	Agroturistika	obnovený kemp / objekt	1	Spracovaná štúdia	-	2026-2027	1 750,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
6	Inv esti čný	2112 - Miestne komunikácie	Rekonštrukcia miestnej komunikácie a výstavba chodníka smerom k družstvu a k cyklotrase AQUAVELO	Technická infraštruktúra	Doprava, komunikácie, MHD	dĺžka rekonštr. asfalt. povrchu / m	600	Zámer je pokračovaní m už realizované ho projektu	-	2021-2022	80,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
7	Inv esti čný	2112 - Miestne komunikácie	Výstavba kruhového objazdu na hlavnej križovatke	Technická infraštruktúra	Doprava, komunikácie, MHD	vybudovaný objazd / objekt	1	Zámer je pokračovaní m už realizované ho projektu	-	2022	50,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	N	N/A
8	Inv esti čný	2112 - Miestne komunikácie	Zvýšenie bezpečnosti cestnej premávky v obci (retardéry, bezpečnostné zábrany pri MŠ a pod.)	Technická infraštruktúra	Doprava, komunikácie, MHD	osadené retardéry, zábrany / súbor	1	Zámer je pokračovaní m už realizované ho projektu	-	2022	10,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	N	N/A
9	Inv esti čný	2112 - Miestne komunikácie	Rekonštrukcia ostatných miestnych komunikácií a chodníkov	Technická infraštruktúra	Doprava, komunikácie, MHD	zrekonštr. komunikácie / súbor	1	Zámer je pokračovaní m už realizované ho projektu	-	2024	300,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
10	Inv esti čný	2112 - Miestne komunikácie	Rekonštrukcia mosta pri požiarnej zbrojnici	Technická infraštruktúra	Doprava, komunikácie, MHD	zrekonštr. most / objekt	1	Zámer je pokračovaní m už realizované ho projektu	-	2024	40,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	A	N/A
11	Inv esti čný	2112 - Miestne komunikácie	Rekonštrukcia nástupnej zastávky a vybudovanie výstupnej zastávky	Technická infraštruktúra	Doprava, komunikácie, MHD	nové prístrešky / počet	2	Zámer je pokračovaní m už realizované ho projektu	-	2023	6,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	N	N/A

12	Investičný	2112 - Miestne komunikácie	Výstavba cyklistického chodníka N. Ružbachy - V. Ružbachy - Podolíneč	Technická infraštruktúra	Doprava, komunikácie, MHD	nový chodník / m	1500	Zámer je pokračovaním už realizovaného projektu	-	2023	450,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	A	N/A
13	Investičný	2223 - Miestne kanalizácie	Dobudovanie kanalizačnej vetvy a prečerpávacej stanice v osade	Technická infraštruktúra	Kanalizácia, čistiareň odpadových vôd	dobudovaná kanalizačná sieť / súbor	1	Zámer je pokračovaním už realizovaného projektu	-	2024	100,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
14	Investičný	2224 - Miestne elektrické a telekomunikačné rozvody a vedenia	Výstavba verejného osvetlenia v chatovej oblasti Kukura	Technická infraštruktúra	Rozvody elektriny, vody a plynu	nové body VO / počet	15	Zámer je pokračovaním už realizovaného projektu	-	2026	40,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
15	Investičný	2224 - Miestne elektrické a telekomunikačné rozvody a vedenia	Vybudovanie SMART verejného osvetlenia v sochárskom sympóziu	Technická infraštruktúra	Rozvody elektriny, vody a plynu	osvetlená lokalita / objekt	1	V štádiu úvah	-	2025	15,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
16	Investičný	2224 - Miestne elektrické a telekomunikačné rozvody a vedenia	Rekonštrukcia verejného osvetlenia na hlavnej ceste	Technická infraštruktúra	Rozvody elektriny, vody a plynu	premiestnené stĺpy VO / súbor	1	Zámer je pokračovaním už realizovaného projektu	-	2022	5,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	A	N/A
17	Neinvestičný		Rozvoj partnerskej a cezhraničnej spolupráce			podporené partnerské projekty	5		-	2021-2030	10,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	A	N/A
18	Neinvestičný		Obstaranie nového územného plánu					Zámer je pokračovaním už realizovaného projektu	-	2023	5,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	N	N/A

19	Inv esti čný		Komplexná príprava inžinierskych sietí v lokalite IBV Horbek (voda, plyn, kanalizácia, komunikácie, chodníky, verejné osvetlenie, rozhlas)	Technická infraštruktúra		vybud. inžinierske siete / súbor	1	Zámer je pokračovaní m už realizované ho projektu	-	2022-2024	500,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
20	Inv esti čný		Komplexná príprava lokality HBV s nájomnými bytmi pre mladé rodiny pri vstupe do obce	Technická infraštruktúra		vybud. byty a inžinierske siete / súbor	1	Spracovaná štúdia	-	2023-2025	2 500,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
21	Inv esti čný	1122 - Trojbytové a viacbytové budovy	Rekonštrukcia bývalého hotela Kráter na nájomné byty	Sociálna infraštruktúra	Bývanie	nové nájomné byty / počet	20	V štádiu úvah	-	2027	1 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
22	Inv esti čný	2224 - Miestne elektrické a telekomunik ačné rozvody a vedenia	Rozšírenie kamerového systému	Sociálna infraštruktúra	Bezpečnosť	nové kamery / počet	10	Zámer je pokračovaní m už realizované ho projektu	-	2024	15,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
23	Inv esti čný		Prestrešenie pódia na nádvorí grófa Zámoyského	Sociálna infraštruktúra	Občianska vybavenosť	vybud. prestrešenie / objekt	1	Zámer je pokračovaní m už realizované ho projektu	-	2021	17,50 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
24	Inv esti čný	1274 - Ostatné budovy, i.n.	Zriadenie reprezentačných priestorov v budove bývalého kaštieľa	Sociálna infraštruktúra	Občianska vybavenosť	pripravené reprezent. miestnosti / objekt	1	Zámer je pokračovaní m už realizované ho projektu	-	2025	30,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A

25	Investičný	1272 - Budovy a miesta na vykonávanie náboženských aktivít	Obnova fasády Domu smútku	Sociálna infraštruktúra	Občianska vybavenosť	zrekonštr. budova / objekt	1	Zámer je pokračovaním už realizovaného projektu	-	2024	25,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
26	Neinvestičný		V spolupráci s UPSVaR zapájanie obce do projektov AOTP	Zamestnanosť		Zamestnané osoby / počet	5	Zámer je pokračovaním už realizovaného projektu	-	2021-2030	10,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	A	N/A
27	Neinvestičný		Podpora činnosti registrovaného sociálneho podniku	Zamestnanosť		Zamestnané osoby / počet	10	Zámer je pokračovaním už realizovaného projektu	-	2021-2030	20,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	N	N/A
28	Investičný	1274 - Ostatné budovy, i.n.	Vybudovanie komunitného centra rekonštrukciou, nadstavbou a prístavbou Kina Mier	Sociálna infraštruktúra	Občianska vybavenosť	zriadené kom. centrum / objekt	1	Zámer je pokračovaním už realizovaného projektu	-	2024	150,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
29	Investičný	2411 - Športové ihriská	Rekonštrukcia multifunkčného ihriska	Sociálna infraštruktúra	Šport, voľný čas	zrekonštr. športové zariadenie / počet	1	V štádiu úvah	-	2023	30,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
30	Investičný	2411 - Športové ihriská	Výstavba dopravného ihriska	Sociálna infraštruktúra	Šport, voľný čas	nové voľnočasové zariadenia / počet	1	V štádiu úvah	-	2025	30,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
31	Investičný	2411 - Športové ihriská	Výstavba outdoorového ihriska pri futbalovom ihrisku	Sociálna infraštruktúra	Šport, voľný čas	nové voľnočasové zariadenia / počet	1	V štádiu úvah	-	2023	8,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A

32	Investičný	1263 - Školy, univerzity a budovy na vzdelávanie	Nadstavba ZŠ s MŠ (rozšírenie kapacity)	Sociálna infraštruktúra	Školstvo	zrekonštr. budova / objekt	1	Spracovaná projektová dokumentácia	-	2022	600,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
33	Investičný	1263 - Školy, univerzity a budovy na vzdelávanie	Zateplenie športovej haly a výmena strešnej krytiny	Sociálna infraštruktúra	Školstvo	zrekonštr. budova / objekt	1	Spracovaná projektová dokumentácia	-	2021-2022	420,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
34	Neinvestičný		Podpora kultúrnych a športových podujatí a telies			podporené subjekty za rok / počet	4		-	2021-2030	80,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	N	N/A
35	Neinvestičný		Skvalitnenie systému zberu odpadov	Životné prostredie	Zhodnocovanie odpadu	skvalitnený systém triedeného zberu / súbor aktivít	1	Zámer je pokračovaním už realizovaného projektu	-	2022	3,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	N	N/A
36	Investičný	2420 - Ostatné inžinierske stavby, i.n.	Zberný dvor Vyšné Ružbachy	Životné prostredie	Zhodnocovanie odpadu	vybudované zberné dvory / počet	1	Spracovaná projektová dokumentácia	-	2022	300,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
37	Investičný	2152 - Priehrady	Vybudovanie hrádze pri osade	Životné prostredie	Prevenia pred prírodnými nešťastiami	realizované protipovodňové opatrenia / súbor aktivít	1	Zámer je pokračovaním už realizovaného projektu	-	2025	60,00 €	Zámer je v súčasnosti len v polohe úvah	-	N	N/A

Zdroj: MDVRR 2015, Obecný úrad, vlastné spracovanie

D-Realizačná časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Realizačná časť je zameraná na popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia realizácie programu rozvoja obce, systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu rozvoja obce na základe stanovenia merateľných ukazovateľov a vecný a časový harmonogram realizácie programu rozvoja obce formou akčných plánov. Realizačná časť obsahuje:

- akčný plán,
- popis úloh jednotlivých partnerov pri realizácii PHSR,
- popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia,
- stručný popis komunikačnej stratégie PHSR k jednotlivým cieľovým skupinám,
- popis systému monitorovania a hodnotenia plnenia PHSR.

Akčný plán obce

Akčný plán predstavuje konkrétny harmonogram činností/projektov/aktivít súvisiacich s rozvojom obce v nadväznosti na prioritné oblasti sociálno-ekonomického rozvoja. Tento plán vychádza zo stratégie, je jej logickou súčasťou a realizuje sa prostredníctvom konkrétnych projektov a aktivít. Obsahuje predpokladané termíny plnenia jednotlivých úloh, zoznam inštitúcií zodpovedných za ich plnenie a predpokladané zdroje financovania.

Formulár 11 (R1): Akčný plán

Opatrenie, projekt/aktivita	Termín	Zodpovedný	Financovanie (tis. eur)
HOSPODÁRSKA OBLASŤ			
1.1 Podpora MSP, remeselníkov, poľnohospodárov a lesníkov			
Aktivita: 1.1.1 Podpora rozvoja služieb a podnikateľských aktivít v obci	od 2021 priebežne	obec	3,00
Aktivita: 1.1.2 Podpora zavádzania inovácií u miestnych zamestnávateľov	od 2021 priebežne	obec, firmy	2,00
1.2 Rozvoj digitalizácie			
Aktivita: 1.2.1 Podpora zavádzania efektívnych SMART digitálnych riešení v podnikoch a u subjektov poskytujúcich verejné služby	od 2021 priebežne	obec, firmy	4,00
Aktivita: 1.2.2 Zvyšovanie digitálnych zručností zamestnancov a obyvateľov obce	od 2021 priebežne	obec	2,00
1.3 Skvalitňovanie turistickej infraštruktúry			
Projekt: 1.3.1 Obnova kempu Vyšné Ružbachy	2026-2027	obec, miestni podnikatelia	1 750,00
1.4 Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry			
Projekt: 1.4.1 Rekonštrukcia miestnej komunikácie a výstavba chodníka smerom k družstvu a k cyklotrase AQUAVELO	2021-2022	obec	80,00
Projekt: 1.4.2 Výstavba kruhového objazdu na hlavnej križovatke	2022	obec	50,00
Aktivita: 1.4.3 Zvýšenie bezpečnosti cestnej premávky v obci (retardéry, bezpečnostné zábrany pri MŠ a pod.)	2022	obec	10,00
Projekt: 1.4.4 Rekonštrukcia ostatných miestnych komunikácií a chodníkov	2024	obec	300,00
Projekt: 1.4.5 Rekonštrukcia mosta pri požiarnej zbrojnici	2024	obec	40,00

Aktivita: 1.4.6 Rekonštrukcia nástupnej zastávky a vybudovanie výstupnej zastávky	2023	obec	6,00
Projekt: 1.4.7 Výstavba cyklistického chodníka N. Ružbachy - V. Ružbachy - Podolíneč	2023	obec	450,00
1.5 Zlepšenie technickej vybavenosti obce			
Projekt: 1.5.1 Dobudovanie kanalizačnej vetvy a prečerpávacej stanice v osade	2024	obec	100,00
Projekt: 1.5.2 Výstavba verejného osvetlenia v chatovej oblasti Kukura	2026	obec	40,00
Projekt: 1.5.3 Vybudovanie SMART verejného osvetlenia v sochárskom sympóziu	2025	obec	15,00
Aktivita: 1.5.4 Rekonštrukcia verejného osvetlenia na hlavnej ceste	2022	obec	5,00
1.6 Spolupráca s partnerskými obcami			
Aktivita: 1.6.1 Rozvoj partnerskej a cezhraničnej spolupráce	od 2021 pribežne	obec	10,00
SOCIÁLNA OBLASŤ			
2.1 Tvorba možností pre rozvoj bývania			
Aktivita: 2.1.1 Obstaranie nového územného plánu	2023	obec	5,00
Projekt: 2.1.2 Komplexná príprava inžinierskych sietí v lokalite IBV Horbek (voda, plyn, kanalizácia, komunikácie, chodníky, verejné osvetlenie, rozhlas)	2022-2024	obec	500,00
Projekt: 2.1.3 Komplexná príprava lokality HBV s nájomnými bytmi pre mladé rodiny pri vstupe do obce	2023-2025	obec	2 500,00
Projekt: 2.1.4 Rekonštrukcia bývalého hotela Kráter na nájomné byty	2027	obec	1 000,00
2.2 Zvyšovanie bezpečnosti obyvateľov vrátane prevencie kriminality			
Aktivita: 2.2.1 Rozšírenie kamerového systému	2024	obec	15,00
2.3 Zlepšenie kvality občianskej vybavenosti			
Projekt: 2.3.1 Prestrešenie pódia na nádvorí grófa Zamoyského	2021	obec	17,50
Aktivita: 2.3.2 Zriadenie reprezentačných priestorov v budove bývalého kaštieľa	2025	obec	30,00
Projekt: 2.3.3 Obnova fasády Domu smútku	2024	obec	25,00
2.4 Podpora sociálnych služieb a sociálnych aktivít			
Aktivita: 2.4.1 V spolupráci s UPSVaR zapájanie obce do projektov AOTP	od 2021 pribežne	obec, UPSVaR	10,00
Aktivita: 2.4.2 Podpora činnosti registrovaného sociálneho podniku	od 2021 pribežne	obec	20,00
Projekt: 2.4.3 Vybudovanie komunitného centra rekonštrukciou, nadstavbou a prístavbou Kina Mier	2024	obec	150,00
2.5 Skvalitnenie ponuky športového vyžitia a trávenia voľného času			
Aktivita: 2.5.1 Rekonštrukcia multifunkčného ihriska	2023	obec	30,00
Projekt: 2.5.2 Výstavba dopravného ihriska	2025	obec	30,00
Aktivita: 2.5.3 Výstavba outdoorového ihriska pri futbalovom ihrisku	2023	obec	8,00

2.6 Zlepšenie školskej infraštruktúry			
Projekt: 2.6.1 Nadstavba ZŠ s MŠ (rozšírenie kapacity)	2022	obec	600,00
Projekt: 2.6.2 Zateplenie športovej haly a výmena strešnej krytiny	2021-2022	obec	420,00
2.7 Podpora spoločenského a kultúrneho života			
Aktivita: 2.7.1 Podpora kultúrnych a športových podujatí a telies	od 2021 priebežne	obec	80,00
ENVIRONMENTÁLNA OBLASŤ			
3.1 Podpora triedenia a zhodnocovania odpadov			
Aktivita: 3.1.1 Skvalitnenie systému zberu odpadov	2022	obec	3,00
Projekt: 3.1.2 Zberný dvor Vyšné Ružbachy	2022	obec	300,00
3.2 Zlepšenie existujúcej protipovodňovej infraštruktúry			
Projekt: 3.2.1 Vybudovanie hrádze pri osade	2025	obec	60,00

Zdroj: Weisová, Bernátová 2012, vlastné spracovanie

Administratívne, organizačné a inštitucionálne zabezpečenie PHSR

Vypracovaním a schválením tohto programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja plní obec jeden zo základných princípov regionálnej politiky, ktorým je princíp programovania. Implementácia navrhovaných projektov a aktivít si bude vyžadovať konkrétnych ľudí, ktorí budú tieto projekty/aktivity uskutočňovať od začiatku do konca a ktorí za nich budú aj zodpovední. Vzhľadom na poddimenzovanosť samosprávy z aspektu ľudských zdrojov sa predpokladá, že niektoré projekty/aktivity bude potrebné realizovať v spolupráci s externými poradcami, odborníkmi, príp. špecializovanými firmami.

V systéme riadenia a implementácie PHSR je **Riadiacim orgánom** na úrovni obce obecný úrad prostredníctvom starostu obce. Ten zodpovedá za systém riadenia PHSR, ako aj za systém čerpania získaných dotácií, použitia úverových zdrojov a v prípade získania pomoci zo štrukturálnych fondov aj za čerpanie tejto pomoci. Obecné zastupiteľstvo plní úlohu **Monitorovacieho výboru**. **Orgánom auditu** je hlavný kontrolór a príslušná komisia OcZ, ak je zriadená. Funkciu **Platobného orgánu** vykonáva ekonomické oddelenie OcÚ a príslušné oddelenia OcÚ plnia funkciu **Sprostredkovateľského orgánu**. PHSR ako aj všetky jeho zmeny a doplnky schvaľuje obecné zastupiteľstvo (Inštitút priestorového plánovania, 2016).

Administratívne zabezpečenie realizácie tohto programu je teda nevyhnutnou podmienkou jeho plnenia. Realizácia si však bude vyžadovať pravidelnú systematickú prácu. Z tohto dôvodu sa odporúča zriadiť pri obecnom zastupiteľstve komisiu strategického rozvoja. Táto komisia by vystupovala ako poradný orgán, ktorého úlohou by bolo vypracovať a posúdiť Správu o realizácii PHSR, stav finančného čerpania prostriedkov, podieľať sa na určovaní priorít realizácie PHSR a zúčastňovať sa dôležitých stretnutí, týkajúcich sa rozvoja obce. V prípade potreby by táto komisia mala za úlohu prehodnotiť plán na ďalšie obdobie, eventuálne doplniť úlohy a opatrenia, ktoré neboli uvedené v tomto programe a pod.

Samospráva tak bude raz ročne získavať a spracovávať pripomienky poslancov, zamestnancov OcÚ, partnerov a verejnosti. Spracovanie pripomienok bude trvať do stanoveného termínu (napr. do septembra príslušného roku), kedy bude zastupiteľstvu predložené hodnotenie PHSR za predchádzajúci rok a aj jeho prípadná aktualizácia. Obecné zastupiteľstvo vo vzťahu k realizácii PHSR berie na vedomie návrh strategickej časti dokumentu, schvaľuje celý dokument PHSR a každoročne schvaľuje vyhodnotenie jeho plnenia. Úlohou obecného zastupiteľstva je taktiež schvaľovanie spolufinancovania pripravovaných projektov. Obecné zastupiteľstvo teda každoročne schvaľuje hodnotiace a monitorovacie správy a rozhoduje o prípadných zmenách a aktualizácii programu.

Stručný popis komunikačnej stratégie

Súčasťou každého z pripravovaných a realizovaných projektov PHSR budú, či už z dôvodu povinného informovania a publicity (najmä pri projektoch financovaných z EŠIF) alebo v rámci komunikácie medzi obcou a cieľovými skupinami pri príprave a realizácii projektov, rôzne formy komunikácie. V prípade realizácie projektov z EŠIF budú v záujme informovania verejnosti osadené informačné tabule, príp. budú organizované úvodné a záverečné konferencie, semináre, workshopy, rôzne informačné stretnutia a pod.

V podmienkach obce prebieha komunikácia predovšetkým osobným stykom verejnosti a záujmových skupín s jej volenými orgánmi a zamestnancami. Významným komunikačným kanálom najmä pre mladšie a stredné vekové kategórie obyvateľstva je webová stránka obce. Staršie vekové kategórie uprednostňujú najmä obecný rozhlas, úradnú tabuľu a osobné podanie. Ďalším nástrojom komunikácie budú pozvánky na priamu účasť verejnosti na zasadnutiach obecného zastupiteľstva. Prostredníctvom uvedených komunikačných kanálov bude až do ukončenia platnosti PHSR prebiehať neustála komunikácia s obyvateľmi týkajúca sa realizácie tohto Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce.

Systém monitorovania a hodnotenia

Cieľom systému monitorovania a hodnotenia je získavanie informácií o reálnom plnení PHSR a o jeho prípadnom negatívnom vývoji. Dôsledkom dobrého nastavenia systému monitorovania a hodnotenia bude prípadná zmena spôsobu realizácie, podľa potreby aj definovanie a prijatie nových opatrení. Ako už bolo spomenuté vyššie, samospráva bude raz ročne (do začiatku prípravy rozpočtu na ďalší rok) získavať a spracovávať pripomienky poslancov, zamestnancov OcÚ, zainteresovaných partnerov a verejnosti. Spracovanie pripomienok bude trvať do stanoveného termínu, kedy bude zastupiteľstvu predložené hodnotenie PHSR za predchádzajúci rok a aj jeho prípadná aktualizácia.

Monitorovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja sa teda bude vykonávať priebežne počas celého trvania PHSR až do ukončenia jeho platnosti. Tento proces bude vychádzať z údajov uvedených vo Formulári P2 – ukazovatele výstupu, výsledku a dopadu projektu. Výstupom monitorovania PHSR bude monitorovacia správa za príslušný rok schválená obecným zastupiteľstvom, ktorej súčasťou môže byť aj prípadná monitorovacia správa schválená riadiacim orgánom v rámci implementácie projektov z EŠIF. Za prípravu monitorovacej správy konkrétneho projektu bude zodpovedať jeho garant podľa povahy projektu. Za prípravu monitorovacej správy PHSR bude zodpovedať samospráva obce – či už prostredníctvom starostu obce, hlavného kontrolóra, poslancov, zriadenej komisie strategického rozvoja, zamestnancov obecného úradu, príp. inej poverenej osoby.

Formulár 12 (R5): Plán hodnotenia a monitorovania

Plán priebežných hodnotení PHSR počas jeho platnosti 2021 - 2030		
Typ hodnotenia	Vykonať prvýkrát	Dôvod vykonania/ periodicita
Strategické hodnotenie	najskôr v roku 2023	podľa rozhodnutia obce a vzniknutej spoločenskej potreby
Operatívne hodnotenie	v prípade potreby	kontrola súladu programu s reálnou situáciou
Tematické hodnotenie časti PHSR	2024	téma hodnotenia identifikovaná ako riziková časť vo výročnej monitorovacej správe za predchádzajúci kalendárny rok
Ad hoc mimoriadne hodnotenie	v prípade potreby	pri značnom odklone od stanovených cieľov; pri návrhu na revíziu PHSR
Ad hoc hodnotenie celého PHSR alebo jeho časti	2021-2030	na základe rozhodnutia starostu, kontrolného orgánu, podnetu poslancov, správy auditu a pod.

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

E-Finančná časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Finančná časť obsahuje finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnu a organizačnú stránku realizácie programu rozvoja obce. Táto časť obsahuje:

- indikatívny finančný plán na celú realizáciu PHSR,
- model viaczdrojového financovania jednotlivých opatrení, aktivít (projektov) za účasti sociálno-ekonomických partnerov v území,
- hodnotiacu tabuľku pre výber projektov.

Indikatívny finančný plán

Výška potrebných finančných prostriedkov je v tomto PHSR uvedená pri jednotlivých projektoch a opatreniach. Uvedené sumy sú stanovené odhadom, keďže bez spracovania projektovej dokumentácie nie je možné ex-ante určiť predpokladanú sumu, potrebnú na realizáciu projektu. Navyše, táto suma sa ešte mení po realizácii verejného obstarávania. Pri rozhodovaní o financovaní jednotlivých projektov sa bude prihliadať na ich dôležitosť a na ich prínos pre rozvoj obce. Niektoré projekty/aktivity sa budú môcť realizovať v rámci bežnej prevádzky samosprávy, iné si však budú vyžadovať náročnejšie zdroje z hľadiska finančného aj personálneho zabezpečenia.

Potenciálne zdroje, ktoré sa samospráva môže snažiť získať na realizáciu opatrení a aktivít uvedených v tomto PHSR, sú najmä:

- bankové úvery,
- štátne dotácie z účelových fondov (napr. Environmentálny fond, ŠFRB),
- financovanie z národných projektov (napr. úrady práce, soc. vecí a rodiny - AOTP),
- rozpočet samosprávneho kraja,
- európske štrukturálne a investičné fondy,
- nadácie, neinvestičné fondy,
- Svetová banka,
- účelové fondy zahraničných zastupiteľstiev v SR,
- sponzorské dary podnikateľov, súkromných osôb, neziskového sektora a pod.,
- vlastné zdroje (rozpočet obce).

Celkovým prehľadom plánovaných finančných prostriedkov počas celej doby platnosti schváleného Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja je Indikatívny rozpočet – sumarizácia.

Formulár 13 (F1): Indikatívny rozpočet - sumarizácia

Oblasť	rok										Spolu (tis. €)
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	
Hospodárska	42,10	107,10	458,10	442,10	17,10	1 042,10	752,10	2,10	2,10	2,10	2 867,00
Sociálna	78,50	1 181,00	1 754,00	801,00	571,00	11,00	1 011,00	11,00	11,00	11,00	5 440,50
Environmentálna	0,00	303,00	0,00	0,00	60,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	363,00
SPOLU (tis. €)	120,60	1 591,10	2 212,10	1 243,10	648,10	1 053,10	1 763,10	13,10	13,10	13,10	8 670,50

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

Model viaczdrojového financovania a finančný rámec

Financovanie jednotlivých projektov sa bude realizovať z viacerých zdrojov, pričom závisieť bude od aktuálnej finančnej situácie obce a aktuálnych potrieb. Financovanie sa tak bude opierať o zdroje obce, o národné zdroje, o zdroje z EŠIF, VÚC, o súkromné a ďalšie zdroje.

Intervenčná matica predstavuje odhad objemu potrebných zdrojov na realizáciu jednotlivých projektových zámerov. Finálna podoba a konkrétna výška investícií bude známa až po vypracovaní projektovej dokumentácie a vychádzať bude najmä z procesu verejného obstarávania.

Formulár 14 (F5): Model viaczdrojového financovania – intervenčná matica

Viaczdrojové financovanie (tis. eur)								
Opatrenie	Celkové náklady	Verejné zdroje					Súkromné zdroje	Iné zdroje
		EÚ	Štát	VÚC	Obec	Spolu		
Opatrenie 1.1	5,00				5,00	5,00		
Opatrenie 1.2	6,00		3,00		3,00	6,00		
Opatrenie 1.3	1 750,00	1 487,50	175,00		87,50	1 750,00		
Opatrenie 1.4	936,00	782,00	92,00		62,00	936,00		
Opatrenie 1.5	160,00	46,75	100,50		9,75	157,00	3,00	
Opatrenie 1.6	10,00			4,00	6,00	10,00		
Opatrenie 2.1	4 005,00	425,00	3 378,00		202,00	4 005,00		
Opatrenie 2.2	15,00		14,25		0,75	15,00		
Opatrenie 2.3	72,50	46,75	5,50	6,00	14,25	72,50		
Opatrenie 2.4	180,00	127,50	24,50		28,00	180,00		
Opatrenie 2.5	68,00	25,50	3,00	5,00	15,50	49,00	19,00	
Opatrenie 2.6	1 020,00	510,00	459,00		51,00	1 020,00		
Opatrenie 2.7	80,00		5,00	20,00	55,00	80,00		
Opatrenie 3.1	303,00		285,00		18,00	303,00		
Opatrenie 3.2	60,00	51,00	6,00		3,00	60,00		
SPOLU	8 670,50	3 502,00	4 550,75	35,00	560,75	8 648,50	22,00	0,00

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

Finančný rámec na realizáciu PHSR pre potreby súhrnného prehľadu plánovaných projektov a aktivít je formulárom s podrobnou štruktúrou plánovaných finančných prostriedkov na opatrenia, projekty a aktivity PHSR na celé jeho obdobie. Obsahuje podrobné členenie predpokladaných finančných zdrojov, potrebných na realizáciu jednotlivých projektov.

Formulár 15 (F2): Finančný rámec pre realizáciu PHSR

Číslo opatrenia	Kód a názov projektu/aktivity	Klasifikácia stavieb - trieda	Hlavný ukazovateľ-výsledku, dopadu	Termín začatia a ukončenia realizácie projektu / aktivity	RN Spolu (tis. eur)	Verejné zdroje celkom	Verejné zdroje		Súkromné zdroje	Úverové zdroje	EIB príspevok (informatívne)	Iné zdroje
				rok			Národné celkom	EÚ (EŠIF) celkom				
					a=b+e+f+g+h	b=c+d	c	d	e	f	g	h
I. Hospodárska politika					2 867,00 €	2 864,00 €	547,75 €	2 316,25 €	3,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €
Opat. 1.1	1.1.1 Podpora rozvoja služieb a podnikateľských aktivít v obci		rozvinutie lokálnej ekonomiky	2021-2030	3,00 €	3,00 €	3,00 €					
	1.1.2 Podpora zavádzania inovácií u miestnych zamestnávateľov		rozvinutie lokálnej ekonomiky	2021-2030	2,00 €	2,00 €	2,00 €					
Opat. 1.2	1.2.1 Podpora zavádzania efektívnych SMART digitálnych riešení v podnikoch a u subjektov poskytujúcich verejné služby		rozvinutie lokálnej ekonomiky	2021-2030	4,00 €	4,00 €	4,00 €					
	1.2.2 Zvyšovanie digitálnych zručností zamestnancov a obyvateľov obce		zvýšená zamestnanosť obyvateľstva	2021-2030	2,00 €	2,00 €	2,00 €					

Opat. 1.3	1.3.1 Obnova kempu Vyšné Ružbachy	2412 - Ostatné športové a rekreačné stavby	zvýšený počet turistov v obci	2026-2027	1 750,00 €	1 750,00 €	262,50 €	1 487,50 €				
Opat. 1.4	1.4.1 Rekonštrukcia miestnej komunikácie a výstavba chodníka smerom k družstvu a k cyklotrase AQUAVELO	2112 - Miestne komunikácie	kvalitnejšie MK; zvýšený počet turistov v obci	2021-2022	80,00 €	80,00 €	12,00 €	68,00 €				
	1.4.2 Výstavba kruhového objazdu na hlavnej križovatke	2112 - Miestne komunikácie	zvýšená bezpečnosť cestnej premávky	2022	50,00 €	50,00 €	7,50 €	42,50 €				
	1.4.3 Zvýšenie bezpečnosti cestnej premávky v obci (retardéry, bezpečnostné zábrany pri MŠ a pod.)	2112 - Miestne komunikácie	zvýšená bezpečnosť cestnej premávky a detí	2022	10,00 €	10,00 €	10,00 €					
	1.4.4 Rekonštrukcia ostatných miestnych komunikácií a chodníkov	2112 - Miestne komunikácie	zabezpečený kvalitný prístup k bytom; zvýšená bezpečnosť chodcov	2024	300,00 €	300,00 €	45,00 €	255,00 €				
	1.4.5 Rekonštrukcia mosta pri požiarnej zbrojnici	2112 - Miestne komunikácie	zvýšená bezpečnosť vozidiel, cyklistov a chodcov	2024	40,00 €	40,00 €	6,00 €	34,00 €				
	1.4.6 Rekonštrukcia nástupnej zastávky a vybudovanie výstupnej zastávky	2112 - Miestne komunikácie	zvýšený komfort a bezpečnosť osôb cestujúcich verejnou dopravou	2023	6,00 €	6,00 €	6,00 €					

	1.4.7 Výstavba cyklistického chodníka N. Ružbachy - V. Ružbachy - Podolíneč	2112 - Miestne komunikácie	vyšší počet športujúcich osôb; zvýšená bezpečnosť cyklistov	2023	450,00 €	450,00 €	67,50 €	382,50 €				
Opat. 1.5	1.5.1 Dobudovanie kanalizačnej vetvy a prečerpávacej stanice v osade	2223 - Miestne kanalizácie	dobudovaná kanalizačná sieť v obci; čistejšie životné prostredie; lepšie zdravie obyvateľov	2024	100,00 €	100,00 €	100,00 €					
	1.5.2 Výstavba verejného osvetlenia v chatovej oblasti Kukura	2224 - Miestne elektrické a telekomunikačné rozvody a vedenia	zvýšená bezpečnosť osôb v oblasti; kvalitnejšie verejné priestory	2026	40,00 €	40,00 €	6,00 €	34,00 €				
	1.5.3 Vybudovanie SMART verejného osvetlenia v sochárskom sympóziu	2224 - Miestne elektrické a telekomunikačné rozvody a vedenia	zvýšená bezpečnosť osôb v oblasti; kvalitnejšie verejné priestory	2025	15,00 €	15,00 €	2,25 €	12,75 €				
	1.5.4 Rekonštrukcia verejného osvetlenia na hlavnej ceste	2224 - Miestne elektrické a telekomunikačné rozvody a vedenia	stĺpy VO premiestnené zo súkromných pozemkov na pozemky vo vlastníctve obce	2022	5,00 €	2,00 €	2,00 €	3,00 €				
Opat. 1.6	1.6.1 Rozvoj partnerskej a cezhraničnej spolupráce		5 podporených partnerských projektov	2021-2030	10,00 €	10,00 €	10,00 €					
II. Sociálna politika					5 440,50 €	5 421,50 €	4 286,75 €	1 134,75 €	19,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €

Opat. 2.1	2.1.1 Obstaranie nového územného plánu		územný plán reflektujúci aktuálne a budúce potreby obce	2023	5,00 €	5,00 €	5,00 €					
	2.1.2 Komplexná príprava inžinierskych sietí v lokalite IBV Horbek (voda, plyn, kanalizácia, komunikácie, chodníky, verejné osvetlenie, rozhlas)		komplexne pripravená lokalita IBV pre budúcu výstavbu RD	2022-2024	500,00 €	500,00 €	75,00 €	425,00 €				
	2.1.3 Komplexná príprava lokality HBV s nájomnými bytmi pre mladé rodiny pri vstupe do obce		komplexne pripravená lokalita HBV s vybudovanými nájomnými bytmi	2023-2025	2 500,00 €	2 500,00 €	2 500,00 €					
	2.1.4 Rekonštrukcia bývalého hotela Kráter na nájomné byty	1122 - Trojbytové a viacbytové budovy	20 nových nájomných bytov	2027	1 000,00 €	1 000,00 €	1 000,00 €					
Opat. 2.2	2.2.1 Rozšírenie kamerového systému	2224 - Miestne elektrické a telekomunikačné rozvody a vedenia	10 nových kamier	2024	15,00 €	15,00 €	15,00 €					
Opat. 2.3	2.3.1 Prestrešenie pódia na nádvorí grófa Zámoyského		kvalitná občianska vybavenosť	2021	17,50 €	17,50 €	17,50 €					

	2.3.2 Zriadenie reprezentačných priestorov v budove bývalého kaštieľa	1274 - Ostatné budovy, i.n.	vybudované kvalitné reprezentačné priestory	2025	30,00 €	30,00 €	4,50 €	25,50 €				
	2.3.3 Obnova fasády Domu smútku	1272 - Budovy a miesta na vykonávanie náboženských aktivít	vybudované dôstojné priestory pre vykonávanie náboženských obradov	2024	25,00 €	25,00 €	3,75 €	21,25 €				
Opat. 2.4	2.4.1 V spolupráci s UPSVaR zapájanie obce do projektov AOTP		5 zamestnaných osôb	2021-2030	10,00 €	10,00 €	10,00 €					
	2.4.2 Podpora činnosti registrovaného sociálneho podniku		10 zamestnaných osôb	2021-2030	20,00 €	20,00 €	20,00 €					
	2.4.3 Vybudovanie komunitného centra rekonštrukciou, nadstavbou a prístavbou Kina Mier	1274 - Ostatné budovy, i.n.	30 prijímateľov sociálnej služby	2024	150,00 €	150,00 €	22,50 €	127,50 €				
Opat. 2.5	2.5.1 Rekonštrukcia multifunkčného ihriska	2411 - Športové ihriská	verejnosť realizujúca športové aktivity	2023	30,00 €	30,00 €	4,50 €	25,50 €				
	2.5.2 Výstavba dopravného ihriska	2411 - Športové ihriská	deti a verejnosť realizujúca vzdelávacie aktivity na úseku cestnej premávky	2025	30,00 €	15,00 €	15,00 €	15,00 €				

	2.5.3 Výstavba outdoorového ihriska pri futbalovom ihrisku	2411 - Športové ihriská	verejnosť realizujúca športové aktivity	2023	8,00 €	4,00 €	4,00 €		4,00 €			
Opat. 2.6	2.6.1 Nadstavba ZŠ s MŠ (rozšírenie kapacity)	1263 - Školy, univerzity a budovy na vzdelávanie	všetky deti a žiaci z obce realizujúci výchovu a vzdelávanie priamo v obci	2022	600,00 €	600,00 €	90,00 €	510,00 €				
	2.6.2 Zateplenie športovej haly a výmena strešnej krytiny	1263 - Školy, univerzity a budovy na vzdelávanie	deti, žiaci a verejnosť realizujúca športové aktivity v kvalitných priestoroch	2021-2022	420,00 €	420,00 €						
Opat. 2.7	2.7.1 Podpora kultúrnych a športových podujatí a telies		kultúrne a športové podujatia konané na území obce	2021-2030	80,00 €	80,00 €	80,00 €					
III. Environmentálna politika					363,00 €	363,00 €	312,00 €	51,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €
Opat. 3.1	3.1.1 Skvalitnenie systému zberu odpadov		skvalitnený systém triedeného zberu, vyššia úroveň vytriedenia odpadov	2022	3,00 €	3,00 €	3,00 €					
	3.1.2 Zberný dvor Vyšné Ružbachy	2420 - Ostatné inžinierske stavby, i.n.	vyššia úroveň vytriedenia odpadov	2022	300,00 €	300,00 €	300,00 €					
Opat. 3.2	3.2.1 Vybudovanie hrádze pri osade	2152 - Priehrady	žiadne škody na majetku v dôsledku povodní	2025	60,00 €	60,00 €	9,00 €	51,00 €				

Celkom	8 670,50 €	8 648,50 €	5 146,50 €	3 502,00 €	22,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €
--------	------------	------------	------------	------------	---------	--------	--------	--------

Zdroj: MDVRR 2015, Obecný úrad, vlastné spracovanie

System hodnotenia a zaradovania projektov do financovania

Dôležitým momentom v procese realizácie PHSR bude schvaľovanie financovania jednotlivých projektových zámerov obecným zastupiteľstvom. Pri výbere projektov bude preto nutné prihliadať na ich dôležitosť a význam či už z legislatívneho hľadiska alebo vo vzťahu k rozvoju obce.

Nasledujúca hodnotiacia tabuľka pre výber projektov je upravená pre potreby obce. Najvyššiu prioritu (úroveň dôležitosti) majú projekty, ktorých realizácia vyplýva priamo z legislatívy a projekty, ktoré budú riešiť výrazne naliehavú havarijnú alebo mimoriadnu situáciu. Kategória s vysokou prioritou zahŕňa projekty s oporou vo VZN obce, projekty Miestnej akčnej skupiny, oblastnej organizácie cestovného ruchu, projekty s vydaným právoplatným stavebným povolením (príp. aj projekty s ukončeným procesom verejného obstarávania), projekty, na ktoré sa dajú získať zdroje z EŠIF a/alebo ich realizácia je zároveň nutná pre rozvoj obce a projekty, ktoré majú vysokú podporu u obyvateľstva. Kategória so strednou úrovňou dôležitosti obsahuje tie projekty, ktoré majú možnosť byť spolufinancované z európskych štrukturálnych a investičných fondov a/alebo ich realizácia je zároveň vhodná pre rozvoj obce. Kategóriu 4 a 5 predstavujú projekty nachádzajúce sa vo fáze úvah (bez spracovania prvotných analýz, projektovej dokumentácie, stavebného povolenia a pod.).

Formulár 16 (F3): Hodnotiacia tabuľka pre výber projektov

Kategória	Úroveň dôležitosti	Hodnotiace kritérium (podmienky pre zaradenie do úrovne dôležitosti)	Projekt/Aktivita
1	Najvyššia	a) projekty vyplývajúce zo zákona alebo legislatívy EÚ b) projekty riešiace havarijnú alebo mimoriadnu situáciu	
2	Vysoká	a) projekty s oporou vo VZN obce b) projekty s právoplatným stavebným povolením c) projekty MAS d) projekty OOCR e) projekty miestnych rozvojových organizácií f) projekty s vysokou podporou obyvateľov g) projekty s potenciálom spolufinancovania z EŠIF a z iných zdrojov a/alebo projekty, ktorých realizácia je pre rozvoj obce nutná	1.4.2; 1.4.3; 1.4.7; 1.5.1; 1.5.4; 1.6.1; 2.1.1; 2.1.2; 2.1.3; 2.3.1; 2.4.1; 2.4.2; 2.4.3; 2.5.1; 2.6.1; 2.6.2; 2.7.1; 3.1.1; 3.1.2; 3.1.3;
3	Stredná	projekty s potenciálom spolufinancovania z EŠIF a z iných zdrojov a/alebo projekty, ktorých realizácia je pre rozvoj obce vhodná	1.1.2; 1.2.1; 1.2.2; 1.4.1; 1.4.4; 1.4.5; 1.4.6; 1.5.2; 1.5.3; 2.1.4; 2.2.1; 2.3.3; 2.5.2; 2.5.3;
4	Nízka	projekty v štádiu zámerov / úvah	1.1.1; 1.3.1; 2.3.2;
5	Najnižšia	ostatné	

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

Záver

Formulár 17 (Z1): Schválenie PHSR

Schválenie PHSR	
Dokument	<u>Názov dokumentu:</u> Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vyšné Ružbachy na roky 2021-2030 <u>Štruktúra dokumentu:</u> dokument je štruktúrovaný podľa zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov, podľa Metodiky na vypracovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce/obcí/VÚC, vydanej Ministerstvom dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja, verzia 2.0, február 2015, podľa Metodiky na spracovanie Programu rozvoja obce, vydanej Inštitútom priestorového plánovania, september 2016 a podľa Metodiky tvorby a implementácie programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja regiónov, programov rozvoja obcí a skupín obcí s uplatnením princípov udržateľného smart (inteligentného, rozumného) rozvoja, vydanej Úradom podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu, január 2020.
Spracovanie	<u>Forma a obdobie spracovania:</u> spracovanie PHSR vykonala obec v partnerstve s externým odborníkom, ktorý koordinoval proces tvorby dokumentu a zabezpečoval dodržiavanie metodických postupov. Dokument bol spracovaný v lete 2021. <u>Riadiaci tím:</u> riadiaci tím pozostával z 2 členov a v procese spracovania mal 2 pracovné zasadania. <u>Účasť verejnosti a komunikácia s ňou:</u> verejnosť participovala na procese spracovania PHSR prostredníctvom prieskumu názorov. <u>Autor dokumentu:</u> RNDr. Radomír Babiak, PhD.; www.dokumentypreobce.sk <u>Náklady na spracovanie:</u> z rozpočtu obce.
Prerokovanie	<u>Prerokovanie v orgánoch samosprávy dňa:</u> 25.11.2021
Schválenie	<u>Návrh na uznesenie zastupiteľstva:</u> „Obecné zastupiteľstvo schvaľuje Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vyšné Ružbachy na roky 2021-2030“.

Zdroj: Weisová, Bernátová 2012, vlastné spracovanie

Prílohy

Zoznam informačných zdrojov použitých v PHSR

Bázne environmentálne informácie o sídlach Slovenska (www.beiss.sk)

Halás, M. (2008): Priestorová polarizácia spoločnosti s detailným pohľadom na periférne regióny Slovenska. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*, 2008, Vol. 44, No. 2

Inštitút priestorového plánovania (2016): *Stručná metodika spracovania Programu rozvoja obce a Spoločného programu rozvoja obcí*. Bratislava: september 2016.

Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001

Korec, P. (2005): *Regionálny rozvoj Slovenska v rokoch 1989-2004*. Bratislava: Geografika, 2005. ISBN 80-969338-0-9, 227 s.

MDVRR (2015): *Metodika na vypracovanie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce/obcí/VÚC*. Bratislava: Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja, verzia 2.0, február 2015, 62 s.

Operačné programy 2014-2020

Partnerská dohoda 2014-2020

PHSR obce Vyšné Ružbachy 2014-2020

PHSR Prešovského samosprávneho kraja 2014-2020

Povodňová dokumentácia obce Vyšné Ružbachy

Program rozvoja vidieka 2014-2020

Register pozemkových spoločností

Register účtovných závierok

Súvaha obce Vyšné Ružbachy k 31.12.2020

Štatistický úrad Slovenskej republiky

Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu (2020): *Metodika tvorby a implementácie programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja regiónov, programov rozvoja obcí a skupín obcí s uplatnením princípov udržateľného smart (inteligentného, rozumného) rozvoja*. Bratislava: január 2020.

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

Územný plán obce Vyšné Ružbachy

Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030

Vstupná správa pre vypracovanie PHSR Prešovského samosprávneho kraja na roky 2021-2030

Výkaz ziskov a strát obce Vyšné Ružbachy k 31.12.2020

Weisová, D., Bernátová, M. (2012): *Strategické plánovanie samosprávy*. Žilina: Municipalia, 2012.

Zákon č. 389/1990 Zb. o obecnom zriadení

Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti

Zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy

Zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja

Internetové zdroje:

census2011.statistics.sk

datacube.statistics.sk

datacube.statistics.sk/SODB/

<http://cp.atlas.sk>

<http://uzemia.enviroportal.sk>

<https://gis.nlc.sk.org/islhp/#lesnictvo>

statdat.statistics.sk

www.beiss.sk

www.cdb.sk

www.ives.minv.sk/heraldreg

www.maps.google.com

www.minv.sk

www.obecvysneruzbachy.sk

www.orsr.sk

www.pamiatky.sk

www.registeruz.sk

www.statistics.sk

www.zrsr.sk

Zoznam skratiek použitých v PHSR

AOTP	Aktívne opatrenia trhu práce	NFP	Nenávratný finančný príspevok
b.j.	Bytové jednotky	NN	Nízke napätie
BRKO	Biologicky rozložiteľný komunálny odpad	NPR	Národná prírodná rezervácia
CDB	Cestná databanka	OcÚ	Obecný úrad
CLLD	Community-led Local Development (Miestny rozvoj vedený komunitou)	o. i.	Okrem iného
CR	Cestovný ruch	OOOR	Oblasťná organizácia cestovného ruchu
ČOV	Čistička odpadových vôd	PA	Povodňová aktivita
DHZ	Dobrovoľný hasičský zbor	PP	Prírodná pamiatka
EAO	Ekonomicky aktívne obyvateľstvo	PR	Prírodná rezervácia
EIB	Európska investičná banka	PPA	Pôdohospodárska platobná agentúra
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy	PPF	Poľnohospodársky pôdny fond
EZÚS	Európske zoskupenie územnej spolupráce	PSK	Prešovský samosprávny kraj
ha	Hektár	SHR	Samostatne hospodáriaci roľníci
IBV	Individuálna bytová výstavba	SPR	Strategicko-plánovací región
IUI	Integrovaná územná investícia	ŠFRB	Štátny fond rozvoja bývania
KURS	Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001	ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
KZAM	Klasifikácia zamestnaní	ÚPSVaR	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
MAS	Miestna akčná skupina	ÚSES	Územný systém ekologickej stability
MOK	Maloobjemový kontajner	TTP	Trvalé trávne porasty
MRK	Marginalizované rómske komunity	UoZ	Uchádzač o zamestnanie
MSP	Malí a strední podnikatelia	VÚC	Vyšší územný celok
MŽP	Ministerstvo životného prostredia	VZN	Všeobecne záväzné nariadenie

Akčný plán na daný rozpočtový rok s výhľadom na 2 roky

Obec si v tomto PHSR naplánovala realizovať viacero projektov/aktivít. Niektoré z naplánovaných projektov/aktivít sú pomerne jednoduché, nevyžadujú si veľké finančné, materiálne, príp. personálne úsilie. Na druhej strane, iné projekty si zo svojej povahy budú vyžadovať množstvo úsilia, času, schopností a financií. Akčný plán na daný rozpočtový rok predstavuje zhrnutie projektových zámerov a aktivít obce, ktoré sa plánujú realizovať v roku 2021 a výhľadovo aj v rokoch 2022 a 2023. Zložitejšie projekty/aktivity sú v tomto Akčnom pláne rozpracované formou Formuláru na prípravu projektov.

2021

- **1.1.1 Podpora rozvoja služieb a podnikateľských aktivít v obci**
 Cieľ aktivity: Podporovať miestnych podnikateľov
 Termín realizácie: od 2021 každoročne
 Predpokladané náklady: 300,- eur ročne
- **1.1.2 Podpora zavádzania inovácií u miestnych zamestnávateľov**
 Cieľ aktivity: Podporovať miestnych podnikateľov
 Termín realizácie: od 2021 každoročne
 Predpokladané náklady: 200,- eur ročne
- **1.2.1 Podpora zavádzania efektívnych SMART digitálnych riešení v podnikoch a u subjektov poskytujúcich verejné služby**
 Cieľ aktivity: Podporiť transformáciu hospodárstva
 Termín realizácie: od 2021 každoročne
 Predpokladané náklady: 400,- eur ročne
- **1.2.2 Zvyšovanie digitálnych zručností zamestnancov a obyvateľov obce**
 Cieľ aktivity: Zlepšiť zručnosti obyvateľov v používaní moderných technológií
 Termín realizácie: od 2021 každoročne
 Predpokladané náklady: 200,- eur ročne
- **1.6.1 Rozvoj partnerskej a cezhraničnej spolupráce**
 Cieľ aktivity: Rozvíjať partnerskú a cezhraničnú spoluprácu
 Termín realizácie: od 2021 každoročne
 Predpokladané náklady: 1 000,- eur ročne
- **2.4.1 V spolupráci s UPSVaR zapájanie obce do projektov AOTP**
 Cieľ aktivity: Zvýšiť zamestnanosť miestnych obyvateľov znevýhodnených na trhu práce
 Termín realizácie: od 2021 každoročne
 Predpokladané náklady: 1 000,- eur ročne
- **2.4.2 Podpora činnosti registrovaného sociálneho podniku**
 Cieľ aktivity: Podporovať zamestnanosť miestnych obyvateľov znevýhodnených na trhu práce; rozvíjať lokálnu ekonomiku
 Termín realizácie: od 2021 každoročne
 Predpokladané náklady: 2 000,- eur ročne

• **2.7.1 Podpora kultúrnych a športových podujatí a telies**

Cieľ aktivity: Podporovať kultúrny a športový život v obci
 Termín realizácie: od 2021 každoročne
 Predpokladané náklady: 8 000,- eur ročne

Formulár P4 – Formulár na prípravu projektov	
Názov projektu	1.4.1 Rekonštrukcia miestnej komunikácie a výstavba chodníka smerom k družstvu a k cyklotrase AQUAVELO
Cieľ projektu	Zabezpečiť kvalitné miestne komunikácie
Termín	2021-2022
Garant	Obec Vyšné Ružbachy
Spolupráca (partneri)	-
Predpokladané náklady	80 000,- eur
Zdroje financovania	Obecný rozpočet, Štátne dotácie, VÚC, EŠIF
Výstupy	Zrekonštruovaný povrch miestnej komunikácie, novo vybudovaný chodník
Užívatelia	Obyvatelia obce a jej návštevníci

Formulár P4 – Formulár na prípravu projektov	
Názov projektu	2.3.1 Prestrešenie pódia na nádvorí grófa Zámoyského
Cieľ projektu	Zabezpečiť účinkujúcim subjektom kvalitné priestory pre realizáciu ich vystúpení
Termín	2021
Garant	Obec Vyšné Ružbachy
Spolupráca (partneri)	-
Predpokladané náklady	17 500,- eur
Zdroje financovania	Obecný rozpočet, VÚC
Výstupy	Vybudované prestrešenie pódia
Užívatelia	Účinkujúci

Formulár P4 – Formulár na prípravu projektov	
Názov projektu	2.6.2 Zateplenie športovej haly a výmena strešnej krytiny
Cieľ projektu	Zabezpečiť žiakom ZŠ a športujúcej verejnosti kvalitné priestory na realizáciu športových aktivít
Termín	2021-2022
Garant	Obec Vyšné Ružbachy
Spolupráca (partneri)	ZŠ s MŠ
Predpokladané náklady	420 000,- eur
Zdroje financovania	Obecný rozpočet, štátne dotácie, VÚC, EŠIF
Výstupy	Zrekonštruovaná športová hala
Užívatelia	Žiaci ZŠ a verejnosť

2022

- 1.4.3 Zvýšenie bezpečnosti cestnej premávky v obci (retardéry, bezpečnostné zábrany pri MŠ a pod.)**

Cieľ aktivity: Zvýšiť bezpečnosť cestnej premávky a bezpečnosť osôb v obci
 Termín realizácie: 2022
 Predpokladané náklady: 10 000,- eur

- 1.5.4 Rekonštrukcia verejného osvetlenia na hlavnej ceste**

Cieľ aktivity: Premiestniť stĺpy verejného osvetlenia zo záhrad rodinných domov na pozemky vo vlastníctve obce
 Termín realizácie: 2022
 Predpokladané náklady: 5 000,- eur

- 3.1.1 Skvalitnenie systému zberu odpadov**

Cieľ aktivity: Zvýšiť úroveň vytriedenia odpadov v obci
 Termín realizácie: 2022
 Predpokladané náklady: 3 000,- eur

Formulár P4 – Formulár na prípravu projektov	
Názov projektu	1.4.2 Výstavba kruhového objazdu na hlavnej križovatke
Cieľ projektu	Zvýšiť bezpečnosť cestnej premávky v obci
Termín	2022
Garant	Obec Vyšné Ružbachy
Spolupráca (partneri)	-
Predpokladané náklady	50 000,- eur
Zdroje financovania	Obecný rozpočet, štátne dotácie, VÚC, EŠIF
Výstupy	Vybudovaná okružná križovatka
Užívatelia	Obyvatelia obce a jej návštevníci

Formulár P4 – Formulár na prípravu projektov	
Názov projektu	2.1.2 Komplexná príprava inžinierskych sietí v lokalite IBV Horbek (voda, plyn, kanalizácia, komunikácie, chodníky, verejné osvetlenie, rozhlas)
Cieľ projektu	Zvýšiť atraktivitu obce prípravou novej lokality pre IBV
Termín	2022-2024
Garant	Obec Vyšné Ružbachy
Spolupráca (partneri)	-
Predpokladané náklady	500 000,- eur
Zdroje financovania	Obecný rozpočet, štátne dotácie, štátne fondy, EŠIF, Envirofond, súkromné zdroje
Výstupy	Vybudované inžinierske siete
Užívatelia	Budúci majitelia nehnuteľností v lokalite Horbek

Formulár P4 – Formulár na prípravu projektov	
Názov projektu	2.6.1 Nadstavba ZŠ s MŠ (rozšírenie kapacity)
Cieľ projektu	Zabezpečiť všetkým deťom a žiakom ZŠ možnosť výchovy a vzdelávania priamo v obci
Termín	2022
Garant	Obec Vyšné Ružbachy
Spolupráca (partneri)	ZŠ s MŠ
Predpokladané náklady	600 000,- eur
Zdroje financovania	Obecný rozpočet, štátne dotácie, EŠIF
Výstupy	Vybudovaná nadstavba ZŠ s rozšírenou kapacitou
Užívatelia	Žiaci ZŠ

Formulár P4 – Formulár na prípravu projektov	
Názov projektu	3.1.2 Zberný dvor Vyšné Ružbachy
Cieľ projektu	Zvýšiť úroveň vytriedenia odpadov vytvorením kvalitnejších podmienok pre nakladanie s odpadmi
Termín	2022
Garant	Obec Vyšné Ružbachy
Spolupráca (partneri)	-
Predpokladané náklady	300 000,- eur
Zdroje financovania	Obecný rozpočet, štátne dotácie, Envirofond
Výstupy	Vybudovaný zberný dvor s príslušným vybavením (vrátane malej kompostárne)
Užívatelia	Obyvatelia a zamestnanci obce

2023

- 1.4.6 Rekonštrukcia nástupnej zastávky a vybudovanie výstupnej zastávky**

Cieľ aktivity: Zabezpečiť príslušný komfort všetkým obyvateľom využívajúcim verejnú autobusovú dopravu

Termín realizácie: 2023

Predpokladané náklady: 6 000,- eur

- 2.1.1 Obstaranie nového územného plánu**

Cieľ aktivity: Zabezpečiť kvalitné miestne legislatívne podmienky pre komplexný rozvoj obce

Termín realizácie: 2023

Predpokladané náklady: 5 000,- eur

- **2.5.1 Rekonštrukcia multifunkčného ihriska**

Cieľ aktivity: Zlepšiť zdravie obyvateľstva vytvorením vhodných podmienok pre realizáciu športových aktivít
 Termín realizácie: 2023
 Predpokladané náklady: 30 000,- eur

- **2.5.3 Výstavba outdoorového ihriska pri futbalovom ihrisku**

Cieľ aktivity: Zlepšiť zdravie obyvateľstva vytvorením vhodných podmienok pre realizáciu športových aktivít
 Termín realizácie: 2023
 Predpokladané náklady: 8 000,- eur

Formulár P4 – Formulár na prípravu projektov	
Názov projektu	1.4.7 Výstavba cyklistického chodníka N. Ružbachy - V. Ružbachy - Podolíneč
Cieľ projektu	Vytvoriť podmienky pre aktívne trávenie voľného času a pre rozvoj turizmu v obci
Termín	2023
Garant	Obec Vyšné Ružbachy
Spolupráca (partneri)	Nižné Ružbachy, Podolíneč
Predpokladané náklady	450 000,- eur
Zdroje financovania	Obecný rozpočet, Štátne dotácie, VÚC, EŠIF
Výstupy	Vybudovaný cyklistický chodník
Užívatelia	Obyvatelia obce a jej návštevníci

Formulár P4 – Formulár na prípravu projektov	
Názov projektu	2.1.3 Komplexná príprava lokality HBV s nájomnými bytmi pre mladé rodiny pri vstupe do obce
Cieľ projektu	Zlepšiť prístup rodín k nájomnému bývaniu; zvýšiť počet obyvateľov obce
Termín	2023-2025
Garant	Obec Vyšné Ružbachy
Spolupráca (partneri)	-
Predpokladané náklady	2 500 000,- eur
Zdroje financovania	Obecný rozpočet, štátne dotácie, štátne fondy, EŠIF
Výstupy	Komplexne pripravená lokalita pre bývanie v bytových domoch - vybudované nájomné byty a všetky inžinierske siete
Užívatelia	Budúci nájomcovia bytov v lokalite

Zoznam máp, tabuliek, grafov, obrázkov a formulárov

Mapa 1: Poloha obce Vyšné Ružbachy - širšie vzťahy	3
Mapa 2: Poloha obce Vyšné Ružbachy voči susediacim obciam	4
Tabuľka 1: Zoznam analyzovaných koncepčných dokumentov	12
Tabuľka 2: Zoznam použitých kvalitatívnych a kvantitatívnych dát	13
Tabuľka 3: Základné charakteristiky stavu a pohybu obyvateľstva	16
Tabuľka 4: Vývoj priemerného veku obyvateľstva	20
Tabuľka 5: Veková štruktúra obyvateľov podľa produktívnych vekových skupín	20
Tabuľka 6: Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa dochádzky do zamestnania a odvetvia ekonomickej činnosti	22
Tabuľka 7: Obyvateľstvo podľa počítačových znalostí	23
Tabuľka 8: Vývoj nezamestnanosti v obci	24
Tabuľka 9: Štruktúra UoZ podľa veku k 31.12.2020	24
Tabuľka 10: Štruktúra UoZ podľa KZAM k 31.12.2020	26
Tabuľka 11: Byty podľa formy vlastníctva a systému dodávky vody	27
Tabuľka 12: Byty podľa obytných miestností	27
Tabuľka 13: Byty podľa obdobia výstavby	27
Tabuľka 14: Vybavenie technickou infraštruktúrou	28
Tabuľka 15: Základné parametre zdravotníckej a sociálnej infraštruktúry (2021)	29
Tabuľka 16: Infraštruktúra kultúry a športu	30
Tabuľka 17: Spádovosť obce k vybraným poskytovateľom administratívno-správných služieb	31
Tabuľka 18: Štruktúra pôdneho fondu (k 31.12.2020; v ha)	32
Tabuľka 19: Bilancia aktív a pasív k 31.12.2020 (eur; netto)	35
Tabuľka 20: Náklady a výnosy v roku 2020	36
Graf 1: Vývoj počtu obyvateľov obce Vyšné Ružbachy	17
Graf 2: Prirodzený pohyb obyvateľstva v rokoch 2011-2020	18
Graf 3: Migračný pohyb obyvateľstva v rokoch 2011-2020	18
Graf 4: Celkový pohyb obyvateľstva v rokoch 2011-2020	19
Graf 5: Veková štruktúra obyvateľstva k 31.12.2020	20
Graf 6: Štruktúra obyvateľstva podľa najvyššieho ukončeného vzdelania	21
Graf 7: Vývoj počtu UoZ v obci	24
Graf 8: Štruktúra UoZ podľa vzdelania k 31.12.2020	25
Graf 9: Štruktúra UoZ podľa doby evidencie k 31.12.2020	26
Formulár 1 (Ú1): Zámer spracovania PHSR	8
Formulár 2 (Ú2): Harmonogram spracovania PHSR	9
Formulár 3 (Ú8): Štruktúra dokumentu	9
Formulár 4 (A7): Ex - ante hodnotenie stavu projektovej pripravenosti investícií	37
Formulár 5 (A8): STEEP analýza	42
Formulár 6 (A10): SWOT analýza	43
Formulár 7 (S1): Hierarchia rozvojových cieľov	50
Formulár 8 (P1): Prehľad opatrení, projektov a aktivít podľa oblastí	53

Formulár 9 (P2): Zoznam ukazovateľov cieľov/prioritných oblastí PHSR.....	58
Formulár 10 (P3): Súhrnný prehľad projektových zámerov obce	61
Formulár 11 (R1): Akčný plán	68
Formulár 12 (R5): Plán hodnotenia a monitorovania	72
Formulár 13 (F1): Indikatívny rozpočet - sumarizácia	74
Formulár 14 (F5): Model viaczdrojového financovania – intervenčná matica.....	75
Formulár 15 (F2): Finančný rámec pre realizáciu PHSR.....	76
Formulár 16 (F3): Hodnotiaca tabuľka pre výber projektov	83
Formulár 17 (Z1): Schválenie PHSR	84